

T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Medya ve Kültürel Çalışmalar
Anabilim Dalı Programı

GEZİ PARKI OLAYLARI SÜRECİNDE POLİS KİMLİĞİNİN
MEDYADA TEMSİLİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Cemile ERDEN

125120119

Danışman: Doç. Dr. Gülin Terek Ünal

İstanbul, 2015

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Medya ve Kültürel Çalışmalar
Anabilim Dalı Programı

**GEZİ PARKI OLAYLARI SÜRECİNDE POLİS KİMLİĞİNİN
MEDYADA TEMSİLİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan: **Cemile ERDEN**

Danışman: **Doç. Dr. Gülin TEREK ÜNAL**

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Gezi Parkı Olayları Sürecinde Polis Kimliğinin Medyada Temsili” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullandıkları her yerde atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Cemile Erden

ONAY

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım;

- o Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- o Tezim sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- o Tezimin .....yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Cemile Erden

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi/doktora tezi/dönem projesi olarak sunduğum “Gezi Parkı Olayları Sürecinde Polis Kimliğinin Medyada Temsili ”başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

24.02.2015

Cemile ERDEN

ONAY

Tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

24.02.2015

Cemile ERDEN

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	vi
GİRİŞ	vii

1. BÖLÜM

KÜLTÜREL KURAMLAR ÇERÇEVESİNDE GEZİ PARKI OLAYLARI

1.1. Kültür Kavramı ve Gelişimi.....	1
1.2. Kültür ve Toplumsallaşma	5
1.3. Gezi Parkı Olayları	9
1.3.1. Gezi Parkı Olaylarında “Eski” ve “Yeni” Ayrımı	11
1.3.2. Gezi Parkı Olaylarının Ortaya Çıkış Nedenleri ve Toplum Üzerindeki Etkisi	18
1.4. Polis Kimliği	30
1.4.1. Toplumda Kimlik Unsuru	32
1.4.2. Şiddetin Parçası Olarak Polis	35
1.4.3. Türk Polis Kimliğinin Bileşenleri	38
1.4.4. Gezi Parkı Olaylarında Polis	39

2. BÖLÜM

İLETİŞİM ve DİLBİLİMSEL YAKLAŞIMLAR

2.1. İletişime Genel Bir Bakış	43
2.1.1. Kültürel ve Dilbilimsel Yaklaşımlar	45
2.1.1.1. Medyanın İdeolojik Rolü ve Haber Söylemi	46
2.1.1.2. Söylem ve İdeoloji İlişkisi	47

2.1.1.3. Medya, İdeoloji ve Haber Söylemi	49
2.2. Söylem Çözümlemesi	54
2.2.1. Söylem Çözümlemesinin Tarihsel Gelişimi	55
2.2.2. Teun A. Van Dijk'ın Eleştirel Söylem Çözümlemesi	58
3. BÖLÜM	
GEZİ PARKI OLAYLARI SÜRECİNDE HABER SİTELERİNDE YER ALAN POLİSE İLİŞKİN HABERLERİN ELEŞTİREL SÖYLEM ÇÖZÜMLEMESİ	
3.1. Araştırmanın Amacı	61
3.2. Araştırmanın Varsayımı ve Sınırlılıkları	61
3.3. Araştırmanın Soruları ve Yöntemi	61
3.4. Araştırmanın Veri Toplama Yöntemi	62
3.5. Gezi Parkı Olayları Sürecinde Polise İlişkin Haberlerin Söylem Çözümlemesi	63
3.5.1. Makro Yapı İncelemeleri	63
3.5.1.1. Özet (Başlıklar)	63
3.5.1.2. Durum (Olay ve Arka Plan)	71
3.5.2. Mikro Yapı İncelemeleri	77
3.5.2.1. Bianet Haber Sitesi	77
3.5.2.2. Haber Vaktim Haber Sitesi	80
SONUÇ	84
EKLER	86
EK 1: Bianet Haber Sitesi Haberleri	86
EK 2: Haber Vaktim Haberleri Sitesi	101
KAYNAKÇA	121
ÖZGEÇMİŞ	129

ÖZET
GEZİ PARKI OLAYLARI SÜRECİNDE POLİS KİMLİĞİNİN MEDYADA
TEMSİLİ

Cemile ERDEN

Yüksek Lisans Tezi, Medya ve Kültürel Çalışmalar Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Gülin TEREK ÜNAL

Ocak, 2015 - 126 sayfa

Kültür teması altında incelenen ‘kimlik’ meselesinin önemi, günümüzde gerek siyaset alanında gerek bilimsel çalışmalarda ortaya çıkmaktadır. Kimliği medyanın büyük ölçüde şekillendirdiği gerçeği kaçınılmaz bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır. Hal böyle iken kimlik çalışmalarına kayıtsız kalmak imkansızdır. Çalışmada ele alınan “polis kimliği” devlet tarihi kadar eskidir ve devlete dair büyük ipuçları ve derin anlamlar taşımaktadır. Totaliter rejimde devleti koruyan, devlet için tehlike olan tüm iç tehdit unsurlarıyla savaşıyor, halkın dışında kendi içinde yaşayan bu kimlik araştırıldığında devlete ve ideolojiye daha yakından bakılmış olacaktır.

Yakın geçmişimizde yaşanmış olan ve Türkiye’yi derinden etkileyen Gezi Parkı olayları unutulmamıştır ve olumlu veya olumsuz etkileri hala görülmektedir. Tüm dünyada süregelen eylemlerin Türkiye’de de yaşanması, darbe gören kuşağın yüreğini ağzına getirmiş, ülke bir isyandan dönmüştür. Olaylar sürecinde yüzlerce yaralı ve onlarca ölü haberi gelmiştir. Polisin eylemcileri durdurmak için kullandığı yöntemler “orantısız güç” diye tabir edilmiş, taraflar birbirine düşmancasına saldırmıştır.

Gezi Parkı Olayları sürecinde haberlerin polis-eylemci ekseninde yapıldığı göz önüne alındığında burada bir kimlik oluşturulmadığını söylemek doğru olmaz. Bu çalışma da bu düşünceden hareket ile internet haber sitelerinde Gezi Parkı olaylarına ilişkin yapılan haberlerde inşa edilen polis kimliğini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Medyanın gerçeği; ideolojilerine göre yeniden şekillendirip yeni bir gerçek oluşturduğu varsayımı, bu tezin çıkış noktası olmuştur. Haberler Teun A. van Dijk’in eleştirel söylem çözümlemesi yöntemiyle ele alınmıştır. Haberler yöntem doğrultusunda incelendiği zaman, gerçeğin yeniden yazıldığı ve kimliklerin ideolojik çerçeve ile inşa edildiği sonucuna varılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gezi Parkı olayları, polis kimliği, internet haberleri, eleştirel söylem çözümlemesi

ABSTRACT
REPRESENTATION OF THE IDENTITY OF POLICE IN MEDIA DURING
GEZİ PARK PROTESTS

Cemile Erden

Master Thesis, Media and Cultural Studies Department

Supervisor: Doç. Dr. Gülin TEREK ÜNAL

January, 2015 – 126 pages

The importance of the ‘identity’ issue which is examined under the culture theme emerges both in the political sphere and scientific studies. The fact that identity is shaped mostly by media is an inevitable reality that stands up before us. With this, it is impossible to be indifferent to identity studies. ‘Police identity’ is generally an issue that left out and it is examined in this study. However, this identity is as old as the history of the state and it conveys great clues and deep meanings. In a totalitarian regime, this identity protects and provides continuity of state, fights with all internal threat risks that can endanger the state, and lives outside of people and inside of itself. If this identity is researched, state and ideology will be examined closely.

Gezi Park Protests happened in our recent past and have affected Turkey deeply are not forgotten and positive and negative effects can still be seen. Protests happened one after another all over the world were taken place also in Turkey, and the generation who has experienced a previous coup d’etat, panicked and our country turned away from rioting. During the protests hundreds of people were injured and it was reported many people died. The methods that police used during the protests in order to stop protestors are defined as “inappropriate force” and both sides attacked each other as if they were enemies.

During the Gezi Park Protests the news was portrayed in the axis of police- protestor and if this is taken into account, it is not wrong to say that an identity did not form. Departing from this idea, this study is aimed at revealing the constructed police identity by internet news websites about Gezi Park protests. The starting point of this thesis is the hypothesis that media reshapes the truth according to its ideologies and forms a new truth. News is evaluated by using the method of critical discourse analysis of Dutch Linguist Teun A. van Dijk. When the news is evaluated in accordance with this method, separated into parts and revaluated again we can

conclude that truth is rewritten and the identities are constructed within an ideological frame.

Key Words: Gezi Park Protests, police identity, internet news, critical discourse analysis.

ÖNSÖZ

Medyanın tüm dünyaya dair verdiği savaş ve çatışma haberleri, bende her zaman kuşku uyandırmıştır. Yaklaşık iki yıl önce yaşanan Gezi Parkı olayları başladığı ilk günlerde, benim için düzen karşıtları tarafından düzenlenen eylemlerden ibaretti. Ancak olayların bitmemesi ve farklı yayın mecralarında, farklı haberlerin sunulması üzerine, İstanbul'da yaşıyor olmam sebebi ile eylemlerin yapıldığı yere gidip olayları medyayı aradan çıkartarak kendi gözlerim ile görme hatta yaşama imkanım oldu. İlk kez medyanın denetiminden çıkıp yaşanan çatışmayı görme ve değerlendirme tecrübesini yaşadım. Bu tecrübe sonrası haber sitelerinde, aynı olaylar hakkında şaşırtıcı derecede farklı haber metinleriyle karşılaştım. Bu metinlerin incelenmeye değer olduğunu düşündüm. Metinleri incelediğimde olayların polis kimliği etrafında şekillenmiş olduğunu gördüm. Böylece tezimin çerçevesi ortaya çıkmış oldu. Haberleri inceledikçe belli kelimelerin özellikle seçilerek sürekli kullanıldığını buldum ve çalışmamın sonucunda sandığımdan daha net bir sonuç elde ettim.

Bana inanan ve beni cesaretlendirerek bu tezi başarıyla tamamlamamı sağlayan tez danışmanım Doç. Dr. Gülin Terek Ünal'a, takıldığım ve duraksadığım her noktada cömertçe bana destek olan sınıf arkadaşım Elçin Hacıbektaşoğlu'na, uzakta olmasına rağmen desteğini esirgemeyen lisans hocam Yard. Doç Dr. Derya Duman'a, tez yazım sürecinde bana çalışmam için uygun ortam hazırlayan halam Emine Duran'a, bana her zaman inanan ve arkamda olan Annem Hatice Erden ve babam Hayrul Erden'e ve beni sevgiyle destekleyen kardeşlerim Oğuz Erden ve Mete Erden'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

GİRİŞ

Gezi Parkı olayları Türkiye'nin yakın tarihte yaşadığı en büyük sosyo-siyasal olaylardan biridir. Olaylar uzun zaman Türkiye genelinde devam etmiş; yazılı, görsel ve sosyal medyada büyük bir yer tutmuştur. Bu olaylar her ne kadar parktaki ağaçların sökülmesini ve kesilmesinin engellemeye yönelik çevreci bir hareket olarak başlasa da kısa zamanda siyasi bir kimliğe bürünmüş, mevcut iktidara karşı çıkan ve onun politikalarını protesto eden bir direnişe dönüşmüştür. Olayların alt yapısını bir çok siyasi, etnik ve sosyal etken oluşturmaktadır. Bu olayların sunumunda polis ve eylemci olarak iki zıt taraf oluşturulmuş, eylemcilerin farklı kimlikleri göz ardı edilerek tek bir terim altında toplanmış ve hepsi top yekûn polise saldıran bir grup olarak haberlerde yer almıştır. Çevreyi korumak isteyenler, iktidarın özgürlükleri kısıtlamasını protesto edenler, bağımsızlık isteyen farklı etnik gruplar, toplum tarafından baskı gören ve dışlanan eşcinseller 'direnişçileri' oluşturan farklı gruplardı. İzleyici kitlenin bu konuda fikir sahibi olması için olay, iki kutba –polis-eylemci- indirgenerek olayın altında yatan farklı etkenleri anlayıp yorumlamak yerine iki taraftan birini seçmesi sağlanmaya çalışılmaktadır. Gerçeği dönüştürerek halka sunan medyanın olayları iyi-kötü, dost-düşman olarak yansıtması Birinci Dünya Savaşı'nda halkı savaşa hazırlamak ve katılmaya ikna etmek için yapılan propagandanın yansımalarıdır. Bu iki uç kutba muhalif medya tam tersi bir yerleştirme yapmıştır. Daha önce sunulan terörist-asker ikilemine denk düşen bu kimlikler medya tarafından şekillendirilerek tam olarak kalıba oturtulmaya çalışılmıştır. Daha önce sadece operasyon ve şehit haberlerinde gündeme gelen polis kimliği, bu olaylarla birlikte gündemde daha çok yer almıştır. Bireysel ya da şube bazında yapılan haberler yerini bütün polisleri kapsayan haberlere bırakmış, polis kavramını belirgin bir kimliğe dönüştüren bir haber dili kullanılmaya başlanmıştır.

Medya tarafından şekillenen bu kimliklerden biri olan ‘polis kimliği’ araştırmanın temel konusudur. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın “benim polisim” söylemi, polis sayısının çoğaltılması, daha önce asker kontrolü altında olan bazı bölgelerin polis denetimine bırakılması gibi nedenler araştırmacıyı bu konunun medyada nasıl ele alındığını incelemeye itmiştir. Araştırmacı medyanın bu kimliği yeniden inşasının altında ideolojik sebepler olduğu varsayımıyla yola çıkmıştır. Bu nedenle de araştırmaya ışık tutacak yöntem metin dilbilim, söylem çözümlemesi ve eleştirel söylem çözümlemesi alanlarında çalışmalar yapan Hollandalı dilbilimci Teun A. van Dijk’in söylem çözümlemesi yöntemi olacaktır.

Çalışmanın birinci bölümünde referans olarak kültür kavramı ve gelişimi ile kültürün toplumsallaşma üzerindeki etkisi ele alınacaktır. Bu bölümde gezi parkı olaylarına tarihsel süreçte Türkiye’de benzer sosyo-siyasal olaylar, gezi parkı olaylarının öncesinde yaşanan, bu toplumsal harekete neden olan siyasi yaklaşımlar ve söylemler ile gezi parkı olaylarının toplum üzerinde bıraktığı etkilere değinilecektir.

Çalışma -kimlik ve söylem çözümlemesi- iki ana konu üzerinden ilerleyeceği için ikinci bölümünde çalışmanın kuramsal altyapısı oluşturulacaktır. İletişime kavramsal olarak değinilecek, dilbilimsel yaklaşımlar ve eleştirel söylem çözümlemesi irdelenecektir. Toplumda var olan kimlik ile oluşturulmaya çalışılan toplumsal kimlik üzerinde durulacaktır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde araştırmanın yöntemi olan söylem analizleri, gezi parkı olayları sürecinde Bianet ve Haber Vaktim sitelerinin haberlerine uygulanacaktır.

1. BÖLÜM

KÜLTÜREL KURAMLAR ÇERÇEVESİNDE GEZİ PARKI OLAYLARI

Kültürel kuram, bireysel düzeydeki toplumsallaşmadan makro düzeydeki kurumlara ve toplumsal sistemlere uzanan ve söz konusu etkiyi aktaran çeşitli mekanizmalar önerir. Kuram, dünyada gerçekten nelerin olup bittiğinin açıklanmasında kullanılabilen soyut ve sistematik olarak düzenlenmiş kavrayışlardan ve modellerden oluşur. Bu konudan yola çıkılarak kültür kavramı ve gelişimi, kültür ve toplumsallaşma süreci üzerinden gezi parkı olaylarının irdelenmesi uygun olacaktır.

1.1. Kültür Kavramı ve Gelişimi

Postman'a göre, kültür, hakikati arama ve yorumlama biçimidir ve "sözlü iletişimden yazıya, basılı yayınlardan televizyon yayınlarına kaydıkça, hakikatle ilgili fikirleri değiştirir. Hakikat, zamanın kendisi gibi, insanın kendi icat ettiği iletişim teknikleri hakkında ve bu teknikler aracılığıyla kendisiyle yaptığı konuşmanın bir ürünüdür (Rigel; vd., 2005:265). Grossberg'e göre kültür ve toplumdaki güç ilişkileri arasındaki bağlantıları anlamak ve müdahale etmek isteyen bir bakış açısıdır. İngiliz Kültürel Çalışmaları ortak bir dil yaratılmasını sağlamıştır. İngiliz Kültürel Çalışmaları teori ve bağlam arasındaki ilişkileri ortaya koyar. Kültürel çalışmalar bilinen teorinin peşinen uygulamasını reddederken teorisiz ampirizmi de kabul etmez. "Teorinin dolambaçlı yolları"nın önemini, varsayımlarını kullanır. Bu pratiğin sonuçlarını şöyle özetlemek mümkündür: birinci olarak gerçekliğin insan eylemiyle oluşturulduğunu kabul eder. Bu anlamda tarihin garantisi yoktur. İkinci olarak "popüler" olanı sosyolojik bir kategori olarak değil insanların çağdaş dünyada devam eden politik mücadeleleri ve yaşamlarının oluşturduğu bir alan olarak ele alır. Son olarak da kültürel incelemeler radikal bağlamsallığa bağlıdır (Hepkon, 2006:23). Kültür daha geniş tanımları yadsınmadığı halde bir sanat çalışması, bir kitap ya da bir yayın gibi somut ürünler için açıkça gösterildiği gibi incelenme eğilimlerindedir. Bunlar doğrudan deneyimlenebilir ve ölçülebilir ve belirli mekânsal yerleşimleri ya da zamansal aralıklara sahip olabilir. Kültür, soyut toplumsal güçlerin bir ürünü olmanın ötesinde, yakın nedensellik sistemlerinde temellenir. Kültür, toplumsal istikrarın ya da uzun-dönemli tarihsel bir eğilimin açıklanma ihtiyacına bir tepki

olarak değil, daha çok yayınevlerinin, yayın ağlarının ya da devlet bürokrasilerinin bir ürünü olarak incelenecektir. Bu yaygın olanaklar zorunlu olarak reddedilmez, aksine araştırma için eşit kabul edilir. Kültürün üretimi çalışmaları, kültürel ürünlerin izleyiciler tarafından nasıl alındığını ve yorumlandığını değil, onların yaratımını etkileyen kültürel ve kurumsal unsurları inceler. Janet Wolff'un (1993:1) belirttiği gibi bu kabaca sosyolojik yaklaşım, kültürel ürünlerin "üstün yeteneğin, aşkın, toplumun ve zamanın yaratımı" olduğunu savunur ve "tanrısal ilham"ın kimi biçimleri sayesinde "romantik ve mistik düşünce ile keskin bir biçimde çelişir. Buradaki amaç, oyun alanı dışında yaratıcılık ve yetenek hakkındaki fikirlere bir miktar gülmek değil, daha çok " pratik eylem ve yaratıcılığın, toplumsal yapılarla karşılıklı bağımlılık ilişkisi içinde nasıl bulunduğunu" (Wolff, 1993:9) göstermektir (Smith, 2007:237). Levi-Strauss tüm toplumların anlamlı hale getirmeye çalıştığı en önemli sınırın doğa ve kültür arasındaki sınır olduğuna inanmıştı. Kültür bir anlam yaratma sürecidir ve yalnızca dışsal doğayı ya da gerçekliği değil, onun parçası olan toplumsal sistemi ve bu sistem içindeki insanların toplumsal kimliklerini ve gündelik etkinliklerini de anlamlandırır. Kendimiz, toplumsal ilişkilerimiz ve "gerçeklik" hakkındaki algılarımız aynı kültürel süreçlerce üretilmektedir (Fiske, 1996:158). İletişim yoluyla kazanılan kültürel birikim yeni teknolojilerin geliştirilmesine, bu arada iletişim teknolojisinin de gelişmesine neden oluyor, iletişim teknolojisindeki her yeni gelişme ise toplumsal kültürel değişimi hızlandırıyor, pekiştiriyor. Özetle iletişimin biçimi ve içeriği kültürel oluş ve gelişime göre belirlenip, değişiyor. Aynı zamanda da kültürel oluş ve değişimin temelinde de iletişim yatıyor. İnsanı insan yapan kültür, dil ile birlikte gelişir. Kültür kuşaktan kuşağa aktarılan bir birikim olduğuna ve birey de kültürünü dil aracılığı ile öğrendiğine göre dil ile kültür arasındaki karşılıklı bir etkileşim vardır. İletişimin gelişmesi düşüncenin gelişmesine, ikisinin birlikte gelişmesi ise bilgi birikimini çoğaltıp hızlandırarak kültürün evrimine yol açar (Zıllıoğlu, 2007:59). Raymond Williams'a göre, "kültür, İngiliz dilinin en karmaşık iki ya da üç kelimesinden biridir... Çünkü artık farklı entelektüel disiplinlerdeki ve düşünce sistemlerindeki önemli kavramlar için kullanılır hale geldi". Bu çeşitliliğin bir göstergesi, uzun zaman önce, 1950'lerde yazan Alfred Kroeber ve Clyde Kluckhohn'ın insanı hayrete bırakan sayıda kültür tanımını, popüler ve akademik kaynaklardan zaten toplayabilmiş olmalarıdır (Smith, 2007:136). Williams'a göre 'kültür' teriminin bugünkü üç kullanıma belli belirsiz yansıtılır. Bir birey, grup ya da toplumun entelektüel, ruhsal ve estetik gelişimini

ifade etmek. Bir dizi entelektüel ve sanatsal faaliyeti ve bunların ürünlerini (film, resim, tiyatro) saptamak. Bu kullanımda kültür az çok ‘Güzel Sanatlar’ ile eş anlamlıdır; bu nedenle, “Kültür Bakanlığı”ndan söz edebiliyoruz. Bir insanın, grubun ya da toplumun yaşam biçiminin tümünü, faaliyetlerini, inançlarını ve geleneklerini belirtmek. Son zamanlara kadar bu kullanımlardan ilki ve ikincisi daha yaygındı ve çoğu kez entelektüel çalışmalarda sentezlenmişti. Matthew Arnold, John Ruskin ve F.R. Leavis gibi estetikçiler ve literatür eleştirmenleri kavramı kendileriyle ilişkiye geçeneri eğitebilecek, ahlaki açıdan yükseltecek ve geliştirebilecek yüksek sanat çalışmalarını ifade etmek için kullanmışlardır. Kültür anlayışı, eleştirel düşünürler ve bu metnin okuyucuları için eşit derecede önemlidir; hatta okuyucular için daha ilginçtir. Onun temel başarısı, kültürün içeriğinden çok, rolü ve işleyişi üzerine düşünmesinde yatar. Hegemonya kavramı tarafından tanımlanan esnek ve etkin olarak oluşturulmuş siyasal ideolojilerin doğası üzerine vurgu, otomatik olarak ortaya çıkan ve otomatik olarak yerini sosyalizme ilişkin görüşlere bırakacak olan monolitik egemen ideolojiler görüşüne alternatif sunar.

Kültür dile benzer; yapısalılık, dilbilimi alanındaki çalışmalardan derinden etkilenir. Bu, dilin kelimelerden ve hatta seslere benzer mikro öğelerden meydana gelen bir sistem olarak nasıl anlaşılabilceğine işaret eder. Bunlar arasındaki ilişkiler, dilin, bilgiyi anlama dönüştürme çalışmasını mümkün kılar. Kültüre yönelik yapısal yaklaşımlar, benzeşen öğeleri (işaret, kavramlar) tanımlar ve bu öğelerin mesaj taşımak için nasıl düzenlendiğini inceler. Bu, kimi zaman semiyotik süreçlerin “şifresinin çözümü”nü gerektiren bir süreç olarak düşünülür (Smith, 2007:136). Kültür kavramı Latince ekme, yetiştirme, koruma ve onur anlamları taşıyan “colere” kelimesinden gelir ve ilk kullanımı “ürünlere veya hayvanlara bakma” gibi anlamlar taşımaktaydı.. Sonradan “düşünceyi besleme” anlamında kullanılmaya başlandı. Ardından, ‘uygarlığa’ bağlandı. Endüstriyel devrim sırasında kavram, yüksek kültür ve “halk kültürü” diye ayrıldı. Yüksek kültür önemli kitaplar, müzik, sanat, estetik ve ruhsal gelişme ile ilişkilendirildi. Halk kültürü ise alt sınıfların kültürü olarak nitelendi. 19. Yüzyılın sonlarında, kapitalizmin kitle kültürü denilen kültürü geldi ve bu kültür “alçak” kültür olarak nitelendi kitle kültürü endüstriyel yapıların yaydığı kültür demektir. Bu kültür içerisinde, kitlelerin en seçtikleri sürekli değişen “popüler kültür” üretildi (Erdoğan ve Alemdar, 2010:350). Endüstri toplumlarında popüler kültür kendi özünüyle çelişkilidir. Popüler kültür bir endüstri haline getiriliyor

ve metaları kendi ekonomik çıkarlarının peşinde koşan kar güdümlü bir endüstri tarafından üretilip dağıtılıyor. Gerçi öbür yandan popüler kültür halkın malıdır ama halkın büyük ticari başarısızlıklara sürüklediği sayısız filmin, plağın ve diğer ürünlerin gösterdiği gibi halkın çıkarları ile endüstrinin çıkarları bir değildir. Popüler kültüre dönüştürülen bir metanın, aynı zamanda halkın çıkarlarını da temsil etmesi gerekir. Toplumsal bir sistem içerisinde anlamları ve hazları yaratan, onları dolaşıma sokan etkin bir süreçtir. Popüler kültür, gündelik yaşam ile kültür endüstrileri ürünlerinin arasındaki ortak kesimde halk tarafından oluşturulur, onlara dayatılmaz; yukarıdan değil içeriden, aşağıdan doğar.

Stuart Hall'un da söylediği gibi, iktidar bloğuna karşı halk: "Sınıf sınıfa karşı"dan farklı bir şey olan bu karşı oluş, kültür alanının çevresinde kutuplaştırıldığı merkezi çelişki hattıdır. Popüler kültür özellikle çelişki çevresinde düzenlenir: İktidar bloğuna karşı popüler güçler. Bu düşünce Hall'ü, popüler kültür çalışmasının daima "popüler kültürün kaçınılmaz olarak içinde barındırdığı ikili bir içine katma ve direniş hareketi"yle başlaması gerektiği sonucuna vardırır (Hall'den akt., Fiske, 1999:190). Williams'a göre kültür sıradandır ve herkes tarafından paylaşılabilir. Williams bu anlamda seçkinci yüksek kültürü reddeder. Bu anlamda Williams; sıradan insanların kültürü ile yüksek kültürün seçilmiş öğeleriyle bir arada harmanlayan ve bütünleştiren genel bir kültürün geliştirilmesini sağlayacak, daha az "seçkinci" bir çarenin olanaklı olduğunu düşünmektedir. Kültür, anlamların, değerlerin ve aktivitelerin paylaşıldığı bir network tür ve bilinçli olarak oluşturulmamaktadır. Fakat ileri bir bilinç olarak toplumda kendiliğinden yeşermekte ve bu yüzden öncelikle toplumsal yapı tarafından biçimlendirilmektedir.

Williams'ın kültür yaklaşımında "teknolojik belirlenimcilik" önemli bir yer tutar. Bu kavrama göre bütün kültür, teknolojik gelişmelerle şekillenmektedir. Williams'a göre bundan önceki kültür yaklaşımlarının düştüğü yanılgı, kültürü salt değerler bütünü olarak görmesidir. Bu değerler, örf adetler, sanat, tarih gibi soyut kavramlardır. Oysa icatların kendiliğinden veya ihtiyaca cevap verecek şekilde düzenlenmesi de kültüre etki etmiştir. Burada ki belirlenimcilik kavramı "teknolojik belirlenimcilik, gerçek sosyal, siyasal ve ekonomik amaç yerine; ya icadın rastlantısal otonomisini ya da soyut bir insani özü koyduğu için savunulamaz bir fikirdir. Belirlenme (determinasyon) gerçek bir sosyal süreçtir, ancak asla (bazı

teolojik ve Marksist uyarlamalarında olduğu gibi) tümüyle denetleyici ve tanımlayıcı bir nedenler topluluğu değildir. Tersine, belirlenme gerçeği, değişken sosyal uygulamaları derinden etkileyen, fakat asla zorunlulukla denetlenmeyen sınırların kurulmasına ve baskı uygulanmasına dayanır. Belirlenimciliği tek bir güç ya da güçlerin tek bir soyutlaması olarak düşünmek yerine, aynı zamanda, içinde gerçek belirleyici faktörlerin güç ya da kapital dağılımı, sosyal ya da fiziksel miras, gruplar arasındaki genişlik ve büyüklük ilişkileri sınırlar kurduğu ve baskı uyguladığı, ancak, bu sınırların içinde ya da üzerinde ve bu baskılar altında ya da bu baskılara karşı karmaşık hareketlerin sonuçlarını ne tümüyle denetleyen ne de tümüyle öngören bir süreç olarak düşünülmesi daha doğru olacaktır” (Williams, 2003:108). Kültürü, örgütleyici yapılarda ve o yapıların tarihlerinde tarihsel gerçekleri içinde incelememek, araştırmamak için direnen varoluşçu bu felsefe, yani kültürün oluşumunu ve etkisini görünüşlerde aramaya girişen bir felsefe, sonunda kültürü şöyle tanımlayabiliyor: “kültür, ne bir kavram gibi ne de yol gösterici bir ilke gibi düşünülebilir; fakat kültür, bütün bir sorunun problemin yaşandığı tarz gibi düşünülmelidir (Ergun, 2000:37). Kültür tarihi incelendiğinde kültürün evrimi, değişimi ile iletişimin evriminin birbirine koşut ve bağımlı olduğu görülür. Avcı-toplayıcı kültürlerden sanayi ötesi toplumların bir süreden beri oluşup yayılmakta olan kültürlerine doğru evrim, bir yandan insanoğlunun bilgi dağarcığının zenginleşmesine, böylece doğal çevresine karşı etkinliğini arttırmasına, öte yandan yeni sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu sorunlara çözüm arayışları da yine kültürel evrimin yönünün belirleyici toplumsal gelişmelere kaynak oluyor. İletişim yoluyla kazanılan kültürel birikim yeni teknolojilerin geliştirilmesine, bu arada iletişim teknolojisinin de geliştirilmesine neden oluyor, iletişim teknolojisindeki her yeni gelişme ise toplumsal kültürel değişimi hızlandırıyor, pekiştiriyor. Özetle, iletişimin biçimi ve içeriği, kültürel oluş ve gelişiminin temelinde de iletişimin gelişmesi yatıyor (Zıllıoğlu,2007:57).

1.2.Kültür ve Toplumsallaşma

Varlıkbilim bakımından kültür, her şeyden önce toplumsal yapılarda aranır ve aranmalıdır. Çünkü kültür, toplumsal yapılar içinde oluşmaktadır (Ergun, 2000:36). İletişim toplumsal yaşamı olanaklı kılar, bu nedenle toplumsal yaşamın temelidir. İletişim olmadan insan toplumu olamazdı. İletişim, insan yaşamının tüm etkinlikleri

ile ilgilidir, bu nedenle her zaman her yerde vardır. Toplumsaldır ve anlamların paylaşımıdır; temel amacı insanın çevresi üzerinde etkili olma isteğidir ve değişiklik katmanlarda gerçekleşen bir etkinliktir (Zıllıoğlu, 2007:33). İnsanlar yaşadıkları toplumlara entegre olduklarında diğer bir ifade ile sosyalleştiklerinde tam manasıyla sosyolojik insan tanımını karşılamaktadırlar. İnsanlar topluma dahil oluşlarında gördükleriyle, yaşadıklarıyla topluma haiz özellikleri anlamaktadır ve içselleştirmektedirler. İçselleştirilen özellikler, toplumdan topluma katılımı farklı olsa da az veya çok, yaptırımı olan değerler bütünüdür. En sade karşılığı ile toplumun kültürüdür. “Bireyin, içinde yer aldığı toplumun bir parçası, üyesi olabilmesi için geçirdiği süreç ise toplumsallaşma (socialization) olarak adlandırılmaktadır” (Aziz, 1982:1). Buna karşılık insanoğlu biyolojik olarak sahip olduğu toplumsal bir tür olma özelliğinin ötesine geçebilmiş, kendisine özgü bir toplumsal yaşam biçimini, başka bir deyişle kültürü yaratıp değiştirebilmiş tek canlıdır. Kısaca insan toplu yaşayış ve etkileşim anlamında “toplumsal bir varlık” olarak tanımlandığında diğer canlılardan ayrı ve ayrıcalıklı olabilmektedir. Kültür, insanoğlunun fiziki, doğal ve toplumsal çevresiyle etkileşim içinde yarattığı, kendiliğinden var olmayan bir olgudur. Çünkü, kültür tarihi ve çağdaş gözlemler değişik kültürlerin hem birbirini izlediğini, hem de aynı zaman diliminde ya yana bulunduğunu göstermektedir. Başka deyişle, toplumların çevreleriyle ve birbirleriyle etkileşim biçimine ya da değişimine göre kültürler çeşitlenmekte ve değişmektedir (Zıllıoğlu,2007:52). Belirli bir kültür ve toplum içerisinde birey, kendini çevreleyen fiziksel evreni bile, o toplumun kültürel sembelleri (örneğin dil ve öteki anlatım biçimleri) aracılığı ile tanımlar ve algılar. Bireyin fiziksel çevresi ve evreni, içinde yaşadığı toplumun kültürü, yani yaşam ve düşünce biçimi ile bütünleşmiştir. Bireyin mutlak anlamda biyolojik bir varlık olmaktan çıkıp bu evren içinde yaşamayı başarması, belli bir kültürün maddi ve manevi öğelerini öğrenmesi ile mümkün olur. Bu öğrenme sürecine ise toplumsallaşma denir. Başka bir anlatımla, kişi, kültürel değer ve normları toplumsallaşma denilen süreç yoluyla kazanır. Aile, okul gibi kurumlar toplumsallaşmanın öncel kaynaklarından olup, kültürün başat değer ve uygulamalarının bazılarını aktarırlar. Toplumsallaşma süreci olmaksızın, toplumların tutarlı bir şekilde varlıklarını sürdürmeleri beklenemez (Kaypakoğlu, 1994:85). İnsanın toplumsal bir değer kazanabilmesi ancak duygu ve düşünce dünyasını şekillendirip bir biçimde ifade edebilmesi, kendi ve çevresiyle iletişimde

bulunabilmesi ve kültürünü oluşturabilmesiyle mümkün olabilir (Rigel; vd., 2005:269).

Kültür kavramı bireysel değil, belli bir grup insan tarafından paylaşılan anlamları ifade etmek için kullanılır. Küreselleşme çağında kültür, küresel medya şirketleri tarafından bütün dünyaya dağıtılan medya içerikleri aracılığıyla insanların büyük bir bölümü tarafından paylaşılan anlamlardır. Kültür işaretler ve dil ile taşınır. Kültürel anlamlar dil aracılığıyla biçimlendirilir ve iletilir. Dil ayrıca insanların kendileri ve toplum hakkındaki bilgilerinin biçimlendirildiği iletildiği araçtır. Buna göre dil, tarafsız bir araç (medium) değildir. Gerçek dünyadaki nesnelere ve ilişkiler dil aracılığıyla anlamlandırılır ve biçimlendirilir. Dil, değerlerin, anlamların ve bilginin oluşturduğu bir mücadele alanıdır. Materyal nesnelere ve toplumsal pratiklere dil aracılığıyla anlamlar verilir. Televizyon da bu anlamların üretildiği ve kültürel pratiklerin taşıdığı en önemli araçlardan birisidir (Yaylagül, 2006:125).

Williams toplumsal pratiğe önem vermekteydi ve kültürü “yaşam biçiminin tümü” olarak tanımladı. E. P. Thompson insanın deneyinin tarihsel bakımdan özgül ve sınıf kültürüne bağlı farklı bilinç biçimleri ve materyal koşullar arasındaki bağdan nasıl çıktığını gösterdi. Hoggart, Williams ve Thompson işçi sınıfı mücadelesi ve kültürünü anlamak ve desteklemek, kitle/kapitalist egemen kültürün ve kültür endüstrilerinin amaç ve sonuçlarını anlamak ve açıklamak için yola çıktılar. Onlar için endüstriyel işçi sınıfı ilerici sosyal değişimin gücüydü; işçi sınıfı kapitalist sistemdeki eşitsizliklerle mücadele için örgütlenebilir ve harekete geçebilirdi. Bu aydınlar kültürel incelemeleri ilerici sosyal değişim aracı olarak görüyorlardı. Bu aydınların oluşturduğu Birmingham Okulu’nun ilk çalışmaları “kültür ve toplum” geleneği Marksizm, siyasal ekonomi, Frankfurt Okulu, Gramsci ve yapısalcılığın karışımı zengin bir karakter taşıyordu: Sosyalist bir anlayışla, Marks’ın “Alman İdeolojisi” ve Gramsci’nin hegemonya ve “hegemonyaya-karşı” mücadele anlayışından hareket ederek medya hegemonyasını açıkladılar (Erdoğan ve Alemdar, 2010:356). Dolayısıyla günlük ilişkilerinde yöneticilerin ideolojik tahakkümüne tabi olmayan görsel bir kültür karşısındayız. Gentrynin kapsayıcı hegemonyası plep kültürünün içinde hareket etmekte özgür olduğu sınırları belirleyebilir ama bu hegemonya sihirli ya da dinsel olmak yerine seküler olduğu için bu plep kültürünün niteliğini belirlemede az etkili olur. Hegemonyanın kontrol edici araç ve imajları Kilise’nin ya da monarşik karizmanın değil de Hukuk’undur. O halde yüzyılın tipik

bir paradoksu: İsyankâr geleneksel bir kültür karşısındayız (Thompson, 2006:22). İngiliz Kültür Okulu kültür yaklaşımında 1980 den sonra önemli bir değişikliğe gitti. Daha önce negatif yüklü ideolojik “kitle kültürü” kavramını oluşturan okul ortaya yeni bir kavram attı. Bu kavram “popüler kültür” oldu. Okulun kitle kültürüne olan muhalif yapısı ne kadar çetinse popüler kültüre yaklaşımı ve ondan yana olması da aynı ölçüde çetindi. Popüler kültür kavramı, okulun şimdiye kadar karşısında olduğu tüm kültür ürünlerine pozitif bir açılandı. Oluşturulmaya çalışılan “kitle kültürü” aslında içerisinde büyük direnç noktaları taşıyor, kitleler Hall’ın deyiimiyle “Sızma” gerçekleştirerek bu kültürü formatlıyordu. Kültür Okulu oluşturulduğunu iddia ettiği kültürü sistemden ayrı, hâkim ideolojiye eklenmeyen kültür olarak görmüş, popüler kültürü yeni bir kültür olarak adlandırarak ondan yana tavır almıştır. Hall’a göre bağımlı sınıflar kültürel aptallar değildirler. Kendi hayatlarıyla ilgili, temsil açısından farkındalık gösterip yeni bir düzey oluşturabilmektedirler. Hall bu yeni düzeyi “popüler” olarak adlandırmış ayrı bir kültür olarak görmüştür. “popüler kültür iktidarda olanların kültürüne karşı ya da onun adına mücadelenin alanlarından biridir. O mücadele içinde aynı zamanda, kaybedilecek ya da kazanılacak olan şeydir. Boyun eğme ve direnme alanıdır. Kısmen hegemonyanın yükseldiği ve güvenlik altına alındığı yerdir. Popüler kültürün önemli olması bu nedenledir” (Hall, 1981:239).

Fiske’ye göre: popüler kültür bağımlı sınıflara belirli açılımlar sağlamaktadır. Fakat bu popüler kültürün tamamen iktidardan bağımsız oluşturulmuş yeni özerk bir kültür olduğu anlamına gelmez. Popüler ne tam olarak iktidarın istediği bir kültür tarzıdır ne de halka ait olarak görülebilecek tarzda özgün bir kültürdür. Basında bu anlamda yeni bir terimle karşılaşırız “magazin gazeteciliği”: “Magazin gazeteciliğinin yarattığı şey ‘inanılır bir konudur. Bu konunun en önemli karakteristik ifade şekli’ şüpheci gülüş tarzıdır. Bu tarzın sunduğu eğlencenin zevki, aldatılmamanın sonucu oluşan keyifle egemen olan kesimin taktiklerini anlamamanın gururunun birleşmesinden oluşur. Ve ikinci plana itilmiş, hâkim olması için imkân sunulmamış insanların alt katmanlarda bulunmasının sonucunda, asırlardır birikmiş olan ezikliğin etkisiyle oluşan zevk tarzıdır” (Fiske, 2003:78). Postman, toplumlarda geçerli olan iletişim biçiminin, kültürü belirlediğini söyleyerek, tarihsel süreç içinde, sözden, yazıya ve basıma geçişin, sadece teknik bir ilerleme olarak düşünülmemeyeceğini, her yeniliğin beraberinde yeni yaşam biçimlerini ve toplumsal ilişkileri getirdiğini belirtmektedir. Kamusal yaşam açısından bakıldığında, sözlü

kültürün katılımcı insanların, yazı ve özellikle matbaayla birlikte, kitapların sessiz ama yol gösterici dünyasında yalnız bireylere dönüştüklerini, günümüzün çok medyalı iletişim anlayışıninsa, yarattığı sanal ve yapay ortamda ikinci bir sözlülük çağını başlattığını söyleyebilmek mümkündür (Rigel; vd., 2005:275). Kültürün diğer bir boyutunu insan yaşamının örgütlenme biçimi oluşturur. İnsan başta beslenme, barınma ve neslin sürekliliğini sağlama gibi temel gereksinimlerini karşılamak için geliştirdiği teknoloji ile yalnız doğayı etkilemek ve değiştirmekle kalmamış, kendisini de tüm etkinliklerine yön veren inançlar, değerler, davranış kuralları, geleneklerle oluşturduğu bir düzen içinde üretmeye başlamıştır. Başka deyişle, insanoğlu varlığını sürdürme çabasını kalıtımsal ya da rastlantısal ve keyfi ilişkilerle gerçekleştirmemiş, bunu belli kurallara, anlamlandırarak belirlediği değerlere göre biçimlemiş, örgütlenmiş ve bireysel yaşamın süresini aşan bir yaşam ve gelecek anlayışı içinde gelenekselleştirmiştir. Böylece, kültürel yaşamın her alanında insanın etkinliklerini ve ilişkilerini belirleyen davranış kuralları, kalıpları, değerler ve bunlarla ilgili simgelerle, maddi öğelerden oluşan toplumsal kültürel kurumlar oluşmuştur. Bu kurumların oluşabilmesi kadar sürdürülebilmesi de, insanın duygusal ifadelerini aşan iletişim sistemlerini dili geliştirebilmiş olmasına bağlıdır. Kısaca, insanın yalnız doğal çevresine değil, toplumsal çevresine ait bilgiler de kuşaklardan kuşaklara aktarılmasaydı kültür oluşamaz değişmezdi (Zıllıoğlu, 2007:53).

1.3. Gezi Parkı Olayları

“Toplumsal hareket” kavramı, ilk olarak Lorenz von Stein’in (1864) “Geschichte der sozialen Bewegung in Frankreich von 1789 bis auf unsere Tage” (1789’den Günümüze Fransız Toplumsal Hareketleri’nin Tarihi) adlı çalışmasında siyasi bir mücadeleyi ifade edecek şekilde kullanılmıştır. Buna göre von Stein, toplumsal hareket kavramını ekonomik eşitsizliklerin yarattığı bir zeminde ele alır. Sermaye sahibi sınıfların çıkarlarıyla, sermayeye ve mülke sahip olmayanların çıkarları arasındaki çelişki ve çatışma, toplumsal sorunları belirleyici niteliktedir. Bu çelişki ve çatışma her bir bireyin toplumsal konumunun keskin ve değişmez hale gelmesine neden olur ki bu durum özgürlük kavramıyla bağdaşmaz. Mülk sahibi sınıfların, mülk sahibi olmayanları bu konumlarında tutma yönündeki güçleri, siyasal çatışmaların temelini oluşturur. Eşitsizliğin zarar verdiği toplumsal kesimlerin siyaset sahnesinde yer almaya başlaması, toplumsal hareket kavramının içerisinde anlam

kazanır. Toplumsal hareket baskıya maruz kalanların reform ya da devrim yoluyla, kamu yönetiminde ve politikalarında yarattıkları değişimle ilişkilendirilir. Bu bağlamda von Stein bu kavramı, proletaryayı siyasetin bir parçası haline getiren ve toplumdaki devlete yönelen bir güç olarak açıklamaktadır (akt., Yıldırım, 2013:30).

Toplumsal hareketler devrimci ya da tutucu bir yöntemi benimsemeleri doğrultusunda diyalektik veya metafizik bir düşünsel-tutumu benimserler. Her toplumsal hareket ya kendi doğası gereği ya da içinde bulunduğu toplumsal durum nedeniyle değişimci veya statükocu bir yol izleyebilir. Dolayısıyla bir toplumsal hareket bilinçli ya da bilinçsiz de olsa kendi temel tercihi doğrultusunda diyalektik veya metafizik bir düşünsel kaynaktan beslenmektedir. Ya da her toplumsal hareket tarzına uygun bir düşünsel yöntemi benimsemeli, düşünsel ve toplumsal hareket yöntemlerini uygunlaştırmalıdır. Diyalektik düşünce yöntemi bir değişme ve hareket felsefesi, süreçler arası ilişkiler ve etkileşimlerin giderek maddi ve toplumsal değişimlerin ortaya çıkmasına neden olduğunu benimseyen bir kâinat görüşü ortaya koyar. Metafizik düşünce yöntemi açısından her şey nihai biçimine –ve özüne ulaşmış olduğundan, herhangi bir değişme ve etkileşimden söz edilemez. Yine her olgu ideal bir konumda olduğundan bireysel ve mutlak bir forma sahip olduğundan, bir başka biçim ve öze yönelmesi, değişmesi veya değişmeyi gereksinmesi mümkün değildir. Ne ki toplumsal açıdan değişmeyi amaçlasa bile düşünsel açıdan metafizik yöntemleri benimseyen toplumsal hareketler olabileceği gibi, düşünsel açıdan diyalektik bir yöntemi benimsedikleri halde toplumsal alanda değişmeden yana olmaya, eklektik-seçmecî ya da sentezci görüşler bulunmaktadır (Aktaş,1996:69-70).

27 Mayıs 2013 tarihinde Taksim'deki Gezi Parkı'nın Asker Ocağı Caddesi'ne bakan duvarın 3 metrelik kısmı Taksim Yayalaştırma Projesi kapsamında yıkılmış ve 4-5 ağaç da taşınmak üzere yerinden sökülüştü. Bu olay üzerine Taksim Dayanışma grubu eyleme başlamış ve 40-50 kişilik grup çadır kurup parkta sabahlamıştı. Böylece modern demokrasilerde anayasal bir hak olan ve yeni yüzyılın en popüler hareketi olan “çevreci hareketi” başlatmışlardı. 28 Mayıs sabahı sayıları artan eylemciler, yıkım çalışmalarını durdurmuşlardı. 29-30 Mayıs günü ise polis ekiplerinin parktaki eylemcilere müdahalesi “sert” olmuştur. Nitekim bu uygulamanın sonucunda eylemciler akşama kadar parkta nöbet tutmuş, akşam

saatlerinde ise sayıları hızla artmaya başlamıştır. 31 Mayıs ise İstanbul'daki olayların hız kazandığı bir tarih olmuştur. Özellikle de polisin müdahalesi sonrası ortam gerilmiş ve pek çok ilden eylemlere “destek” protestoları görülmeye başlanmıştır. Ankara ve İzmir başta olmak üzere Mersin, İzmit, Konya, Manisa gibi pek çok kentte gösteriler yapılmıştır. Aynı gün İstanbul 6. İdare Mahkemesi'nin, Topçu Kışlası Projesi hakkında yürütmeyi durdurma kararı verdiğini açıklamasına rağmen eylemler yurt genelinde artarak devam etmiştir. Polisin ilk günkü müdahalesi ulusal ve uluslararası kamuoyunda büyük tepkilere yol açmıştır. Başbakan yardımcısı Bülent Arınç da “o ilk olayda, çevre duyarlılığıyla hareket edenlere karşı yapılan aşırı şiddet gösterisi yanlıştır, haksızdır...”sözleriyle, polisin söz konusu müdahalesini eleştirmiştir. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ise, Türkiye'deki olayların Ortadoğu ülkeleri gibi değil; gelişmiş ülkelerde yaşanan meselelerden olduğunu söyleyerek, eylemin başlangıç durumuna ilişkin değerlendirmede bulunmuştur. Ancak yine de basit bir çevrecilik adına başlayan protestolar, çok kısa bir sürede Gezi Parkı Hareketi'ne dönüşmüştür (Işık, 2013:22). Türk siyasi tarihi açısından bakıldığında ise; Haziran 2013'te darbe sonrası kuşak ilk kez “Ben buradayım!” diyerek kendiliğinden, örgütsüz, lidersiz ve yaratıcı bir şekilde büyük bir özgürlük hareketi sergilemiştir (Çolak,2014:357)

1.3.1. Gezi Parkı Olaylarında “Eski” ve “Yeni” Ayrımı

Toplumsal hareketler, tüm toplumsal ve siyasî sorunlara kitlesel katılımı teşvik eden demokratik bir toplumda yurttaşların endişelerini ifade edebilmelerinin ve toplumsal değişimi sağlamanın gerekli ve olumlu bir aracı olarak kabul edilmektedir. Toplumsal hareketlerin tarihsel mirası, kapitalist sanayileşme sürecindeki popüler hareketlere ve işçi sınıfı hareketlerine dayanmaktadır. Sanayileşme döneminin popüler hareketleri, birbirine bağlı iki farklı süreci birleştirmiştir. Bunlardan birincisi, sanayi üretiminin örgütlenmesini, araçları ve amaçları kontrol etmek amacıyla kapitalistlere karşı muhalif işçi sınıfının toplumsal çatışmasıdır. İkinci süreç ise modern ulus-devletin inşasından dışlanmış olan toplumsal kategorilerin yurttaşlıkla bütünleşmeleridir. Bu, siyasal demokrasiyi yaygınlaştıran ve devletin meşruluğunun temelini genişleten siyasal bir süreçtir. 19. Yüzyılın işçi sınıfı hareketlerinde, sınıf çatışması ile siyasal hakların genişlemesi ve yurttaşlık mücadelesi birbiri ile birleşmiş ve birbirini tamamlamıştır. Bu sınıf temelli

toplumsal hareketler, günümüzde yerini sınıf çatışmalarına dayanmayan ve kimlik politikalarına odaklanan yeni toplumsal hareketlere bırakmıştır. Yeni toplumsal hareketler, radikal demokrasi kuramlarının uygulama alanları olarak sivil toplum ekseninde gelişmiştir (Korkmaz, 2014:25).

1848 ve 1917 devrimlerinin kurumsallaştırıcı ve merkezi iktidara yönlendirici etkilerinden sonra 1968'in toplumsal hareketlere etkisi oldukça farklı bir yönde gelişti. Sendika ve parti yapılarının gelişmesi ve hareket özelliklerini kaybetmeleri, refah devleti politikalarıyla işçi sınıfının demokratik işleyişe eklenmesi, öte yandan ulusal kurtuluş mücadelelerinin birçok ülkede zafer kazanması ile toplumsal hareketlerin seyri, yeni bir kuruculuk zeminine ilerledi. Yüzyılı aşkın sürede, kendi sınırlarını yaratan hareketler, yüzyılın ikinci yarısında modernizmin dönüşümü ve sınıfsal yapıların değişimine paralel olarak yeni bir içerik kazandı. Ancak 1968 etkisinin ilk etkisi, hareketin devrim karşısındaki ikincil konumunu sorgulayıp, ona yeniden önem atfedilmesini sağlaması olmuştur. Böylece teori-pratik geriliminde, pratik yönünde bir eğilim oluşmuş; hareketin öncülüğüyle ve hareketle birlikte dönüşümün sağlanacağına dair bir yol açılmıştır. Böylece, toplumsal hareketlerin siyasi ve sosyal kuruculuğu bir kez daha yenilenmiştir. 1960'ların sonu ile başlayıp '70'lere kadar uzanan bir süreçte gelişen ve evrensel olarak hissedilen toplumsal hareketlilik, 1968 yılındaki yoğun eylemliliklerle özdeşleştiği için genelde bu yıla atıfla anılmaktadır. Söz konusu hareketleri doğuran iki temel eksen, liberal demokrasilerin ve serbest piyasa ekonomisinin meşruiyet krizi ve katı bir bürokrasiye dönüşen reel sosyalizme yönelik eleştiriler olarak gösterilebilir. "1968'in kökleri, hızla değişen bir üretim aygıtıyla görece hareketsiz bir kurumsal aygıt arasında büyümekte olan çatlakta yatıyordu" (Arrighi, 2004:115). Bu çatlakın refah devleti uygulamaları ile kapatılmaya çalışıldığı ilk dönemde, hareketlere konu olan taleplerin ekonomik ve bürokratik boyutlarıyla çözülmesine odaklanan sanayi kapitalizmi ve ulus-devlet, yeni toplumsal hareketlerin sınırlarını belirlemiştir (Özkazanç, 2009:260-261).

Yeni toplumsal hareketler olarak adlandırılan ve 1968 sonrası siyaset sahnesinde yükselen hareketlerin ortak yönlerinden en önemlisi mücadeleyi geçmişteki deneyimden farklı bir biçimde ve bağlamda sürdürmeleridir. Yeni toplumsal hareketler, eskiden farklı olarak esnek, merkezsiz olması ve yerelde oluşan

tepkilerin kolektif hâle gelmesinden oluşmaktadır. Touraine'e (1999) göre, yeni toplumsal hareketler 1970'lerin endüstriyel toplumsal yapısına karşı çıkarak endüstri sonrası (post- endüstriyel) bir toplum yapısına dayanmaktadır. Karşılaştırmalı bir tanımlamaya duyulan ihtiyaç, yeni toplumsal hareketlerin yeni bir egemenlik ilişkisi ve çatışmacı kültürel alan içerisinde ortaya çıktığını ve hareketlerin analizinde bu "yeni" alanın tanımlanması zorunluluğundan kaynaklıdır. Laclau ve Mouffe (1985) yeni egemenlik ilişkilerini tanımlarken İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra gelişen "yeni hegemonik formasyona" karşı şekillenen yeni toplumsal hareketlerin gelişim sürecini üç aşamada değerlendirmektedir: Birincisi, ekonomik düzeyde yaygın birikim rejiminden yoğun birikim rejimine geçiş ile birlikte ortaya çıkan toplumsal ilişkilerin metalaşması; ikincisi, refah devletinin müdahaleci karakteri ve toplumsal ilişkilerin metalaşmasının bir sonucu olarak devletin daha geniş alanlara müdahale etmesiyle birlikte yeni çatışma biçimleri ortaya çıkması ve sonuncusu kitle iletişim araçlarının gelişmesi ile ortaya çıkan tektipleştirici bir kitle kültürünün yeni egemenlik ilişkileri ve dolayısıyla çatışma biçimlerini ortaya çıkarmasıdır. Bu çatışma ve çelişkiler Touraine'e (1999) göre temel sosyal sınıflar olan tüketici/müşteri ile yöneticiler ve teknokratlar arasındaki kültür çatışmasıdır. Böylelikle, yeni toplumsal hareketlerin üzerinde yükseldiği yeni bir toplumsal bağlam ve siyasal ortaya çıkmıştır. Yeni toplumsal hareketlerin postmateryal değerlerin savunucusu olduğu tezinin bir başka boyutu da bu hareketlerin daha fazla konuyu siyasetin alanına dahil etme çabasıdır. Bu bağlamda yeni toplumsal hareketlerin en önemli özelliklerinden biri, siyasetin konusu haline getirdiği konuları kamuoyu önünde tartışmaları ve resmi kurumları bu konuları gündemlerine almaya zorlamalarıdır (Demiroğlu, 2014:136). 1968'te rotası önemli ölçüde değişen toplumsal hareketler, yarattıkları yeni bakış açıları ve gündeme taşıdıkları yeni meselelerle, değişimin temellerini hem teorik hem de pratik olarak belirlediler. Toplumsal hareketler kavramı, "yeni" sıfatını alacağı 1980'lerdeki yorumları öncesinde önemli bir değişim içerisine girdi. Toplumsal hareketler teorisindeki değişimin temel nedenleri şu başlıklar halinde sıralanabilir: ekonomik ve sosyal ilişkilerin dayandığı yapısal değişiklik, diğer bir deyişle sınıf olgusunun yeniden ele alınması; liberal demokrasinin meşruiyet krizine bağlı olarak demokratik usul ve pratiklerin sorgulanması ve buna bağlı olarak siyasal aktör arayışının yeniden gündeme gelmesi; yeni siyasal aktörlerin bakış açıları ve taleplerindeki farklılık, buna bağlı olarak eylem tarzlarındaki çoğulluk; bu çoğulluğun yeni ortaklaşma alanları yaratarak kurdukları koalisyon ya da birliklerle siyasi kurumları ve işleyişi

etkileme derecelerinin güçlenmesi ve böylece toplumsal hareket repertuarının genişlemesi. Dolayısıyla teorik ve pratik nedenlerin bir araya gelişiyle, yeni toplumsal hareketlerin ortaya çıkışı, geçmişle bağlantılı ve onu eleştirerek aşan bir zeminde gündeme gelmiştir. Hareketlerin geldiği yeni noktada amaç, “bütünlüğe sahip olmaktan çok onu ortadan kaldırmaktır ve onu ortadan kaldırırken kendi bilgilerinin (zenginliğinin ve muazzam çeşitliliğinin yanı sıra) bağımsızlığını ve kendi güçlerinin etkisini olumlarlar” (Negri, 2006:199). Yeni toplumsal hareketler, 1968 hareketi gibi bir “iktidar” perspektifi taşımamakta ve büyük toplumsal kurtuluş projeleri önermemektedirler. Amaçları, daha çok gündelik yaşamın demokratikleştirilmesidir. Bu hareketler iktidarın ele geçirilmesiyle toplumun dönüştürülemeyeceği üzerinde durmaktadır. İktidar, sadece devletle özdeşleştirilemeyecek kadar yaygınlık kazanmış ve hayatın tüm alanlarına sızmış durumdadır. Görünmez bir niteliktedir. Bu anlamda, yeni toplumsal hareketler, iktidarı görünür ve mücadele edilebilir bir hedef haline getirmeyi amaçlamaktadır (Dağtaş, 2008:438).

20. yüzyılın son çeyreğinin en önemli özelliği, 1968 hareketinin yarattığı zihniyet devriminin ve küreselleşmenin etkisiyle, alternatif kamuların da bir dönüşüm sürecine girmesidir. Alternatif kamular, bu dönemde, Stuart Hall’ün (akt. Dağtaş, 2008) de ifade ettiği üzere, “ilk defa kendi adlarına konuşma talebinde bulunarak, yeni direniş ve politik kamusal varoluş biçimleri geliştirmişlerdir”. Bunu başlatan da, 1968’in hem izlerini hem de derslerini taşıyor görünen 1970’lerin yeni toplumsal hareketleridir. Yeni toplumsal hareketlerin varlığı, fiili olarak politikanın reddi anlamına gelmekteydi. İktidarın bilinçli olarak reddeden bu oluşumlar, bir toplumsal hareket olarak ortaya çıkmıştır (Dağtaş, 2008:436). 1968’de meydana gelen olaylar “yeni” sıfatını taşıyacak toplumsal hareketin ilk örneği olmaktadır. İçerik, talep ve eylem biçimi açısından artık daha zengin toplumsal hareketlerden bahsetmek gerekiyordu. Siyasi ve ekonomik hak arayışlarının yanı sıra artık göçmen hakları, cinsiyet sömürsü, ırkçılık gibi konular da artık eylem nedenleri arasında yer almaktaydı (Arpacı, 2014:84). Özellikle 1968’den itibaren önüne eklenen “yeni” sıfatıyla telaffuz edilen toplumsal hareketler, toplumsal, yönetsel, yerel ya da ulusal alanda çeşitli değişikliklere karşı bir tepki hareketi olarak da ortaya çıkmaktadır. Belirli bir inanç, amaç ve örgütsel çatı altında toplanan toplumsal gruplar, egemen toplumsal ilişkileri ya da kurumları değiştirmek, kaldırmak ve var olan ilişkileri

yeniden biçimlendirmek için çalışırlar. Bu hareketler, sorun olarak gördükleri toplumsal olayları, dramatize edilmiş eylemlerle bezeyerek medya ile daha geniş kitlelerin dikkatine sunmaktadırlar (Demir ve Acar, 1993:330).

Dünyanın birçok yerinde görülen toplumsal hareketlerin, farklı dönemlerde ve farklı yerlerde ortaya çıkmasından dolayı, belli bir kronolojik sırayı takip ettiğini söylemek doğru değildir. Ancak 1960-1970 yılları arasında, dünyanın dört bir yanında meydana gelen kitlesel hareketlerin, kavramsal, anlamsal ve fonksiyonel olarak eskisinden çok daha farklı olduğu ve yeni bir toplumsal hareket adı altında yorumlanabildiği görülmüştür. Toplumsal hareketler ilk olarak sosyalist partiler ve sendikalar bazında değerlendirilmiştir. Bunun yanı sıra Marksist sınıf mücadelesi dışında eski toplumsal hareketleri örneklendiren ikinci hareket tarzı ise, tüm dünyayı etkisi altına alan milliyetçilik ve ulus kimlik arayışıdır. Sonuçta her iki hareket de nitelik olarak birbirinden farklı olsa da temelde amaçlanan şey, iktidar üzerinde baskı oluşturarak, sistemin istenilen biçime dönüştürülmesini sağlamaktadır. Yeni toplumsal hareket teorisinin merkez iddialarından ilki bu hareketlerin endüstri sonrası ürüne dönüşmeleri, ikincisi ise eşsiz oluşlarıdır. Bu yüzden onlar, endüstri çağının toplumsal hareketlerinden farklıdırlar. Genel olarak, ‘endüstriyel toplum’ dan ‘post-endüstriyel toplum’ a , ‘örgütlü kapitalizm’ den ‘örgütsüz kapitalizm’ e geçişin sonucu olarak ortaya çıkan yeni toplumsal hareketler, geçmişin nesnel sınıf çıkarlarına dayalı olarak hareket eden işçi sınıfı hareketlerine karşılık, merkezine kültür, kimlik, özerklik, nitelikli yaşam meselelerini koyan hareketler olarak ele alınmaktadır (Işık, 2011:33-34).

Yeni toplumsal hareketler, Marksizm’in eksikliklerine yönelik olarak ortaya çıkan bir reaksiyon olarak da görülmektedir. Çağdaş yeni toplumsal hareketler, “ideoloji ve amaçlar”, “yapı” ve “katılımcılar” açısından eski toplumsal hareketlerden farklılık göstermektedir. Buna benzer olarak Robin Cohen (1998), yeni toplumsal hareketleri genel anlamda yeni yapan ve onları eski toplumsal hareketlerden ayıran altı temel özellik sıralamaktadır. Ona göre yeni toplumsal hareketler; (a) kültürel ve kişisel kimliklere yönelirler; (b) teknolojik devlete karşı kültür ve sivil toplumu savunurlar; (c) yaşam niteliğine ilişkin ihtiyaçlara odaklanırlar; (d) karar verme süreçlerini demokratikleştirmişlerdir; (e) alternatif anlam çatılarının gündelik hayatta üretimiyle beslenirler ve (f) demokratik ve

katılımcı biçimleri deneyimlemektedirler. Pakulski'ye göre yeni toplumsal hareketler üç noktada eski hareketlerden farklılık göstermektedir. Bunlardan birincisi “jenerasyon” dur. Jenerasyon açısından bugünkü hareketlerin gençleri kapsadığı ve jenerasyon kavramının sınıf kavramına göre daha açıklayıcı olduğu savunulmaktadır. İkincisi, “statü politikaları”dır. Burada anlatılmak istenen, eski işçi-burjuva çatışmasının yerini statü grupları arasındaki çatışmanın almasıdır. Üçüncü belirleyici özellik ise “sivil toplum” kavramıdır. Buna göre, yeni toplumsal hareketler sosyalist bir devrimi amaçlamayan, devletin değil de sivil toplumun egemen olduğu, hareketin odağının siyasal değil sosyo-kültürel bir odağa oturduğu hareketlerdir (akt., Coşkun,2007:134-136).

Modernliğin ilk dönemlerindeki hâkim hareketler ekonomik çıkarlar üzerinde yoğunlaşmış, genelde tek bir sosyal sınıftan oluşan üyeleriyle siyasal gücü ele geçirmek için merkezi bir şekilde örgütlenmişlerdi. Devrim fikriyle özdeşleşmiş ve neredeyse bir siyasal hareketin gölgesinde şekillenen işçi hareketi bu tip hareketlerin en iyi örneklerinden biridir. Bu tip hareketler “eski sosyal hareketler” olarak adlandırılır. Eskileri gibi yeni sosyal hareketler de ortaya çıktıkları toplum bağlamından bağımsız değildir. Sosyal teorisyenler bu bağlamı toplumun değişik yönlerine vurgu yaparak birbirlerinden farklı biçimlerde tanımlarlar (Çayır, 1999:16-17). 19. Yüzyılın toplumsal hareketleri, emek-sermaye çelişkisinden hareket ederken yeni toplumsal hareketler, geleneksel toplumsal hareketlerin önemsemedikleri ya da yok saydıkları çelişkilerden hareket etmektedir. Bu çelişkiler, yeni toplumsal hareketler açısından, gerçek çelişkilerdi ve şiddet açısından emek-sermaye çelişkisinden geri kalmamaktaydı. Söz konusu çelişkiler toplumsal cinsiyet, kuşak etnik, mezhep, cinsellik taleplerini içeren statü gruplarını doğurmuş ve hâkim statü gruplarına karşı sınıfsal kimlikleri geri planda bırakarak, farklı özgürlük taleplerinin dillendirildiği hareketler olarak ortaya çıkmıştır (Dağtaş, 2008:437). Yeni toplumsal hareketlerin örgütlenme ve kurumsal yapılara bağlanma amacıyla olmadığını ve hareketlerin bir eylem süreci olarak nitelenebileceğini vurgulayan Bebbington hareketlerin dağınık, ama zaman ve uzam içinde sürekli, farklı yerleşmelerden aktörleri kapsayan ve sıklıkla farklı ölçeklerde gerçekleşen toplu eylem süreçleri olarak değerlendirmektedir. Hareket tipine göre önemli farklılıklar içerse de yerel birimlerin ve ağların önemli olduğu ve eski hareketlerin merkezi ve hiyerarşik örgütlenmesi ve parti örgütlenmelerinden özerk olarak pozisyon alma özellikleri ile

eski tip toplumsal hareketlerden önemli bir farklılık teşkil etmektedir. Yeni toplumsal hareketlerin bir unsuru olarak ele aldığı hareket biçimlerini tanımlarken, yerleşiklik kazanmamış üyelik rolleri, programlar, platformlar, temsilciler ve üyelik aidatları temelinde yeni toplumsal hareketlerin katılımcılar, sözcüler, ağlar ve gönüllü yardımlar ve katılımları içerdiğini belirtmektedir. Böylece bir siyasal örgütlenme olmaktan çok, bir süreç olarak nitelenen yeni toplumsal hareketler çatısı altında farklı geleneklerden gelen ve farklı dünya görüşlerine sahip olan bireyler belli ve özgül bir konuda birleşebilmektedirler (Çetinkaya, 2008:36). Hareketlilik biçimleri açısından iki hareket kıyaslandığında ise, eski toplumsal hareketler içsel olarak resmi örgütler, büyük çaplı temsili sendikalar, dışsal olarak da çoğulcu ya da kolektif amaçların temsili, rekabetçi parti politikaları ve oy çoğunluğunu önclemiştir. Yeni toplumsal hareketlere bakıldığında ise, bunlar içsel olarak gayri resmiliği, asgari yanal ve dikey farklılığı, dışsal olarak ise daha çok olumsuz bir biçimde taleplere dayanan protesto politikasını benimsemiştir (Işık, 2011:36).

Yeni toplumsal hareketler katılımcıların yapısal rolleri ile açık bir bağ sergilemez. Yeni toplumsal hareketlerin toplumsal tabanı sınıf yapısını aşar ve daha çok yaş, toplumsal cinsiyet gibi toplumsal statü unsurlarına göndermede bulunur. Yeni toplumsal hareketlerin ideolojik karakteri Marksist ideoloji anlayışının tam zıddı bir noktada durur. Gündelik yaşamın “demokratikleşme dinamiği”ne ve siyasal boyutlar karşısında toplumsal yaşamın sivil toplum boyutunun genişlemesine işaret eder. Yeni toplumsal hareketler, kimliklerin yeni ve daha önce önemli olmayan boyutlarının ortaya çıkışını gösterir. Çelişkiler ve harekete geçirici faktörler, ekonomik yakınmalardan ziyade, kimlik ile ilgili olan kültürel ve sembolik sorunlara ilişkindir. Birey ile kolektif arasındaki sınırlar belirsizdir. Yeni toplumsal hareketler genellikle insan yaşamının kişisel ve mahrem yönlerini kapsar; gündelik yaşam alanlarına uzanır. Sabote etmek ve direniş gibi radikal mobilizasyon taktiklerini kullanırlar, şiddet içermeyen sivil itaatsizlik eylemlerine başvururlar. Yeni toplumsal hareketler parçalı, dağınık ve merkezsizdir (Coşkun, 2007:145). Yeni toplumsal hareketlerin açıklaması tek bir kuramda bulunmadığı gibi, farklı kuramcıların hareketlerin nedenleri ve dinamiklerini açıklamadaki farklılıkları temel olarak toplumsal hareketlerde “yeni”nin ne olduğu sorusunu da beraberinde getirmektedir. Hareketlerin yeniliğinin eski hareketlerden kopuş olarak değerlendirilmesine karşı çıkan görüş, kavramın eski ile olan farklılıklarının abartıldığını ve yeni ile eski

arasındaki benzerliklerin ise belirsizleştirildiğini vurgulamaktadır. Klasik Marksist geleneğin 1960'larla birlikte hızla yayılan kimlik yönelimli hareketleri açıklamada işlevsiz kaldığını belirten Yeni toplumsal hareketler kuramcılarına yönelik bir başka eleştiri ise, kapitalist devleti dönüştürerek yine kapitalist toplumsal ilişkileri kabul ettiklerini ve kapitalist devletle yüzleşmekten uzak durdukları yönündedir. Yeni toplumsal hareketler teorileri tarafından kavramsallaştırılan siyaset alanında yeni hareketlerin nasıl bir gelecek kurgusu tasarladığının belirsiz bırakılması ve alternatif bir model sunulmaması da bir diğer önemli eleştiridir. Küreselleşme döneminde, siyasal partilere yöneltilen alternatif bir gelecek sunma anlamında “siyasal olmama” eleştirisinin yeni toplumsal hareketler için de geçerli olduğunu vurgulayan Çitçi (2008), yeni toplumsal hareketlerin siyasal partilere bir seçenek olarak görülmesinin olanaksızlığına değinmektedir. Crossley'e göre ise “Yeni Toplumsal Hareketler” kavramı hızla son kullanma tarihine yaklaşmaktadır. Benzer şekilde Tarrow'a göre yeni toplumsal hareketler kapsamında farklı hareketler ortaya çıkmaktadır (akt., Demiroğlu, 2014:142).

Son zamanlarda gerçekleşen “Wall Street’i İşgal Et!” eylemleri yeni toplumsal hareketlerin iyi bir örneğini sunmaktadır ve özellikleri açısından da yeni toplumsal hareketlerin özelliklerini taşımaktadır. Sokaklar işgal edilmiştir ve uluslararası bir yankı uyandırmıştır. Eylemciler polis zoruyla dağıtılmaya çalışıldılar ve teknoloji kullanımı sayesinde eylemler tüm dünyaya yayılarak destek gördü. Eylemin tek bir sınıfa ya da amaca yönelik olmaması da onun yeni toplumsal hareketlerin örneği olduğunun diğer bir kanıtıdır. Kimlik ayrımcılığı, eğitimin piyasalaşması, emek haklarının gaspı, mahremiyetin kalkması, masumların öldürülmesi gibi bir çok uluslararası sorunu gündeme taşıyan eylemler diğer ülkelere direnme konusunda örnek olmuştur (Arpacı, 2014:87-88). Tüm bu özellikler göz önüne alındığında Gezi Parkı Olayları'nın bu özelliklerin bir çoğunu barındırdığı ve Türkiye’de yeni toplumsal hareketlere bir örnek teşkil ettiği söylenebilir.

1.3.2. Gezi Parkı Olayların Ortaya Çıkış Nedenleri ve Toplum Üzerindeki Etkisi

Taksim Gezi Parkı Direnişi olarak başlayan ve İstanbul Taksim’den sadece tüm ülkeye değil tüm dünyaya da yayılan olaylar sıradan bir oluşum değildir. Genel

bir tarih perspektiften bakıldığında, insanlık tarihinin bir aşamadan başka bir aşamaya geçmesinin, yani bir tarihsel devrimin, Bilişim Devrimi'nin Türkiye'deki yansımalarıdır. Zaten insanlık tarihinin Türkiye'deki bir yansıması olduğu için bu kadar çabuk yayılmış, hem ülkede hem de dünyada bir taban ve bir anlam bulmuştur. Oysa hareket “Birkaç ağacın yerinden sökülmesini önlemek için”, birkaç kişinin katıldığı masum ve basit bir çevreci direniş olarak başlamıştır (Kongar, 2013:9).

Yeni toplumsal hareketler kavramı, özellikle feminist hareketi, ekoloji hareketini, nükleer karşıtı hareketleri, barış hareketlerini ve azınlık hareketlerini ifade etmek amacıyla kullanılmaktadır. Bu tanımlamadaki “yeni” kavramı ise, kronolojik bir sıralamaya değil fakat “eski” sınıf temelli ve çıkar gruplarına dayalı hareketlerden bir farklılığa işaret etmektedir. Yeni toplumsal hareketlerin ortaya çıkışının nedenlerine ilişkin açıklamalar genel olarak şu noktalarda odaklanmaktadır. (1) Teknolojik gelişmelerin ve endüstriyel büyümenin yarattığı yeni sorunlar. Yeni teknolojik paradigmanın üretim süreci üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Bu türden gelişmeler kapitalizmin yeniden yapılanması gibi bir problemi de ortaya çıkarmıştır. (2) Üretim yapısında esnek üretime doğru gerçekleşen değişimler. Yeni teknolojik gelişmeler, teknolojinin özelleşmesinin daha düşük, ürün farklılaşmasının yüksek ve üretim süresinin daha kısa olduğu “esnek üretimi” doğurmuştur. Böylece farklı şirketler tarafından farklı ülkelerde üretilen parçalar yine farklı bir şirket tarafından monte edilip pazara sunulmaya başlandı. (3) Sınıf çatışmalarından farklı olarak ortaya çıkan yeni toplumsal çatışmalar. Bu gelişmeler çerçevesinde sınıf çatışması yerini, çevrecilik, barış, kadın sorunları etrafında somutlaşan daha toplumsal çatışmalara bırakmıştı. (4) Hizmet sektörünün imalat sektörü aleyhine büyümesi. Bu gelişme hem yüksek vasıflı profesyoneller için küresel bir pazar sağladı hem de eğitilmiş bir yeni orta sınıfın gelişmesine neden oldu. Dolayısıyla iş gücünün sınıfsal yapısı değişirken sanayi ve imalat sektöründeki işçiler güç kaybetmeye başladı. Bu nedenle işçi sınıfının yenilgisi, kapitalist sistemin içinde yeni ücretlilik sistemlerinin gelişmesi ve teknolojik gelişmelere paralel olarak işçi sınıfının dışında farklı ücretli çalışan kategorilerinin ortaya çıkması olarak görülebilir. Yeni toplumsal hareketlerin ortaya çıkışı daha çok küreselleşme ve onun yarattığı siyasal-toplumsal alanlardaki değişimlerle yakından bağlantılıdır (Coşkun,2007:107-109). Gezi Parkı Olayları bu dört temel nedenden 3. olarak ekolojik kaygılarla ortaya çıkmıştır. Ancak olayların devamında kendini ifade edemeyen bastırılmış diğer gruplar parkta yerini almış

olaylar genel bir başkaldırıya dönüşmüştür. Işık (2011:38) yeni toplumsal hareketleri kimlik temelli, “çoğulculuk” ve “farklılık” kavramlarını öne çıkaran, eylemi bireysel ve kolektif kimliklerin bir karışımı olan, şiddet yerine uzlaşmaya dayanan, esnek ve âdemi merkezi yapılara sahip olan hareketler olarak tanımlayarak gezi parkı olaylarının da genel bir çerçevesini çizmiş bulunmaktadır.

Dünya yüzyıllardır mücadelelere sahne olmuştur, bu mücadeleler ne tür rejime ya da sisteme yahut kime karşı olursa olsun; kitlelerin ve bireylerin bir şekilde iktidara karşı mücadelesidir. Halkın monarka karşı proletaryanın burjuvaziye karşı, öğrencilerin proletaryayla birlikte ya da yalnız devlete karşı mücadelesi, bireylerin birbirlerine karşı mücadelesi vb. Kitlesele mücadelelerin amacı genellikle devrimdir. Burjuva demokratik devrimi, cinsel devrim vb. tüm bir sistemin radikal ve global anlamda değiştirilmesi anlamına gelen devrim. 18. Yüzyıldan beri özellikle Batı’da ortaya çıkan geniş ölçekli toplumsal ve siyasi mücadelelerde kitlelerin yalnız hareket etmediği, yanlarında hep ellerinden tutup onlara yol gösterecek bir entelektüeller grubu olduğu görülmüştür. Çünkü entelektüellerin bildiği ama kitlelerin bilmediği çok önemli bir şey vardır: Hakikat. Entelektüel vicdandı, bilinçti ve belagatti. Foucault entelektüeli ikiye ayırır: (1) Geleneksel ya da evrensel entelektüel (2) Spesifik entelektüel. Evrensel entelektüeller, politik ve kuramsal bakımdan imtiyazlı konumdadırlar. Entelektüelin adına konuştuğu insanlar kuramcılara ve partiye tabi hale gelirler. Spesifik entelektüel dediği yeni entelektüel, spesifik bir disiplin ya da kurumda çalışan kişidir. Spesifik entelektüelin bilgisi bütünleştirici bir bilgi değil; spesifik bir alandaki uzmanlığı ve becerisidir. Foucault’a göre adalet ve yasa adamından doğan evrensel entelektüelden farklı olarak spesifik entelektüel bilginden doğmuştur (Rigel; vd., 2005:82-87). Gezi parkı için oluşturulan ve topluluk adına siyasiler ile görüşme yapan gezi parkı platformu bahsi geçen entelektüel kitlesine işaret ettiği sonucuna varılabilir. Ancak bu kitle evrensel entelektüel konumuna girse de eylemcilerin tamamen onlara tabi olmadığı eylemi bitirme çağrısına uymamalarından yola çıkarak anlaşılabilir.

İdeolojilerin işleyişi düşünce tarihçilerinin ilgilendiği katkısız metinlere ya da kültür eleştirmenlerini büyüleyen ya da kızdıran göz alıcı temalara indirgenemese de, her toplumda bir ideolojik iktidar, denetim, egemenlik düzeni vardır. Belirli bir toplumda mantıksal düzenin kurulması, can alıcı çelişki ve bunalım anlarında

toplumsal güçlerce yürütülen mücadelelerin tarihsel sonucudur. Tarihsel maddeciliğe göre sınıflı toplumlarda bu mücadelelerin belirleyici yanı sınıf mücadelesidir ve bunun sonucu olan mantıksal düzen, varoluşsal ve tarihsel-kapsayıcı söylemlerle eklemlenmiş bir sınıfsal düzendir. Verili bir mantıksal düzenin sürdürülmesi, onun temelde mantıksal boyutu içinde, mantıksal onaylamalar ve yasaklamaların ve toplumsal söylemin belli bir biçiminde yapılaşmasının üretimini ve yeniden üretimini gerektirir. Yasaklamaya uymayanlar aforoz edilir. Aforoz edilen kişi geçici olarak ya da sonsuza değin ideolojik varoluşsuzluğa mahkûm edilir. İdeolojik aforoz, çoğunlukla beraberinde, sürgün; hapis ve ölüm gibi maddi yaptırımlar da getirir. Foucault, söylemin yapılaşmasını tartışırken, söylemin denetim, seçim, örgütlenme ve yeniden dağıtımında kullanılan işlemlerin bir algısal kataloğunu çıkarmış ve bu işlemleri üç ana tip –dışlama, sınırlama ve el koyma- altında gruplaştırmıştır. Söylemin korunması verili bir söylemin o söylemi var olan (var olmasına izin verilen) öteki söylemlerden korumaya yarayan içsel mekanizmalarına ilişkindir. Mantıksal düzenin yapısı, söylemin algılanma alanının sınırlarının belirlenmesini, ona “sınırlı el koymayı” da gerektirir (Therborn, 2008:93-97). Foucault’ un iktidar olgusunun merkezi bir konumda olduğu binlerce sayfayı bulan devasa bilimsel üretiminde iktidar üzerinde düşünmek için sistemleştirilmiş bir önermeler dizisi ya da geliştirmiş olduğu bir kuramsal model yoktur. İktidar, ona göre pek çok mevcut toplumsal pratikler arasında bir pratik, özel bir pratik teşkil ediyor. Foucault iktidarın “analizi” yerine iktidarın “analitiği” sözcüğünü de bize sunuyor. Foucault iktidar olgusunu teşhis etmeye yönelik “analitik” adını verdiği nosyonları ortaya çıkarmaya çalışıyor. Birinci saptama iktidar, saymakla bitmeyecek kadar çok sayıda odaklar vasıtasıyla insanlar üzerinde hayatları boyunca uygulanan bir çeşit değişken ve dolayısıyla, devinimli bir eşitsiz ilişkiler yumağı. İkinci tespit, söz konusu iktidar ilişkilerinin sadece baskıcı, yasaklayıcı bir işlevi olmadığı ve aynı zamanda “üretici” bir nitelik taşıdığı. Bir diğer tespit, iktidar ilişkilerinin aile, işyeri, arkadaş grubunda olduğu gibi, doktor-hasta ilişkilerinde, aşta ve cinsellikte de mevcut olduğu. Bu iktidar ilişkileri belirli bir merkezin iradesiyle kararlaştırdığı ve tayin ettiği bir şekilde meydana gelerek biçimlenmiyor. “İktidar bir kurum değil, bir yapı değil, bir mülk (varlık) de değil. Çok karmaşık bir stratejik duruma verdiğimiz isimdir” diyor Foucault. İktidar sanki kendiliğinden oluşan namütenahi ve sayısız taktiklerin bir sonucu olarak ortaya çıkıyor (Vergin, 2006:134-135).

Popenoe'ye göre toplumsal hareketlerin dört temel özelliği bulunmaktadır. (1) konuları başka türlü görmek için yeni bir bakış açısı, (2) ideolojiyi muhafaza eden grup sadakati, (3) eylem yükümlülüğü ve (4) dağınık ya da merkezileşmemiş liderlik. Diğer taraftan Robert Metron ve arkadaşları da tüm toplumsal hareketlerin üç özellik paylaştığını öne sürmektedir. Buna göre: toplumsal hareketler belirgin amaçlar peşindedir, uyum sağlayan organizasyonlardır ve birleştirici bir ideolojiye sahiptir. Farklı şekilde adlandırılmasına rağmen, aslında bu özellikler özünde birbirlerine oldukça benzerdir. Melucci ve Artvizer de toplumsal hareketlerin üç karakteristiğini; dayanışmanın bozulması, var olan çatışmanın halkça sunumu, eylemin meydana geldiği sistem içinde uyumluluğun limitlerinin bozulması olarak ayırmaktadır. Kolektif eylemin çağdaş formlarına başvurulduğunda, bu karakteristiklerin her biri kültürel çoğalma ve toplumsal karmaşıklık ile ilgilenen yeni bir yöntemle izin vermektedir (akt. Işık, 2011:8). Gusfield, Larana ve Johnston (akt. Işık, 2011:36), yeni toplumsal hareketlerin daha önceki toplumsal hareketlerden ayrılan 8 özelliğini şu şekilde tanımlamışlardır: (1) Üstün sınıf yapısı temelinde yeni toplumsal hareketler için bir eğilim vardır. (2) Yeni toplumsal hareketlerin ideolojik karakteristikleri, çalışan sınıf hareketine ve Marksist ideoloji kavramına zıttır. (3) Yeni toplumsal hareketler sıklıkla kimliklerin yeni ve önceki hallerinin oluşumunu içerir. (4) Birey ve kolektif arasındaki ilişki bulanıktır. (5) Yeni toplumsal hareketler insanı kişisel ve iç yönlerini sıklıkla içerirler. (6) Diğerlerinden farklı bozulma ve direncin radikal mobilizasyon taktiğinin kullanımı, çalışma sınıfı hareketince pratik edinilmiştir. (7) Yeni toplumsal hareket gruplarını organizasyonu ve çoğalması, batı demokrasilerinde geleneksel kanallarının katılımında güvenilir krizlerle bağlantılıdır. (8) Yeni toplumsal hareket organizasyonları segmentleşme, ayrılma ve çözülme eğilimindedirler. Bu sekiz karakteristik, yeni toplumsal hareketleri organizasyonların taktikleri ideolojik otoritelerin ve seçmenlerin kimliği içindeki farklılıkları referans olarak belirlemiştir. 60'lar sonrasında yeni toplumsal hareketlerin bazı örnekleri ise gay haklarını, çevresel hareketleri, kadınları ve etnik kimlik hareketleri içermektedir. Eğer biz Larana, Gussfield ve Johnston'un yeni toplumsal hareket tanımlarını kullanırsak, o zaman onların tıpkı endüstri sonrası batı Avrupa ve kuzey Amerika ülkeleri olduğu gibi, Latin Amerika'daki varlığını da açıkça bulabiliriz (Işık, 2011:36). Johnston, Larana ve Gusfield'e (akt., Coşkun, 2004) göre, barış hareketleri, öğrenci hareketleri, ekolojik hareketler gibi birbirinden çok farklı özellikler taşıyan ve 'yeni toplumsal hareketler' kavram çatısı altında açıklanan

toplumsal olgular; uzun süre boyunca ideoloji, örgüt ve rasyonalite kavramlarına dayalı olarak ortaya çıkan toplumsal hareketlere ve bu hareketleri ortaya çıkaran toplumsal yapıya odaklanarak açıklanmaya çalışıldıysa da, hareketlerin 'kendi gerçeklikleri' geleneksel kavramsal çerçevelerin yetersizliğini ortaya koymuştur. Bu hareketleri, geçmişin ideolojik hareketleri ya da akılcı biçimde örgütlenmiş çıkar grupları çerçevelerinden yola çıkarak anlamak zor görünmektedir. Marksist ve işlevselci analizlerin yeni toplumsal hareketleri incelemede yetersiz olduğunu iddia eden Larana, yeni toplumsal hareketlerin 'tarihin öznesi' olarak düşünülen sınıf ve sınıf bilincinin toplumsal bir hareketin birliği için bir önkoşul olarak kabul edilmesini sorguladıklarını söyler. Kültürel versiyonun tersine siyasal versiyon, neo-Marksist bir yaklaşımdan yola çıkarak ileri kapitalizmi toplumsal bütünlük olarak ele alır ve yeni toplumsal hareketlerin ortaya çıkışı ile ileri kapitalizm arasında güçlü bağlar olduğunu vurgular. Bu yaklaşıma göre, sınıf temelli ve sınıf temelli olmayan hareketler arasında uygun ittifaklar ve koalisyonlar kurulabilirse, yeni toplumsal hareketler ilerici bir değişim için potansiyel oluşturabilir. Aynı zamanda, çağdaş sınıf yapısını analiz ederek yeni toplumsal hareketlerin toplumsal temelini sınıf terimleriyle tanımlar. Ortaya çıkan yeni çelişki ve antagonizmaların, emek-sermaye çelişkinin karmaşıklaşmış dolayimleri olduğunu iddia ederler. Bu siyasal versiyonu Savran'ın yaptığı biçimde "süreklilik teorileri" olarak adlandırmak mümkündür. Bu süreklilik teorileri daha çok, Wallerstein (1993) ve Raymond Williams (1989) tarafından savunulmaktadır (Coşkun, 2004:112). Kısacası yeni toplumsal hareketler, küreselleşmeyi eleştirerek cinsiyete, yaşa, etnik gruba, ulusa, dine dayalı kimliklerin onaylanmasını, ulus- devletin yeniden kurgulanmasını ve çevre, toplumsal cinsiyet, iletişim, yerel ve ulus üstü mekân ile etnik kimliği ilgilendiren, hem bireyleri hem de kolektif yapıları içine alan bir vatandaşlık kavramının yaygınlaşmasını istemektedir (Işık, 2013:38).

Giddens (2008:31) gücün, siyasi grupların ortak özellikleri olduğunu vurgulamaktadır. Sivil toplum devletin dışında kalan anlamında kullanılmaktadır ve varlığı ancak devlete bağlıdır yani sivil toplumun var olabilmesi için önce devletin var olması gerekmektedir (Giddens, 2008:33). Marx ve Engels savaşın şekil değiştireceğini artık eskisi gibi uluslararası değil, aynı toplumun sınıfları arasında olacağını ve askeri iktidarın devrimci ve devrim karşıtı gruplar bağlamında şiddeti yöneteceğini öne sürmüşlerdir. Sağ-liberal ve muhafazakar düşünürler de devletin

savaşçı kimliği üzerinde oldukça kafa yormuşlardır. Ayrıca Weber de aynı toplumun farklı kültürler arasındaki anlaşmazlığın iktidarın gücünün korunması ve devamının sağlanması adına özellikle iktidar tarafından körüklendiğini iddia eder (Giddens, 2008:38-43). Toplumda sınıf farkı, devrim ya da kültür uyumsuzlukları sebebiyle meydana gelen bu anlaşmazlık ve kavga halinin iktidarın işine geldiği ve bundan beslenerek iktidarını devam ettirebildiği sonucuna varılabilir.

“Güç” sözcüğü, etkisi bakımından doğrudan ve burada olan bir şeyi, iktidardan daha dolaysız bir biçimde zorlayıcı bir şeyi akla getirir. “Fiziksel güç” deyişi, gerçekle aynı fikrin yalnızca daha açık bir ifadesidir; çünkü daha aşağı ve kaba dışavurumların içindeki iktidar, her zaman güç olarak daha iyi betimlenmiştir. Güç kendisine zaman tanıdığı anda iktidar haline gelir, ama kriz anı, geri dönüşsüz karar anı gelince güç çıplak güç haline geri döner. İktidar daha geneldir ve güçten daha geniş bir uzam üzerinde işler; iktidar çok daha fazlasını içerir, ama daha az dinamiktir. İktidar daha törenseldir, hatta belirli bir sabır ölçüsü vardır (Canetti, 2012:283). İktidarın, sahip olunan bir şey olmadığını söyleyen Foucault’nun, bu etkilerin, düzenleme ve planlamalarla, manevralar, teknikler ve işleyiş tarzlarıyla geliştiğine dair vurgularını hatırlarsak, devletin toplumsal iktidar ilişkileriyle olan bağına daha iyi görebiliriz. Foucault, iktidarın içinde korunan, tutulan bir imtiyazdan çok, sürekli olarak gerginleştirilen, faal haldeki ilişkilerin oluşturduğu bir ağdan bahseder. Bir iktidarlar ittifakı olan devlet de, aşkın statüsüyle, tüm toplumu denetim altına alan, toplumsal iktidarların işleyişlerini garantileyen, toplumsal düzene uymayan unsurların yok edilmesini sağlayan, sürekli fethedilen bir mekanizmadır. Devlet savaşla kurulur, kazanılmış savaşı kurumsal olarak sürdürür, sistemleştirir; böylece savaş devletleşir (Claire ve Tschopp, 2014:18). Devrim ekonomi ya da duygu işi olmaktan önce askerlik işidir. Patlayacağı güne değin, devrim stratejisiyle birdir. Saltanat düşmandır; başlıca gücü de polis, siyasal askerlerin mesleki örgütüdür. Sonuç basittir: “Siyasal polisle savaş özel nitelikler ister, meslekten devrimciler ister.” Devrim için bir gün silah altına çağrılacak kitlenin yanında, bir de çekirdekten yetişme ordusu olacaktır. Kışkırtıcılar, kitleden önce örgütlenmelidir. Devrimin gizli ve gerçeklikten en uzak gizli kurumunun egemenliğini haber veren bir ajanlar örgütü -Lenin bu deyimini kullanır- “Devrimin Jön-Türkleriyiz biz, fazla olarak biraz da Cizvitliğimiz var,” der. Bu andan sonra, proletaryanın görevi kalmamıştır. Devrimin keşişlerinin elinde, başka araçlar arasında, güçlü bir araçtan başka bir şey

değildir. İktidarı alma sorunu devlet sorununu getirir (Camus, 2014:268). İktidar hakkında Foucault'nun bir diğer önemli saptaması ise, iktidarın olduğu yerde (ki, gördüğümüz gibi, her yerde var) direnmenin de olacağı. Bu nedenle de iktidar ve iktidara direnç birbirinden ayrılmaz bir ikiliyi oluşturmaktadır. O halde ve sonuç olarak Foucault' ya göre iktidarın sadece bireyler (özneler) arasında bir ilişkiyle sınırlı olmadığını, “eylem üzerinde bir eylem” olduğunu söyleyebiliriz. İktidar, eylem üzerinde bir eylemdir çünkü iktidar başkalarının eylemlerini ve davranışlarını etkileme gücüne sahip ve onları yönlendiren ve idare edebilen bir eylem biçimidir. Örneğin, Foucault'nun “büyük kapatılma” olarak tarif ettiği olayın mekânı olan cezaevinde kurulan sürekli denetim mekanizması mahkûmların tamamen kul köle teslim olmalarına neden olmaktadır. Her an izlenmelerinin mümkün olduğunu bilmeleri, onların hal ve hareketlerinde dikkatli olmalarına yol açmakta, disipline riayet eden birer “uysal beden” haline gelmelerini sağlamaktadır. Foucault'a göre, işin püf noktası da işte, cezaevlerindeki bu gözükmeden gözetleyebilme uygulamasıdır. Foucault bu ilişkilerin mutlaka karşıt bir güç olarak direnmenin eşliğinde meydana geldiğini belirtir (akt., Vergin, 2006:135-137). Kolektif niyetliliğin anlaşılması toplumsal olguların anlaşılması için zorunludur. Tekil ve kolektif niyetlilik arasındaki; örneğin “benim niyetim” ve “bizim niyetimiz” tarafından betimlenmiş olgular arasındaki ilişki nedir? Bu soruyu cevaplamaya çalışan çabaların çoğu “biz niyetliliğini” “ben niyetliliği” artı başka bir şeye, genellikle karşılıklı inançlara indirgemeye çalışıyor. “Eğer birlikte bir şey yapmaya niyetlenmişsek” düşüncesi; benim, senin de o şeyi yapmaya niyetli olduğuna inanarak onu yapmaya niyetli olmam ve senin, benimde o şeyi yapmaya niyetli olduğuma inanarak onu yapmaya niyetli olman olgusundan teşekkül eder ve potansiyel olarak inançların sonsuz hiyerarşisinde, diğerlerinin inandığı her inanç ve bu inançlar hakkında sahip olunan inançlar hakkındaki inançlar... v.s. Benim inandığıma inandığına inandığıma inandığına (...) inanıyorum v.b. Benim kanaatime göre, kolektif niyetliliği bireysel niyetliliğe indirgeyen bütün bu çabalar başarısızdır. Kolektif niyetlilik, başka bir şeye indirgenemeyen ya da başka bir şey lehine ortadan kaldırılamayan biyolojik olarak ilkel bir görüngüdür. Şimdiye dek görülen “Biz niyetliliğini” “Ben niyetliliğine” indirgemedeki her teşebbüs karşıt örneklerin konusudur (Searle, 2005:43).

Gezi direnişi, Türkiye toplumunun kendi kaderini tayin etmeye dönük güçlerinde son otuz yılın yarattığı tahribatı onarma yolunda beklenmedik bir sıçramaydı. Kongar (2013:95) direnişi şöyle özetlemekteydi:

Gezi Parkı'ndaki genç yüreklerin direnişiyle başlayan ve Taksim Meydan'ında önce ülkeye sonra tüm dünyaya yayılan “demokrasi haykırışı” tarihe geçti. Artık her yer Taksim her yer direnişti!.. Bir aylık direnişin sonunda süreç bir cümleye sığırvermişti: “Artık Türkiye’de hiçbir şey eskisi gibi olmayacak!” Türkiye belki de tarihinde böyle bir ay hiç yaşamadı... 2013’ün Mayıs ayının son günlerinde başlayan ve yine Haziran ayının son günlerinde bu satırların yazıldığı ana kadar süren bir ayda halk, mücadelesiyle tarihe notunu düştü...

Benlisoy (2013:55) yeni bir kuşağı siyasallaştıran, geniş kitleleri kurumsal siyasal mimarinin haricindeki mecralar aracılığıyla seferber eden bir kitle hareketinin yarattığı birikim ve deneyimler, hareketin kısmi ve dönemsel geri çekilişler yaşaması muhtemel olmasına rağmen, büyük bir ihtimalle hemen kaybolmayacağını ifade eder. Polis barikatının bir kez aşılabildiğini, kolektif eylem aracılığıyla somut kazanımlar elde edebileceğini görenler bir direnişçi grup söz konusudur. Bu yeni durum, sosyalist sol, daha da önemlisi toplumsal hareketler açısından potansiyel olarak bir sıklet sıçraması anlamına gelmektedir. Bu topluluk sosyal, sınıfsal hak taleplerini çeşitli mücadeleler içerisinde, taleplerini dillendirdiği ama iş siyasete, yani “büyük siyaset”e geldiğinde kamuoyunun değişen hassasiyetlerini merkez alan tutumlar sergilendiği, yani “kamuoyu siyaseti” yapıldığı görülmektedir.

Yeni toplumsal hareketlerin eylemlerinde isteklerini her zaman çarpıcı bir şekilde dile getirmeleri ya da akılda kalıcı eylemlerde bulunmaları önemlidir. Ortaya konan protestoların, hedef grubu etkileyecek ölçüde “sempati” ve “endişe” arasında çeşitli duygular uyandıracak eylemler olması gerekmektedir. Örneğin fokların katledilmesini protesto etmek için, kürklerin kanı çağrıştıran kırmızıya boyanması ya da küresel ısınmaya dikkat çekmek için çeşitli su baskınlarının olabileceği şeklinde uyarılarda bulunan kimi gösteriler, toplumun dikkatini çekmede etkili olmaktadır. Diğer yandan yeşil bir doğa resmi ile çöl resimlerini yan yana kullanmak, çevreci hareketler başta olmak üzere aynı yöndeki pek çok hareket için sempati yaratmaya örnek olarak gösterilebilir. Protesto eyleminin dikkat çekebilmesi için, eğer cazibe ve tehdit arasında uygun bir kombinasyon sağlanamaz ise, bu durumda toplumdan destek almak bir yana, tepki de yaratılabilir. Bu nedenle gösterilerin fazla tehdit edici bir özellik taşımasının her zaman riskleri vardır. Diğer yandan toplumsal yapının çok

değişken olması ve günün şartlarına göre toplumun önceliklerinin farklı olması, uygun bir kombinasyonun hazırlanmasını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle iyi planlanmış doğru bir seçim ve taktik, hareketin hedefe ulaşabilmesi için büyük önem taşımaktadır (Kılıç, 2002:93). Buradan yola çıkarak olması gereken ölçüde dikkat çekici ve aşırı derecede ürkütücü olmayan hatta genellikle çeşitli tekerlemeler ve maniler ile eğlenceli hale getirilerek sorunların dile getirildiği duvar yazıları, paylaşımlar, vb. eylemlerde yerini almıştır. Gezi direnişi büyük bir toplumsal enerjiyi açığa çıkarmakla birlikte ortada bir stratejik yönelim, yani mevcut güçler ilişkisi içerisinde nereye ve nasıl yönelmesi gerektiğine ilişkin bir netleşme söz konusu olmamıştır. Hareket kitlelerin büyük yaratıcılık ve gündelik inisiyatifi sayesinde böylesine uzunca bir süre güncelliğini korumuştur. İnisiyatifin iktidara geçmesini engellemek isteyen direniş grubunun tek yolu, kolektif bir tartışmayı hızlı örgütlemekten geçmektedir yani direnişe katılan bütün insanların bir parçası olacağı tartışma ve karar mekanizmaları oluşturulmaları gerekir. Direnişi inşa edenlerin parçası olmadığı, söz ve karar sahibi olmadığı mevcut hal, hareketi parçalayan ve bölen girişimlerin önünü serbest bıraktığı gibi stratejik bir tartışmayı da boşlukta bırakır. Bu kitle hareketi özellikle Gezi Parkı'nda ve bazı başka mahallerde işgal (occupy) hareketlerine dönüşmüştür. Büyük ölçüde ani gelişen hareketin ülke çapında muazzam genişlikteki kitleleri seferber ettiği, “sokak siyaseti” ne çektiği herkesçe kabul görmektedir. Bu durum ezenlerle ezenler arasındaki somut güç ilişkisinde ezilenler, “ alttakiler” lehine ciddi bir kaymayı gündeme getirmiştir. Bu kendiliğinden kalkışma gerçekleştiği hızla da geri çekilebilmesi mümkündür. Solun ve toplumsal muhalefetin açığa çıkan bu kitlesel enerjiyi sevk ve idare değil elbette ama yönlendirme, kanalize etme, ona nefes alabileceği kanallar ve mecralar gösterme ve inşa etme potansiyelleri çok cılız kalmıştır. (Benlisoy, 2013:63). Günümüzde muhtemel bir radikalizasyon sürecinin siyasal adres olarak tek bir yöne (sola) doğru gelişmemiştir. Gezi direnişine belirgin bir siyasal görüş kalıbı biçmek doğru olmazdı ancak daha ilk günlerden hareketin ulusalcı kalıplara sığması mümkün olmayan bir anti-otoriter halet-i ruhiyesi, oyuncu bir dili ve bir sol duygusu belirgin ve hâkim oldu. Elinde Türk bayrağı, “Yaşasın hakların kardeşliği” sloganları atan insanların eylemi, Gezi direnişinin mevcut siyasal saflaşmaları muğlaklaştıran ve mücadele içerisinde yeni siyasal aidiyetler şekillendirebilen karakterin en açık ifadesiydi. Gezi direnişinin bu özelliği, yani yarattığı “barikat kardeşliği” dolayısıyla mevcut siyasal ayırım ve farklılıkları belirsizleştiren, bu anlamda da yeni ve daha önceden

düşünülmemiş ittifaklara kapı aralayan özelliği ortaya çıktı (Benlisoy, 2013:114). “Duran Adam” eylemi gibi ilginç ve yaratıcı eylemlere de imza atılmıştır. Eylemci bu eylemi “medyanın gerçekleri yansıtmamasına” bir tepki olarak yaptığını söylemiştir. Bitirmesine ise; polisin tazyikli su sıkmasını ve attığı gaz bombalarını sebep göstermiştir. Bu eylem 24 saati aşmamasına rağmen büyük bir yankı uyandırmış farklı illerde de bu eylem tekrarlanmıştır (<http://www.bbc.co.uk>). Gezi sürecinde çok kısa zaman içerisinde, belki bir çırpıda edinilen siyasal deneyimleri önceki kuşaklar, ancak çok uzun bir zaman içerisinde ve o da kısmen biriktirilebilmişti. Bu durum, bir gençlik isyanı aracılığıyla sahneye çıkan yeni kuşağın kendi eyleme ve örgütlenme kapasitelerine ilişkin geçmişle kıyas kabul etmeyecek bir özgüvene sahip olması anlamına gelmekteydi. Dolayısıyla bu yeni kuşağı zapturapt altına almak, onu solun mevcut örgütsel yapısına basitçe monte etmek mümkün görünmüyordu (Benlisoy, 2013:121). Profesör Chomsky (2013:51): “İşgal edilen yerlerle birlikte olsun olmasın, “Occupy” adı anılsın anılmasın, ülkenin her tarafındaki sıradan insanlar yüzlerce şehirde şiddete yönelmeyen içerikte ve giderek daha yaratıcı yönleriyle eylemler düzenlemek suretiyle örgütlenmeyi ve hareketin ivmesini yükselttiler. Occupy hareketi ikinci aşamasında. Bizim üç temel hedefimiz şunlar: (1) ana akımı işgal etmek ve çadırlardan, kitlelerin kalplerine ve zihinlerine geçmek; (2) yüzde doksan dokuzun şiddete maruz kalmaksızın toplanma özgürlüğünü ve konuşma hakkını koruyarak, hareketin bastırılmasını engellemek; (3) ticari şirketlerin gerçek kişilerle aynı haklarla donanmış tüzel kişiliklere sahip olmaları durumuna son vermek.” açıklamasıyla “occupy” eylemlerinin hedeflerini sıralamıştır ve bu hedefler Gezi direnişinin de hayata geçirdiği ya da geçirmeye çalıştığı sonuçlardır.

1980’lerde sistem karşıtı içeriklerini kaybeden yeni toplumsal hareketler, buna rağmen çeşitli alanlarda etkinliklerini göstermişlerdir. 90’lara yaklaşırken özellikle Greenpeace önderliğindeki çevre hareketi, çok renkli kampanya ve protesto gösterileri ile uluslararası alana çıkmayı başarmış ve diğer toplumsal hareketlere model olmuştur. Böylece 1990’ların başında farklı yerelliklerde aynı sorunları gündeme taşıyan grupların uluslararası dayanışma içinde birlikte hareket etmesi, ortak eylemler geliştirmesi ve alternatif çözümler için birlikte kafa yorması mümkün olmuştur. Bu gelişmenin ortaya çıkmasında muhakkak internet ve enformasyon teknolojisinin yaygınlaşması ile ekonomik küreselleşmenin etkisi yadsınamaz. Nitekim artık küresel bir nitelik taşıyan kimi yeni toplumsal hareketlerin üyeleri,

eylemler için bir ülkeden diğerine seyahat ederek, çok farklı ülkelerde mücadele verir hale gelebilmektedirler (Kalfa ve Ataay, 2008:132). Her tarihsel dönem iletişim teknolojilerinin gelişimine uygun bir medyanın yaratılmasına ve kullanımına olanak tanır. Modern anlamda, radikal medyanın gelişimi siyasal anlamda “propaganda”nın gelişimi ile koşuttur. Kitlelerin muhalif ideolojiyi benimsemeleri ve bu doğrultuda eylemde bulunmalarını sağlamak için kullanılan propaganda yöntemleri temel olarak iletişimsel pratiklere ve bunlara uygun medyalara dayanır. Radikal medyanın gündem belirleyen bir yapıya sahip olması ve yerellerden başlayarak tüm siyaset alanını etkileyebilecek bir güce dönüştürülmesi gereklidir. Radikal medya bu bakımdan devrimci mücadelenin yürütülebilmesi açısından en önemli aygıtlardan bir tanesidir. Küreselleşme karşıtı hareket başta olmak üzere tüm ‘Yeni Toplumsal Hareketler’ temelde iletişimsel alanı kullanarak toplumsal kamuoyunu etkileyen söylem ve eylemleriyle egemen medyanın karşısında radikal medyanın yeni bir biçimde kullanılabileceğini de göstermişlerdir. Yeni iletişim teknolojilerinin radikal medyaların yaratılmasında kullanımı ile birlikte, yerel hareketler küresel bir ağ üzerinde uluslararası dayanışmayı örgütlemiştir. Özellikle, batı metropollerinde gerçekleştirilen küreselleşme karşıtı eylemler uluslararası dayanışmanın en önemli göstergeleri olmuş ve yeni iletişim teknolojilerinin etkin kullanımı ile örgütlenmişlerdir. Muhaliflerin birleşik mücadelesinin önünde engel oluşturan mekân ve zaman sorunları yeni iletişim teknolojileri ile bir ölçüde aşılmış, uluslararası siyaset ve eylem biçimleri dönüşüm geçirmiştir (Çoban, 2010:58).

Haziran başında başlayan Gezi Parkı Direnişi ve ardından Türkiye’ye yayılan isyan, iktidarı sarsma çabasıydı. Yaşananların Türkiye’nin geleceğini nasıl etkileyeceğini kestirmek çok zor olsa da, Gezi Direnişi ve genişleyerek artan isyan havası gerçek bir toplumsal hareket olarak görülmeyi hak etmektedir. Gezi Parkı Direnişi’nin en önemli sonuçlarından biri, Türkiye’de inşa edilmekte olan baskı düzenini göstermesi oldu. Bir diğer deyişle Gezi Direnişi ve ardından başlayan isyan AKP hegemonyasında bir kırılma yarattı (İnal,2013:193). Direnişin yeni ve karmaşık yapısı hem iktidarın olayı değerlendirmesini zorlaştırmaktadır hem de eski yöntemlerle ve eski reflekslerle çözümlenmesi olanaksız kılmaktadır. Bir başka deyişle Direniş, Türkiye’deki kırılma noktaları ve bölünme paradigmasını değiştirmiştir. Bunları hala yirminci yüzyıldan kalma Soğuk Savaş kavramlarıyla düşünmek ve tepki vermek ancak büyük bir cehaletin veya bir kötü niyetin, siyasal

rant uğruna ciddi bir kamplaşma, kamplaştırma niyetinin ifadesi olabilir. Belki çıkarılması gereken sonuçları ve dersleri madde madde yazmak daha kolay ve açıklayıcı olacaktır: (1) AKP iktidarının, dinci-laik, dindar-laikçi, Müslüman-laik, Müslüman-dinsiz gibi karşıtlarla sürekli olarak tırmandırdığı, kullandığı din eksenindeki kırılmayı ortadan kaldırdı. (2) Dolmabahçe Camii gibi bir ibadethane ile Divan Oteli gibi bir turistik işletmeyi polis terörü ile yaralananlara ve şiddetten kaçanlara kapılarını açmakta birleştirdi. (3) Direnişin ikinci bir paradigma değiştiren sonucu, bugüne dek, sürekli olarak stadyum terörü ile suçlanmış olan taraftarların, çevre, yeşil, demokrasi ve özgürlükler söz konusu olunca barışçı bir biçimde bütünleşebilmiş olmasıdır. (4) gerçekten çok şaşırtıcı olan bir paradigma değişikliği de Öcalan'ın resimleriyle Atatürk posterlerinin yan yana asılması, Kürtçü ve Atatürkçü gençlerin direnişte yan yana yer almış olmasıdır. (5) Yeni yetişen gençlerin hiçte şikâyet edildiği gibi toplumsal sorunlardan habersiz ve çevrelerine karşı ilgisiz olmadıkları ortaya çıktı. (6) İhtisas sahibi meslek örgütlerinin önemi bir kez daha anlaşıldı. (7) Gençler ve halk pasif direnişin erdemlerini öğrendi. (8) Klasik medya üzerindeki sansürün işe yaramadığı, hatta ters teptiği anlaşıldı. (9) Halkın yaygın desteğinin ve tencere, tava çalmanın demokratik etkisi ortaya çıktı. (10) Korku duvarı aşıldı, korku barajı yırtıldı. (11) Yabancılar AKP'nin ve Recep Tayyip Erdoğan'ın otoriter yüzünü gördü. (12) Kriz sırasında yapılan açıklamalar ile polis müdahalesi arasındaki tutarsızlık ve genel davranışlar yöneticilere karşı güveni bütünüyle sarstı. (13) Sanatçıların toplumsal duyarlılıkları kamuoyunda öne çıktı ve hem direniş hem de iktidar tarafından dikkate alındı. (14) Direnişin çok olumsuz bir sonucu, ırkçı ve ayrımcı bir eğilimin AKP'ye ve Erdoğan'a destek vermek için, yeniden dışavurumuna yol açması oldu. (15) İktidarın denetiminde olan medyanın hiçbir sınır tanımadan her türlü kışkırtıcılığı yaptığı görüldü (Kongar, 2013:63-69).

1.4. Polis Kimliği

Polis kelimesinin kökenine bakıldığında Latince “politia” kelimesinden, onun da; Eski Yunanca'da “kent” anlamına gelen “polis” kelimesinden geldiği görülmektedir. Türkçe'deki anlamı sadece dilimizde mevcuttur (<http://www.etimolojiturkce.com>). Yeni toplumsal hareketlerin ortaya çıkışını kapitalist dinamiklerin kentsel mekânın dönüşümüne etkisine ve bu süreçte meydana gelen eylemlere odaklanarak analiz eden Castells, hem sınıfa bağlı hem de sınıf

temelli olmayan aktörlerin/taleplerin kentsel toplumsal hareketlerdeki rolünü kabul eder. Kenti bir sosyal meta olarak ele alırken bu metanın çatışan toplumsal çıkar ve değerlerin bir sonucu olduğunu belirtir aynı zamanda kenti toplumsal çelişkilerin ürettiği mekân olarak tanımlarken aynı zamanda bu toplumsal çelişkilerin hem sınıf çıkarları hem cinsiyet, kimlik, milliyet ve vatandaşlık gibi kimliklere bağlı talep ve çıkarları içerdiğini kabul etmektedir. Castells toplumsal hareketlerin üç tanımlayıcı ilkesi bulunduğunu, bunların hareketin ortak kimliği, hareketin karşıtı ve toplumsal hedef olmak üzere belirlenen üç temel kriter olduğunu ifade eder. (Demiroğlu, 2014:13). Toplumsal hareketlere ‘yeni’ sıfatının eklenmesi 1968 itibariyle olmuştur ve toplumsal hareketlerin içerik, eylem ve talep açısından farklılaşması bu yeni tanıma sebep olmuştur (Arpacı, 2014:84). Yeni toplumsal hareketlerin eskiden tamamen bir kopuş olarak nitelendirilmeden, süreklilik bağlamında ele alan Eder ise, yeni toplumsal hareketlerin eski ile benzeşen unsurları barındırdığını ve iki tür fenomeni ele aldığını belirtir: mevcut sosyal yaşam biçimine karşı çıkan kültürel hareketler ve modern devlet egemenliğine karşı çıkan siyasi hareketler. Yaşam alanı ile ilgili yükselen taleplerin siyaset alanında yer bulması amacını taşıyan yeni toplumsal hareketler, gündelik hayatın da siyasallaştırılması vurgusunu yapmaktadır. Offe, yeni hareketlerin batıda refah toplumunun karşı karşıya kaldığı tehditler neticesinde ortaya çıktığını belirtmektedir. Liberal refah devletinin düzenlemeleri altında, insanların çoğunun enerjisini aile, iş, tüketim merkezli hayat kalıplarına yönelteceğini; bu sebeple kamu politikalarına katılım ve bu politikalar üzerindeki çatışmanın toplumun genelinde önemli bir yer tutmayacağı varsayımının artık geçerli olmadığını söylemektedir. Dolayısıyla gündemi meşgul eden konular gelir dağılımı, ekonomik büyüme ve toplumsal statülerin hukuksal açıdan korunması gibi hususlar olmuştur. Bütün bu önemli hususlar liberal demokrasi ve refah devlerinin hareket alanında sınırlı kalmıştır. Ancak yeni toplumsal hareketlerin hareket alanı “kurumsal olmayan” siyaset alanıdır. Bu kimlikleri sahiplenen ve toplumsal olarak görünür hale gelmiş olanın siyasal alana da yerleşmesini sağlamaya çalışan toplumsal öznenin kimler olduğu ise yeni toplumsal hareketlere katılan aktörlerin kimlik ve tutumların anlaşılması ile mümkündür (Demiroğlu, 2014:14). Kimlik, bireysel kişilik ve toplumsal kişilik de kültürel yapılar içinde yer almakta ve oluşmaktadır. Bu toplumsal yapılar, örgütleyici yapılardır. Kültürel yapılarda, büyük ölçüde bu toplumsal yapıların, örgütlenmiş toplumsal düşünceler olarak yansımalarıdır. Kimlik, bir özellik, bir nitelik belirtisidir; ya da kimlik, bir aidiyet olarak tanımlanır; kimliğe

yüklenebilecek işlem ise bir tasnif bir sınıflama işlemidir ve bu işlem, farklılıkları ortaya koyar. Kimliklerin en önemlilerinin bile tek başlarına, ancak ve ancak görelî ya da kısmî bir boyut gerçekleştirdiklerini düşünürsek; kişilik kavramının, özellikle oluşturduğu bütünlük bakımından, bilimsel yöntemi zenginleştirici bir nitelik taşımaktadır (Ergun, 2000:75).

1.4.1. Toplumda Kimlik Unsuru

Kimliği açıklamak için kullanılan kimin kim olduğu ve neyin ne olduğu şeklinde iki temel soru vardır (Avcioğlu, 2011:361). Başka bir şekilde söylemek gerekirse ‘ben kimim?’ ve ‘nereye aitim?’ soruları insanın ait olduğu kimliklerini bulmasına yardımcı olur. Peki kimlik ne zaman terim haline geldi ve sosyal bir anlama büründü? Kimlik kelimesi Latince ‘aynî’ anlamına gelen “idem” kökünden gelmektedir. John Locke ve David Hume tarafından psikolojide ‘bireysel kimlik’ terimi içinde kullanılmıştır. Sonraları göç ve etnisiteden bahseden yazarlar tarafından kullanılmıştır ancak sosyal bilimlere için popüler bir kavram olması 1950’lere ve Erikson’un ‘kimlik krizi’ ifadesini kullanmasına dayanır. Kimliğin tanımlanmasının zor olduğunu ifade eder ve bunu kimliğin kişinin hem özünde hem toplumsal kültürünün merkezinde olan ve bu ikisinin birleşmesinden doğan bir süreç olmasına bağlar. Zamanla ‘özdeşleşme’ ve ‘rol alma’ terimlerinin yerine de kullanılmaya başlayan ‘kimlik’ kavramının sosyolojik; rol, referans-grup ve sembolik etkileşimcilik kuramları sayesinde anlamı iyice bulanıklaşır. Psikoloji kimliğin bireyin toplumla etkileşimi sonucu şekillenen fakat değişime rağmen “içsel aynılığını ve sürekliliğini” koruyan bir güven olduğunu söyler. Sosyoloji ise kimliği, katı ve verili bir bütün olmayan ve bireyin girdiği topluma göre yeniden şekillenen ve değişken bir süreç olarak tanımlar (Gleason, 2014:22-33). Kimliğin çok eski ve uzun bir tarihçesi vardır ancak 20. yüzyılda modernliğin etkisiyle akademik alanda gündeme gelerek daha sık tartışılmaya başlamıştır. Bu tartışmalar iki yaklaşım belirleyerek ayrılmışlardır. İlki kimliğin tutarlı olduğunu ve dış etkenlerden etkilenmeyerek pek fazla değişmediğini savunan ‘özelci yaklaşım’; diğeri ise kimliğin iç ve dış etkenlerin etkisi altında kalarak değişen ve gelişen bir süreklilik olduğunu söyleyen ‘nesnel yaklaşım’dır (Aşkın, 2007:214). Bu iki yaklaşım fark edildiği üzere sırasıyla psikoloji ve sosyoloji tanımlarına denk gelmektedir.

Kimlik, diğer tüm etmenlerin yanı sıra, bir bireyi diğerlerinden farklı kılan, onu diğerlerinden ayıran olguları ifade eden bir kavramdır. Bu kavramın birbiriyle yakından ilişkili iki farklı boyutu bulunmaktadır: Kişisel (personal) ve Toplumsal. Kişisel kimlik, bir bireyin mevcut dünyaya olan yaklaşımını ve bu dünyada bulunduğu konumu belirleyen inanı ve bağlılıklarını ifade etmektedir. Toplumsal kimlik ise bireyin kendini tanımlamasına ve kendisini bunun ayrılmaz bir parçası olarak görmesine vesile olan ilişkilere tekabül eder. Toplumsal kimlik doğal olarak çoğul bir kavramdır. Bir bireyin farklı kimlikleri tartması ve belli bir kısmına öncelik vermesi, kendi benlik anlayışı ile toplumsal ve siyasi ortamı arasındaki diyalektiğin bir sonucudur (Parekh, 2014:53).

Yukarıda verilen bilgiler sayesinde kimliğin farklı çalışma alanları için farklı anlamlar ihtiva ettiği görülmektedir. Çalışmada incelenecek olan polis kimliği sosyolojik açıdan ele alınacağı için burada üzerinde durulacak olan kimlik kavramı ‘toplumsal kimlik’ olacaktır. Elbette bu iki kimlik birbirinden bağımsız ve ayrı değerlerdir. Bireysel kimliğin toplumsal kimlikten büyük ölçüde etkilendiği yaygın bir görüştür (Avcıoğlu, 2011:362). Bu bağlamda çalışma boyunca ‘kimlik’ kelimesi ‘toplumsal kimlik’ ifadesinin yerine kullanılacağı göz önünde bulundurulmalıdır. Kimlik önceki zamanlarda toplum aracılığıyla kişiye aktarılırken günümüz modernitesi artık bireyin kendi kimliğini bulmasına ve seçmesine özgürlük tanımaktadır. Tabii modernlikle birlikte kimlikler de modernleşmekte ve yeni kimlikler türemektedir (Avcıoğlu, 2011:359). Toplumsal temelli kimliğin seçiminde üç temel unsur bulunur. Kimliğe ait olmaya karar veren bir birey için öncelikle ‘akıl yürütme’ gereklidir. Her ne kadar kültür ve toplum bireyin değer yargılarını oluştursa da onun kendi hür iradesiyle bir konu hakkında tekrar düşünüp, onu irdelemesinde engel değildir. İkinci adımda ‘özdeşleşme’ beklenir. Bireyin bir kimliğe ait olması, hakkında düşünüp fikir yürüttüğü kimlik ile kendisini özdeşleştirip özdeşleştirmediyine bağlıdır. Özdeşleşme de sağlandığı takdirde bireyin bir kimliğe ait olması için o kimliği ‘tercih’ etmesi gereklidir. Dolayısıyla kişinin bir kimliğe aidiyeti onun sorumluluğundadır (Sen, 2010:29, 48-56).

Kültürel çalışmalarda kimlik, sosyolojik çalışmalardan biri olan sembolik etkileşimcilik kuramı açısından ele alınır ve bu kurama göre kimliğin en önemli unsurları dil ve temsildir (Aşkın, 2007:214). Temsil kavramı kültürel çalışmalar

alanında özellikle üzerinde durulan (Arsan, 2004:159) ve medyanın temsil yaratmada ve göstermede işlevsel ve temel yeri olan bir kavramdır (Curran, 1997; akt., Arsan, 2004:160). Kimlikler medyada haber, açık oturum ve dizi gibi programlarda görünür hale gelir. İnal (2009:18) farklı fikir ve kimliklerin medyada eşit temsil edilmediğini bu eşitsizliğin haberlerde daha çok görüldüğünü ve özellikle iktidar konumunun daha fazla temsil edildiğini belirtmektedir. Bir kimliğin haberlerde yer alması için o kimliğe sahip bir kişinin haber niteliği taşıyan bir olayda adının geçmesi gerekmektedir. Ancak kimlik toplu eylemlerde görünür hale gelir (Dursun, 2004:322).

Kimliğin tek bir katmandan oluşmadığı iç içe geçmiş kimliklerin insanlar tarafından benimsendiği ve 'giyildiği'ni ifade eden Aşkın kimliğin beş katmandan oluştuğunu dile getirmiştir. Birinci kimlik insanın akıl ve ruh gibi kendinde bulunan özü ifade eden 'insan kimliği'dir. İkincisi biyolojik özelliklerini taşıyan ve gösteren 'genetik ırk kimliği'dir. Bir diğeri ise 'kültürel kimlik'tir. Bu kimlik bireyin içinde yaşadığı toplumun dini, politik, sanatsal, bilimsel yaşayışlarından edindiği ve kendi tercihleri doğrultusunda karar verebildiği bir kimlik alanıdır. Dördüncü kimlik olan 'ulusal kimlik' kültürel kimlikten ve ırk kimliğinden faydalanır ve politikanın müdahalede bulunduğu bir kimliktir. Son kimlik ise seçenekler sınırlı olduğu için insanların en çok paylaştığı 'ekonomik kimlik'tir (2007:216-219). Bu kimlikler bir bireyin sahip olduğu kimliklerdir ve aynı zamanda kişinin bireysel kimliğini oluşturan unsurlar olduğu söylenebilir. Çalışma bağlamında polis kimliği kültürel kimlik olarak ele alınmıştır. Kültürel kimlik beş kaynaktan oluşur:

1. Tarihten gelen, zaman içinde topluma yerleşmiş olan değer ve normlar
2. Din ve inançların sebep olduğu değer ve normlar
3. Kişinin kendini toplumda küçük düşürmemek için oluşturduğu değer ve normlar
4. Yasal olarak oluşturulmuş değer ve normlar
5. Başka kültürden edinilen dışlanan ya da benimsenen değer ve normlar

(Tural, 1992:80).

Son yirmi yılda gerçekleşen toplumsal hareketler ırk ya da politik kimlik yerine kültürel kimlik kaynaklı ortaya çıkmıştır ve bu hareketler siyasi eylem değil, egemen dile ve toplumu düzenleyen kurallara başkaldırı şeklindedir. Böyle bir

toplumsal harekete mensup kişiler kolektif kimliğe dahil olmuş kişilerdir. Başka bir deyişle kolektif kimlikler toplumsal hareketlerin örgütlenmesi ve gerçekleşmesini sağlayan kimliklerdir (Melucci, 2014;80-81). Dünya üzerinde meydana gelen şiddet olaylarının bir çoğu kimlik farklılıkları yüzünden doğmaktadır ve ilkel ya da profesyonel şiddet, terörizm ya da kıyım gibi felaketlerle sonuçlanır. Bir kimliğe sahip bir kimse sadece o kimliğe ait değildir. Futbolcu kimliğine sahip olan bir kimse aynı anda sağ liberal görüşlü olabildiği gibi bir baba da olabilir hatta eşcinsel olabilir, aynı zamanda bir insan hakları savunucusu ve Sırp kökenli olabilir. Kimlik, insanların bu şekilde sahip olduğu kimliğe mensup kişilerle sıcak ilişkiler kurmasına, yardımlaşma ve dayanışma sağlamasına yardımcı olur. Kişinin bir kimliği onu diğer kimliklerden sıyırmaz ancak bir kimliğe olan aidiyet duygusu başka bir kimlikten uzaklaşmasına ve hatta ona karşı antipati duymasına neden olabilir. Bir kimliğe duyulan bağlılık bu kimliğin zıt kutbundaki kimlik mensuplarına şiddet olarak yansiyabilir ve çoğu zaman yansımaktadır (Sen, 2010:15-40).

1.4.2. Şiddetin Parçası Olarak Polis

Weber devletin üç unsurdan meydana geldiğini ifade eder:

1. Şiddet araçlarının denetimi üzerindeki meşru tekel iddiasını destekleyebilecek ve;
2. Verili bir toprak parçasında bu tekeli onaylayabilecek;
3. Düzene sokulmuş idari bir kadronun mevcudiyeti

(Giddens, 2008:30).

Weber'in tanımında görülmektedir ki şiddet devlet tanımının içinde yer alan ilk kavramdır. Türkiye Cumhuriyeti son derece ağır şiddet politikası içeren, bir millileştirilmiş Sünni İslam etrafında toplumun homojenleştirilmesi politikası kurucu ve tarih içinde süreklilik arz eden bir politika olmakla beraber, yegâne homojenleştirme politikası değildir. Bu etnik- dinsel şiddet politikalarını, devletin resmi ideolojisini kabul etmediğini söylem ve eylemiyle açıkça gösteren cılız demokrat ve sosyalist çevreleri hedef alan şiddet politikaları tamamlar (Claire ve Tschopp, 2014:47).

Şiddet denildiğinde akla gelen ilk şiddet türü olan “fiziksel şiddet” acı veren, acımasız ve dışsal olan üç özelliğiyle dikkat çekmektedir (Durna ve Kubilay,

2010:59).Toplum ne denli acımasız ve yabancı olursa, şiddet katışıksız bir gereksinim içinde kaynağını kaybeder. Gerekli olanın eksik olduğu yerlerde, mimetik arzuya yabancı bir şiddetin olabilirliğini yok sayamayız. Ancak herhangi nesne konusunda ortaya bir rekabet çıkarsa, en temel gereksinimler de bile bu rekabet kendini mimesis'lerle doldurur. Bu durumlarda hep belli bir toplumsal aracılık devreye girer. Belli bir toplumsal sınıf içinde ortaya çıkmasından dolayı, kimi duyguların özellikle toplumsal olduğunu Marksistler de kabul etmektedirler. Günümüzde bu “şiddet eylemleriyle”, yani hırsızlıklar, büyük kentlerin kalabalığı içinde sıkça görülen saldırganlıklar ve cinsel zorbalıklar gibi herkese yönelebilen şiddetle çok uğraşmaktadır. Tüketim toplumlarında insanları en çok bu endişelendirmektedir. Bu şiddet her türlü ilişkisel bağlamdan ayrıdır, ne öncesi ne de sonrası vardır. Bununla birlikte uzmanlar rastgele gerçekleştirilen saldırganlıkların dünyadaki şiddetin başlıca kaynağı olmadığını gösteriyorlar. Şiddet davranışları özellikle birbirini tanıyan, hatta birbirlerini uzun süredir tanıyan insanlar arasında ortaya çıkmaktadır (Girard, 2010:71). Şiddet kolektif ve bireysel olarak ayrılır ve kolektif olanı ayaklanmalar, iç savaşlar, eyleme dönüşen grevler gibi örnekler; bireysel olanı ise cinayet, tecavüz, saldırı gibi örnekler açıklamayı netleştirmektedir (Durna ve Kubilay, 2010:60). Totaliter devletlerde asıl şiddet; devlet eliyle gerçekleşir ve devlet yönetimindedir. Totaliter devlet tanımında polis terimi olmazsa olmazdır ve şiddetin öznesidir. Totaliter devletin dört unsurundan ikisi polisliği içermektedir (Giddens, 2008:393). Giddens'in açıklaması kolektif şiddetin devlet yönetiminde olduğunu ifade etmektedir. O halde bireysel şiddet ve kolektif şiddetin en temel ayrım “devlet”tir. Devletin şiddeti elinde bulundurma gücü sayesinde “dost”u ve “düşman”ı belirleyen yine devlettir. Egemenliğini tehdit eden hemen her unsuru düşman sınıfına sokan devlet, şiddetin kendi tekelinden çıktığı durumlarda karşı tarafı “terörist” olarak adlandırarak hedef düşman haline getirir ve bunun sonucunda devletin uyguladığı şiddet meşru görülür iken devlet dışı unsurların başvurduğu şiddet gayri meşru görülür (Durna ve Kubilay, 2010:60-61). Buradan yola çıkarak polislerin “meşru” teröristler olduğu sonucuna varılabilir.

Kimlik kaynaklı şiddet genellikle “kimlikleri görmezden gelme” ve “ tekil aidiyet” olarak adlandırabileceğimiz indirgemecilik yüzünden doğmaktadır. İlki bir kişinin farklı kimliklerine görmezden gelir tek bir kimliğine öne çıkartırken diğeri ise kişinin sanki sadece bir kimliğe ait olduğunu öne sürer. Böylece öne çıkartılan ya da

sadece ona üye olduğu varsayılan kimliği ile ortada kalan kişi veya grup hedef tahtası haline getirilir (Sen, 2010:41-46). Gezi direnişinde meydana gelen şiddet olayları bu bağlamda değerlendirildiğinde “kimlikleri görmezden gelme” indirgemeciliğinin polis tarafından eylemcilere uygulandığı, onların çevreci, trans, muhafazakar gibi farklı kimliklerinin “eylemci” kimliğine indirgendığı; eylemcilerin ise “tekil aidiyet”e göre polisin diğer kimliklerini göz ardı edip sadece “polis” kimliğini ön plana çıkarttığı saptanabilir.

Türkiye’de Gezi protestolarına karşı kamu otoritelerinin uyguladıkları, teşvik ettikleri orantısız şiddettir. Kendisine hedef olan protestolarla kıyaslandığında bütünüyle orantısız olduğu apaçık olan bu aşırı otoriter tepki ve onu tetikleyen şiddet reddedilemez bir gerçektir. (Claire ve Tschopp, 2014:36). Türkiye’de Gezi protestolarında göstericilerin şiddet içermeyen davranışları daha sonra şiddete şiddetle tepki verme refleksleri sergilenmiş olsa da iktidarın otoriter duruşunu gözler önüne serdi. Buna ilaveten, Türkiye gibi görece dışa açık ve hareketli toplumda, sosyal ağların yeni iletişim olanaklarıyla genişlemesi ve bunlara ulaşımın yaygınlaşması, bu sosyal ağların sağladığı hızlı iletişim ve denetlenmelerindeki zorluklar, çok daha geniş bir çevrenin iktidarın şiddetini görmesini, hissetmesini sağladı. Ayrıca, yedi göstericinin ölümüne, ondan fazlasına kalıcı bir biçimde sakatlanmasına yol açmış olsa da, bu gösterilere karşı sergilenen kamu otoritesinin fiziki şiddeti 1980 veya 1990’larda güvenlik güçlerin benzer durumlarda uyguladıkları şiddetten, özellikle Kürt militanlara karşı boşanan polis ve jandarma şiddetinden görece daha hafifti. Ama Gezi protestolarına karşı uygulanan otoriter kaba şiddet toplumda çok daha büyük tepki uyandırdı. Bunun dört nedeni var. Birincisi, protesto eylemlerinin şiddeti genel olarak dışlamasıydı. İkincisi, 2000’li yıllarda toplumun devletin şiddetine karşı tolerans seviyesinin azalmış olmasıydı. Üçüncüsü, polis şiddetinin mağdurlarının çoğunlukla kentli orta sınıfların çocukları olmasıydı. Son olarak, protestoların nedeni sonuçta Kürt hareketin talepleriyle kıyas kabul edilemeyecek kadar küçük ve sınırlı bir itiraza dayanıyordu. Beş hektarlık bir parkın park olarak kalmasını merkezine almıştı ve bu itiraz ve talebe karşı uygulana şiddetin orantısızlığı otoriter devletin tepkisini daha da sorgulanır kılıyordu. Bu olaylar sırasında iktidarın şiddeti daha çok hükümetin başını, Şef’in kişisel despotik eğilimlerinin bir tezahürü olarak da algılanmaya başlandı (Claire ve Tschopp, 2014:38).

1.4.3. Türk Polis Kimliğinin Bileşenleri

Toplumsal hareketlerde eylemciler kadar görünür olan bir diğer aktör de polislerdir. Devletin toplumsal düzeni sağlamada en önemli aygıtlardan biri olan polisler, eylemciler tarafından devletin simgesi olarak hep “karşı” tarafta konumlandırılmıştır. Öyle ki, işçi sınıfının eylem tarihine bakıldığında da bu durum net bir şekilde görülmektedir. Grev sürecinde polisin en fazla müdahil olduğu TEKEL işçilerinin eylemi, polisin konumunu açıklayıcı niteliktedir. Işık’ın çalışmasına konu olan TEKEL işçileri eyleminde de, polislerin eylemciler karşısında olumsuz bir unsur olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu olayların ele alınış biçimleri incelendiğinde ise, yayın kuruluşlarının izledikleri politikalara göre iki tarafın (polis-eylemci) farklı şekillerde sunulduğu dikkat çekmektedir. TEKEL işçilerinin eylemi sürecinde sürekli gündemde olan polislerin, eylemcilere yönelik müdahale şekilleri medyada da farklı biçimlerde ele alınmıştır. TEKEL işçilerinin protestosuna polisin müdahalesinin “sert olduğunun” altını çizen Cumhuriyet, bu durumu “ölçsüz” ve “orantısız” güç olarak nitelendirmektedir. Hürriyet Gazetesi’nde de TEKEL işçilerinin eylemine güvenlik güçlerin müdahale şekli olumsuz yönleriyle ön plana çıkartılmaktadır. Ancak burada belirtilmesi gereken husus, haberlerdeki olumsuz yaklaşımın çoğunlukla dolaylı bir şekilde yapılmış olmasıdır. Örneğin haberlerde çoğunlukla polis ekiplerinin, TEKEL işçilerinin eylemine ve onlara destek olan siyasi aktörlere biber gazıyla müdahale ettiği vurgulanmaktadır. (Işık, 2011:373-374). Polis kimliğinin bu olay dahilinde değerlendirilmesi bu şekilde iken; Çağlar (2000:97-106) Türk polisinin genel kültürel unsurlarına çalışmasında şöyle yer vermiştir: (a) “Muhafazakar ve tutucu olmak” : Polisin geldiği sınıftan kaynaklı taşıdığı bir unsurdur. Toplumun düşük ve dar gelirli ailelerin çocukları genellikle bu mesleği seçmektedir ayrıca mesleğin gerektirdiği koruma, güvenliği sağlama gibi gereklilikler kimliğin tutucu olma özelliğini desteklemektedir. (b) “Önyargılı olmak”: Mesleğin taşıdığı kuşkuculuk, bu unsuru beslemektedir. Sanığa karşı duyulan ön yargı zamanla tüm insanlara karşı duyulmaya başlanır ve böylece polisi gereksiz durumlarda bile müdahale ederken görmek mümkündür. (c) “Erkeklik imgesi”: Yakın zaman kadar sadece erkeklerin yaptığı bir meslek olan polislik günümüzde bünyesine kadınları dahil etse de şiddet göz önüne alındığında erkeksi bir özellik taşımaktadır. (d) “Otoriter ve sert olmak gerektiğine inanmak”: Toplumun gerekli durumlarda itaat etmesi gereken polisler bu otoriteyi

sağlaması ve koruması gerektiğini düşünürler. Gerekli durumlarda ve uygun yer ve zamanda devletin otoritesini sağlayan ve polisler bu otoriteyi tüm mesleki hayatlarına uygular ve sertliği herhangi bir zamanda bir sivile de gösterebilirler. Gerek üniformaları gerek kuşandıkları silahları onları böyle olmaya itmektir. Aynı zamanda geldikleri gücü ve otoriteyi kutsayan sosyo-kültürel sınıf, onlara ast-üst ilişkisinde üst statüye geçmelerini sağlayan bir unsurdur. (e) “Polislik mesleğini tam olarak bilmeme ve mesleği suçlular ile mücadele olarak sınırlama”: Sivil halkın olduğu gibi polislerinde uymaları gereken yasa ve düzenlemeler mevcuttur ancak mesleğini bu kanunlar çerçevesinde ve profesyonel şekilde yürütmeyen görevlerinin her ne koşulda olursa olsun suçluyu yakalamak gerekirse işkence etmek ve hatta öldürmek olduğunu düşünen polisler suçu bitirmek için yine suça başvurmaktadır. Ayrıca toplumda adalete duyulan güven eksikliği yine polislerin kendilerini aynı zamanda ceza veren olarak görmesine yol açmaktadır. (f) Birbirini kollama, polis dostu ve polis sevmeyeni”: Her durumda halka karşı konumda yer alan polis, birbirini kollaması gerektiğini düşünmektedir. Mesleği meslek yapan tüm özellik ve unsurlar polislerin içine kapanmasına yol açmıştır ve dışarıya karşı sırt sırta vererek ancak birbirlerine güvenmeleri gerektiği fikrindedirler. Sayılan tüm bu unsurlar elbette sadece Türk polis kimliğinin taşıdığı özellikler değildir. Ancak görülmektedir ki polisler bireysel olarak bu kimliğe bürünmemiştir; hem çevreleri, hem mesleğin özellikleri, hem de geldikleri sosyo-kültürel alt yapı böyle bir kimliğin oluşmasına neden olmuştur ve sonuçta bu özellikleri taşıyan bir polis kimliği oluşmuştur.

1.4.4. Gezi Parkı Olaylarında Polis

TMMOB'nin 06 Haziran 2013'te 1. İstanbul İdare Mahkemesi'nin aldığı “Taksim Projesini iptal kararını” tam bir ay boyunca, 03 Temmuz 2013'e kadar saklamış olması Gezi Direnişini kışkırtan en önemli unsurdur. Eylemlerin devamı, insanların ölmesi, yaralanması, milyonlarca liralık malın tahrip edilebilmesi bu sayede mümkün oldu. Kararın saklanmasının sebebi ise, henüz gerekçeli kararın açıklanmamış olmasıydı. Erol Özkoray “Gezi Fenomeni” kitabında, bu gizliliğin sorumluları olan, TMMOB güdümlü, “Taksim Dayanışması” yöneticileri için “yavru Stalinler” deyip, şu yorumları yapmıştır: “Aynı bir devlet başkanı öldürülmüş, haberi gizleyip, ‘otopsi sonrası açıklayacaktık!’ demek gibi son derece absürt bir durum. Haber adamın öldürülmüş olması, nasıl öldürüldüğü değil!”. “Belirleyici ve çok

önemli olan mahkeme kararını gizleyerek, TMMOB ve dolayısıyla Taksim Dayanışması ölümü göze alarak direnen insanlarımızı kullanmış oldu. Taksim Dayanışması'nın güvenilirliği böylece büyük darbe aldı ve herhangi bir şeffaflık anlayışına sahip olmadığı görüldü.” 30 Mayıs 2013 Polis tarafından Gezi Parkı'ndaki eylemcilerin çadırlarının yakıldığı iddia edildi. Ancak daha sonraki günlerde Emniyet tarafından yapılan inceleme sonucunda görüntülerdeki kişilerin polis değil belediye zabıtası olduğu görüldü. Ve konuyla ilgili müfettişlerin hazırladığı raporlar doğrultusunda, olaya katılan zabıtalara, İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından açığa alındı. Ama iş işten geçmiş, plan başarıyla yürürlüğe konmuştu ve bugüne kadar da hep çadırların polis tarafından yakıldığı bilindi, söylendi. Çünkü ana plan açısından “uygun” olan çadırları polisin yakmış olmasıydı. Gerçeğin ne olduğuyla ya da gerçeğe ne olduğuyla ise çok az kişi ilgileniyordu (Alpsoy, 2014:67).

Benlisoy eylemleri şöyle özetlemekteydi: Polis İstiklal Caddesi'nde ilerliyor ve etrafını sarmış onlarca, belki yüzlerce insan onu yuh alıyor, sloganlar atıyordu. “Çevik” başını öne eğerek yürüyor, tepki vermiyor, veremiyordu. Ona “polis simit sat, onurlu yaşa” diye bağırarak insanları önünden yere bakarak, gözlerini kaçırarak geçiyordu. Polis bile toplumsal meşruiyetinin nasıl ciddi yaralar aldığı farkındaydı ki; hafta boyunca “Gezi Park'ında kitap okuyan polisler” gibi kendini halka sevimli gösterme mücadelesine girişti. Polis, Gezi direnişinin üçüncü haftası sona ererken toplumun hiç de azımsanmayacak genişlikteki bir kesimince adeta bir “işgal ordusu” olarak görülmekteydi. İnsanlar, hatta gösterilere katılmayan insanlar, her fırsatta polise karşı tepkilerini açıkça ve cesaretle dillendirmeye başlamışlardı. Her işgal ordusu çirkindir, çürümüştür, askeri üstünlüğü ne boyutta olursa olsun neticede kaybetmeye mahkumdur. Polisin basiretinin bağlanmasının ardındaki sebep budur. Zamanın başbakanı Erdoğan her “milli iradeye saygı” mitinginde inşa ettiği neo-liberal güvenlik devletinin gözbebeği polis kimliği, çok ciddi bir meşruiyet kriziyle karşı karşıya kalmıştır (Benlisoy, 2013:83). Atacan (2014:64) Taksim'deki direnişi Tahrir'de yaşananlarla karşılaştırmış polis tarafından uygulanan orantısız şiddeti eşdeğer bulmuştur. Aynı zamanda yoğun gaz, atılan gaz kapsüllerinin sebep olduğu yaralanma ve ölümler, jop kullanımı gibi şiddet şeklinin de örtüştüğünü söylemektedir. Mesela polisin şu ya da bu eylemde “orantılı” mı “orantısız” mı güç kullandığıyla ilgili teknik hukuki tartışmalar yüzeysel kalmaktadır. Polise karşı yöneltilen tepki, onun “orantısız güç” kullanımının tetiklediği öfke ve dayak yiyen

barışçıl göstericilere karşı gelişen sempatiyle açıklanabilecek kadar basit bir konu değildir. Bilakis bu reaksiyonun çok daha radikal, hatta “sistematik” denebilecek siyasal imaları vardır ve bunların çizilmesi her zamankinden daha gerekli hale gelmiştir. Polisin Gezi direnişiyle yaşadığı meşruiyet krizi tam da bu sebeple (siyasal sonuçları itibariyle) basit bir yıpranmışlık meselesinden öte neo-liberal güvenlik devletinin merkezi temel öğesinin yaşadığı itibarsızlaşma, otoriter neo-liberalizmin “güvenlik” sorunlarına indirgediği siyasetin sokakta yeniden doğması meselesi gibi görünmektedir. Polisin başını öne eğmesi, sosyal itibarının erozyona uğraması, karşı karşıya olduğumuz yeni tipte otoriter güvenlik devletinin itibarsızlaşmasının sosyal ipuçlarıdır. Erdoğan’ın “polis müdahale gücünü arttıracamız” demesinin, her fırsatta polisin müdahale biçimini müdafaa etmesinin sebebi de polisin yaşadığı bu meşruiyet krizinin nasıl kritik bir tehdit olduğunun farkında olmasıdır. Şimdi sivil itaatsizlik formlarına başvuran “sokak siyaseti”, neo-liberal güvenlik devletine ve onun medar-ı iftihar lejyonerlerine açıkça meydan okumuştur. Başlarını öne eğmeleri bunu açıkça gözler önüne sermektedir (Benlisoy, 2013:85). Direniş sürecinde öne çıkan birkaç noktanın altını çizmek gerekiyor. 27 Mayıs’ta başlayan, 30 ve 31 Mayıs’ta ilk gaz bombalı polis şiddetine şahit olduktan sonra Türkiye’nin toplumsal protesto tarihine geçen Gezi Parkı direnişi sürecinin ortaya koyduğu en kıymetli sonuç, “demokrasinin seçim sonuçlarından ibaret olmadığına” ilişkin olarak kuvvetli bir mesaj vermesiydi. Diğer yandan Gezi Parkı eylemleri, Taksim’deki 1 Mayıs yasaklarının “çocuklara düşen olur” iddiasına dayanan gerekçesini çürütürken, Türkiye’de toplantı, gösteri ve protesto hakkına karşı iktidar-devlet refleksinin Anayasa’yı mütemadiyen çiğnediğini göstermiştir. Anayasa’nın 34. maddesi, “Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir” demesine rağmen, polis 30 Mayıs sabahı saat 05:00’te, Gezi Park’ında üç gündür hiçbir şiddet eğilimi göstermemiş insanların üzerine gaz bombaları atarak tazyikli sularla müdahale etmiştir. Gezi Parkı’nda, henüz ortada hiçbir provokatör saldırgan yokken 30-31 Mayıs’ta polise emredilen şiddet, Anayasa’nın “Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar” hükmünü içeren 26.maddesini de ihlal etmekteydi (Kongar,2013:82). Akademisyenlerin açıklamalarından anlaşılmaktadır ki polis artık bireysel görülmemektedir ve ona bir örgüt olarak toplu bir kimlik giydirilmiştir. Bu

kimliğe ‘düşman’, ‘karşı’, ‘acımasız’ ve ‘orantısız’ gibi tanımlamalar eşlik etmektedir. Siyasi görüşler her ne olursa olsun polis kimliği eylemcilerin karşısına yerleştirilmiştir.

2. BÖLÜM

İLETİŞİM ve DİLBİLİMSEL YAKLAŞIMLAR

Bu başlık altında iletişime değinilecek, iletişim disiplininin yöntem ve yaklaşımları irdelenecektir. Kitle iletişim araçlarının işlevleri hakkında bilgi verilecek ideolojik işleyişleri açısından değerlendirilecektir. Çalışma bağlamında iletişim alanının kültürel ve dilbilimsel yaklaşımları ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır. Aynı zamanda kimlik kavramı irdelenecek kimlik kavramına getirilen tanımlar üzerinden kimlik kavramı tartışılacaktır.

2.1. İletişime Genel Bir Bakış

Kökenini Latince’de bölüşme anlamına gelen ‘communis’ sözcüğünden alan (Çoban, 2013:80) iletişim sözcüğü aynı kültüre sahip insanların oluşturduğu topluluk içinde tutum, yargı, düşünce ve duygu bildirişimlerine verilen isimdir (Oskay, 2011:9). Dil, söz ve anlam iletişimin araçlarıdır ve bu anlamların teknolojik araçlar sayesinde aktarılması toplumun materyal ilişkilerin devamını sağlar (Yaylagül, 2010:13). İletişimi “bilgi üretme aktarma ve anlamlandırma süreci” olarak da tanımlamak mümkündür (Dökmen, 2000:19; akt., Çoban, 2013:81).

İletişim yaşamımızın öylesine ayrılmaz parçası olmuştur ki, her düşüncemizin, her davranışımızın ve ilişkimizin ardında isteyerek ya da istemeden aldığımız ve verdiğimiz iletiler var. Günümüz toplumlarında uyku dışında kalan zamanımızın çoğunu başkalarıyla gelip geçici/sürekli, içten/mesafeli, anlamlı/yüzeysel, yüz yüze/dolaylı ilişkiler içinde geçirdiğimiz, yalnız olduğumuz zaman da radyo, televizyon, gazete, kitap gibi araçlardan yararlandığımız göz önüne alınacak olursa, iletişimin yaşamımızın yaklaşık dörtte üçünü kaplayan bir olgu olduğu açıktır. İletişim kavramı o denli değişik alanlarda kullanılıyor ki, birbirinden çok ayrı anlamları yükleniyor. İletişim, düşüncenin sözel olarak (konuşma ile) karşılıklı değiş tokuşu: iki kişinin birbirini anlaması, insanın karşısındakine kendisini anlatabilmesi: iletiyi alanın belleğinin iletiyi gönderenin beklentisine uygun yanıt verecek biçimde uyarılması: Güç (iktidar) kaynağı olarak kullanılan mekanizma olarak tanımlanmaktadır (Zıllıoğlu, 2007:23). Communication ya da iletişim kavramı, belirli bir coğrafya parçasında aynı doğa koşulları içinde varlıklarını

sürdürmek için araç ve gereçler bulan, bu konuda çeşitli bilgiler üretmiş bulunan, bunları belirli iş bölümü yöntemlerine göre kullanan, kendi aralarındaki bu iş bölümünden kaynaklanan farklılaşmaları haklılaştırmak için çeşitli değerler ve inançlar üreterek toplumun farklı kesimlerini ortak üst kimlikler içinde kaynaştırmayı amaçlayan insanların etkinliğidir iletişim (Oskay, 2011:9).

İletişimin akademik anlamda bir çok alanı vardır ancak çalışmada değinilecek olan kitle iletişimidir. Kitle iletişim kavramı bir ideolojiye ait bilgi, düşünce ve görüşlerin sözel, yazılı ve görsel yollar ile teknolojik araçlar aracılığıyla kitlelere duyurulması anlamına gelmektedir (Yılmaz, 2013:17). Çoban (2013:80) kitle İletişim araçları anlamına gelen ‘medya’yı; eğlendirme, bilgilendirme ve eğitime gibi görevleri olan ve bu görevler dahilinde her türlü bilgi ve mesajı halka ileten görsel ve işitsel yayın yapan tüm araçlar olarak tanımlamaktadır. Kitle iletişim araçları sayesinde dünyaya ait bilgiler ediniriz fakat bu edindiğimiz bilgiler medyanın ideolojilerine göre yeniden yapılandığı bilgilerdir (Arık, 2009:242). İktidar politikalarını ve ideolojilerini kitle iletişim araçlarıyla halka yansıtırlar (Aziz, 2013:109). Chomsky ve Herman, (1998:100; akt., Çoban, 2014:45) kitle iletişim araçlarının görevlerini, “konuları seçme, ilgilenilecek olayları saptama, bu olayların hangi sınırlar içinde işleneceğini belirleme, bilgileri çeşitli süzgeçlerden geçirme, vurgu ve üsluba karar verme, tartışmaları kabul edilebilir çerçeveler içinde tutma” şeklinde sıralamıştır.

Kitle iletişiminde, iletişimin unsurları olan kaynak, alıcı, mesaj, kanal ve geribildirimde (Aziz, 2013:5) farklılıklar bulunmaktadır. Kitle iletişiminde kaynak bir kişi değil kurumdur (Oskay, 2011:42). İnsanların boş zamanlarını geçirebileceği haber ve eğlence içerikli programlar sunan kitle iletişim araçları ticari veya kamusal kurumlar haline gelmişlerdir (Yaylagül, 2010:14). Kitle iletişimi sürecinde kaynakla alıcının yüz yüze iletişim kurması mümkün değildir (Çoban, 2013:83). Bu da mesajın iletildiği kanalın televizyon, radyo, gazete gibi kitle iletişim araçları olması dolayısıyladır. Mülkiyet ilişkileri ve hegemonyanın beklentileri kitle iletişim araçlarının kullanılmasında ve vereceği mesajda belirleyici bir role sahiptir (Yaylagül, 2010:15). Bu sebeple mesaj da kaynaktan çıkmasına rağmen kaynağın değil hegemonyanın mesajıdır.

2.1.1. Kültürel ve Dilbilimsel Yaklaşımlar

Haber incelemelerinde, dil ve temsille ilgili ana akım ve eleştirel olmak üzere iki farklı yaklaşım bulunur (İnal, 2009:14). Ana akım liberal yaklaşımlar haberin gerçeği yansıttığı eleştirel yaklaşımlar ise gerçeği yansıtmadığı iddiasında bulunur (Şeker, 2009:89). Yaylagül'e (2010:22-27) göre ana akım yaklaşımlar var olan düzeni korumayı amaçlayan evrimci bir tutum sergilerken, eleştirel yaklaşımlar mevcut düzeni eleştirerek toplumu dönüştürebilecekleri fikrine sahiptir. Eleştirel iletişim kuramı bilgiye sahip olanın güce de sahip olduğunu dolayısıyla kurgusal gerçekliğin oluşturulmasında bilgiye sahip olanların söz sahibi olduğu varsayımıyla hareket eder (Bayraktaroğlu ve Bayraktaroğlu, 2009:10). Arık (2009:241) liberal yaklaşımlar haberin yaşanan durumu, olayı olduğu gibi aktardığını, eleştirel yaklaşımın bir kolu olan ekonomi-politiğin ise kendine uygun ekonomi-politiğe göre haberin gerçeği yeniden şekillendirdiğini ifade eder. Ekonomi-politik yaklaşımı savını, kapitalist sistemin üretim dinamiklerinden yola çıkarak ekonomik temele dayandırırken kültürel çalışmalar, medyanın rızanın kazanılması için uğraşılan bir alan olduğu tezinden yola çıkar (Şen, 2012:148). Eleştirel yaklaşımı benimsemiş olan kültürel çalışmalar savını hegemonya kavramının üzerine kurar (Şeker, 2009:293-294). "Kültürel çalışmalar bağlamında ekonomi-politik yaklaşımı Gramsci'nin 'hegemonya' kavramı üzerine çalışmaktadır" (Schudson, 1989:271; akt., Çoban, 2013:49). Eleştirel bağlık altında toplanan tüm bu yaklaşımların ortak hareket nokrasının hegemonya ve ideoloji olduğu sonucuna ulaşılabılır. Aziz (2013:109) siyasal iletişim ve kitle iletişim araçları arasındaki ilişkinin 'özerklik' olgusunda yattığını ifade eder. Ekonomi politiğe göre medya hegemonyaya bağlı olduğunu fark etmez ama aslında medya çalışanları egemen ideolojiyi benimsemiş ve içselleştirmiştir böylece medyanın 'özerk' olduğu düşüncesine kapılırlar.

Bağlı bulunduğu anabilim dalına göre de iki farklı inceleme çeşidinden söz edilebilir. Bunlardan biri sosyolojik yaklaşımdır ve bu yaklaşımı temsil eden toplumsal analizin sunduğu söylemsel oluşumları inceleyen Stuart Hall'dür. Diğeri ise kurucusu Teun van Dijk sayılabilecek dilbilimsel yaklaşımdır. (Gölcü, 2009:210).

Haber incelemeleri iki yolla yapılmaktadır bunlardan biri liberal yaklaşımın benimsediği haber üretim süreci diğeri ise eleştirel yaklaşımın benimsediği haber

metni incelemeleridir ancak her iki yaklaşım da bir diğer türde inceleme yapmaktadır (Şeker, 2009:92-93). Molotch ve Lester'e göre üretim sürecine göre iki tip haber vardır. İlk tipoloji mevcut düzeni ve güç dengelerini koruyan rutin haberler (bu tip haberlere konu olan olaylar aslında öyle olmamasına rağmen siyasi ve sosyal anlam yüklenen ve önemli olduğu önceden benimsenmiş olan 'olay'lardır (Molotch ve Lester, 1974; akt., Alankuş, 2013:238)) iken diğer tipoloji kazaları bildiren haberlerdir ve bu haberler beklenmedik olduğu için düzenlenmemiş şekilde ve çelişkili ifadelerle sunulabilir yani mevcut düzeni sarsacak bilgiler ve sunumlar ancak bu tip haber ile mümkündür (Yeğen, 2004:70). Eleştirel yaklaşımın disiplinlerinden biri olan ve metin incelemesi yoluyla uygulanan eleştirel söylem çözümlemesi ise hegemonyanın söylem aracılığıyla nasıl doğallaştırılarak kitlelere benimsendiğini araştırır (Geray, 2011:118). Eleştirel söylem çözümlemesi, söylemin ideolojik olduğu varsayımıyla hareket eder (Duman, 2006). Eleştirel söylem çözümlemesinde var olan söylemlerin nasıl yeniden üretildiği, meşrulaştırıldığı ve tarihselleştirildiği ortaya konmaya çalışılır. Eleştirel söylem çözümlemesi, söylemin; sosyal kimlikleri, sosyal ilişkileri ve bilgi ya da inanç sistemlerini oluşturma yoluyla ilgilenmektedir (Kula, 2002:188).

2.1.1.1. Medyanın İdeolojik Rolü ve Haber Söylemi

Haberin bir çok tanımı vardır. Bunlardan bir kaçısı; “zamana uygun rapor”, “bir olayın raporu”, “okuyucuların bilmek istediği şeyler” şeklinde sıralanabilir (Devran,2010:79). Cheviron (2009:202) haberi belli bir bilginin bu bilgiden habersiz olan kişiye iletilmesi şeklinde tanımlamıştır.

Aziz (2013:69) medyanın verdiği mesajları çözümlenmek için makale, görüşme, tartışma, yorum, inceleme gibi metinlerden önce haber metninin ele alınması gerektiğini belirtir. Geleneksel bir Haber başlık, alt başlık ve metinden oluşmaktadır (Devran, 2010:83). Murat Belge ilk başlığın tarafsız, ikinci başlığın ise yayın organının ideolojik görüşüne göre taraflı olduğuna dikkat çekmektedir (Cheviron, 2009:214). İdeolojinin medya yoluyla halka verildiği, medyanın verdiği mesajların en çok haberlerde yer aldığı ve mesajların ancak söylem çözümlemesi yoluyla ortaya çıkartıldığı varsayımıyla yola çıktığımızda bu kavramlara tek tek değinmek ve incelemek zorunda olduğumuz ortaya çıkar.

2.1.1.2. Söylem ve İdeoloji İlişkisi

“Söylem ve ideoloji bir çok alanda çakışır, toplumsalı belirleyen iktidar ilişkileri bağlamında ideoloji kendisini temel olarak söylem üzerinden ifade eder ve öznelere taşır. Öznelerin oluşumunda belirleyici olan söylem bu nedenle ideolojinin temel işleyim alanlarından bir tanesidir” (Çoban,2014:259). Söylem teorisi hegemonya pratiklerini politik eylemler olarak, hegemonyayı ise bu eylemlerin yeni sosyal düzenler sağlayan sonuçları olarak tanımlar (Howarth ve Stavrakakis, 2000:14). İdeoloji ve hegemonya birbirinin yerine kullanılarak karıştırılan iki kavramdır ancak hegemonya ideolojiyi kapsar ve ondan daha geniş bir anlamı ifade eder. “Hegemonya, egemen ideoloji aktarımı, bilinç biçimlendirmesi ve sosyal iktidar deneyimi aracılığı ile işleyen bir süreçtir” (Lull, 2001:19; akt., Çoban, 2013:65). Dijk ideolojinin sadece fikir olmadığını grupları organize ve kontrol eden algı çerçeveleri olduğunu öne sürmüştür (Devran, 2010:18). Söylem teorisi, dilin post-yapısalcı eleştirilerini kullanarak Marksizmin politik ve ideolojik kavramlarını çalışan Gramsci ve Althusser’in bakış açısını kullanır (Howarth ve Stavrakakis, 2010:5). İdeoloji ve hegemonya denildiğinde de akla ilk gelen isimler Gramsci ve Althusser olması söylem çalışmalarında onlardan yararlanılmasını zorunlu hale getirir. Althusser ideolojiyi Marksist yönden ele almıştır ve Gramsci’den sonra bu konuda en kapsamlı araştırmaları yapmış kişidir ancak ikisinin bakış açısı birbirinden bir hayli farklıdır. “Gramsci hegemonyayı ‘rızanın örgütlenmesi’ ve ‘bağımlı bilinç biçimlerinin şiddet ya da zora başvurmadan inşa edildiği süreç’ olarak tanımlar (Çoban, 2013:40-41; 51). Bir başka kaynakta Gramsci’nin hegemonya tanımı, sadece siyasi alanda değil kitaplar, filmler, inançlar vasıtasıyla gündelik yaşantıda da rızayla veya zorla benimsettirilen egemen ideoloji olarak geçmektedir. (Ives, 2011:18-19). Devlet kendini korumak ve sürdürmek ve ileride karşılaşacağı zorlukların üstesinden gelebilmek için sarsılmaz ana bağlarla koruması gerekir (Rousseau, 2010:48). Bu sarsılmaz temeli kurmak için kullanılan yöntemlerden biri de hegemonyadır. “Hegemonya, devletin ve yönetici sınıfın, sivil toplum içinde inançları düzenleme yetisidir” (Smith, 2007:62). Egemen ideolojiyi benimseyenler kendi ideolojilerini doğallaştırırlar ve ideolojiyi daha da güçlendirirler böylece diğer ideolojiler daha fark edilir hale gelir ve çoğunluk tarafından mantıksız bulunur (Bernard, 2003:21; Jones ve Peccei, 2004:38; akt., Devran 2010:21). Egemen ideolojiyi kabul edip benimseyenler kendi fikirlerine ters düşen ideolojileri yadırgarlar ve bu ideolojileri

benimseyenleri toplum dışına çıkartarak ‘öteki’leştirirler (İnceoğlu ve Çoban, 2014:55). Rousseau (2010:104) “toplum sözleşmesi imzalandığında, karşı çıkanlar olursa, onların diretmeleri sözleşmeyi geçersizleştirmez, yalnızca sözleşmenin kapsamına girmelerini engeller; bunlar yurttaşlar arasında yabancı durumuna düşerler yalnızca.” diyerek egemen ideoloji dışında kalanların, çoğunluğun dışına düştüğünü kendi dönemi içinde; zamanının durumlarını baz alarak ortaya koymuştur ve bu bize egemen ideolojinin kendisinin içine alamadıklarını nasıl yok saydığını ve dışladığını tarih içinde gözler önüne sermektedir.

Pazarbaşı ve Koç (2009:161) ideolojinin devlet, medya, kurumlar, okullar veya dini kurumlar tarafından halka benimsetildiğini söylemişlerdir. Gramsci’nin bakış açısına göre dilbilgisi kitapları, sözlükler, eğitim veren kurumlar hükümet etkisiyle şekillenir ve dil hegemonyayı taşıyan ve aktaran ana unsurdur (İves, 2011:24-25). Bu hükümet etkisi baskı ve ideolojik aygıtlar vasıtasıyla iki yolla olmaktadır: Baskı aygıtları hükümet, polis, asker, mahkemeler, hapishaneler olarak sıralanabilir (Çoban, 2013:44). Devlet kendi ideolojisini benimsemeyen, çoğunluk dışında kalan ötekileri bastırmak için bu baskı aletlerine başvurabilmektedir (İnceoğlu ve Çoban, 2014:57). Althusser hegemonya kurmak için devletin baskı aygıtlarının yanı sıra ideolojik aygıtlar kullandığını belirtir ve bunları; dinsel, öğrenimsel, aile, hukuki, siyasal, sendikal, haberleşme ve kültürel olarak gruplandırmıştır. Bu ideolojik aygıtlar sayesinde kurulan hegemonya altyapıda gelişen değişimi ve sınıf bilincinin oluşumunu önler (Çoban, 2013:43-47).

“Söylem, dil içinde kodlanan toplumsal kökenli bir ideolojidir” (İnceoğlu ve Çoban, 2014:65). Foucault “söylem kavramı, ideoloji kavramıyla birlikte gelen, entelektüel yükten serbest olan kültüre ve iktidara ilişkin bir düşünme yolu sağladığı için büyük bir öneme sahip” olduğunu vurgular (Smith, 2007:171). Fairclough (1995:132-3; akt., Oktar, 2001:74) söylem ve toplum arasında görünür olmayan bir ilişki olduğunu bu ilişkinin ise güç ve hegemonyayı sağladığını belirtmiştir. Söylem özellikle politik pratikleri ve sosyal ilişkileri somutlaştırır ve her zaman gücü içerir (Howarth ve Stavrakakis, 2010:4). Söylem bir bilme iddiası ile oluşturulur; eğer verilen bilgi gerçekse söylemi kuran kişiye bir güç sağlar ve ondan sonra oluşturulan söylemler ondan etkilenir (Oktar, 2001:74). Başka bir deyişle güçlü gruba ait kişiler söylem türünü belirlerler. Çınar’a göre (2013:138) hegemonyayı kuran, onu meşru

hale getiren, toplumsal rızayı sağlayan şey söylemdir. Söylemler bütünü olan egemen ideoloji tüm toplumu kendi fikirleri ve değerleri etrafına yerleştirir ve kendi normalini herkese normal olarak benimsettirir (Çınar, 2013:138). Hegemonyayı sağlamak için söylemin kontrolü gereklidir ve söylemin kontrolü iki unsur sayesinde yapılır. Bu iki unsurdan biri bağlamdır diğeri ise metindir. (Devran, 2010:28-29). Söylemin toplumsal bir pratik olduğu düşünülduğünde bağlamı olmadan çözümlenmesi olanaksızdır (Geray, 2011:189). Van Dijk (1998-2008; akt., İnceoğlu, 2013:75) da söylemin bağlam içinde anlam kazandığını söylemin kontrolü için bağlamın kontrol edilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

2.1.1.3. Medya, İdeoloji ve Haber Söylemi

İdeolojinin en yoğun şekilde işlendiği medya ürünü haberdur, bu sebeple medya araştırmalarında haberin büyük bir yer tutması kaçınılmazdır (Çoban, 2014:256). Haberin dil temelli incelemelerinde ana soru dil kullanımının gerçeği mi yansıttığı yoksa onu yeniden mi inşa ettiği sorusudur (İnal, 2009:14). Gramsci gerçekliğin kültürel, ideolojik, vs. bilgiye göre şekillendiğini söylemektedir (Arsan, 2004:156). Baudrillard “dünyanın gerçek olmadığını, gerçek denilen şeyin bir his olduğunu” (İnceoğlu ve Çomak, 2009:28) gerçeklik yerine her yerde bir ‘neo-gerçeklik’ kullanıldığını (Smith, 2007:297) belirtmektedir. Zizek’e (1989 ve 2001; akt., Dursun, 2004:187) göreyse Gerçek olan uyumlu düzen öteki tarafından bozulmuştur ve artık mümkün değildir. Bu gerçekten kaçmak için toplumsal gerçeklik inşa edilir ve ideoloji hem Gerçekliği bozar hem de toplumsal gerçekliği inşa eden bir araçtır. Cheviron (2009:209) haberin gerçeği yansıtmamasını dilin kendisine bağlar ve bunu şöyle açıklamaktadır:

Haber bir dil işidir ve dil pozitivist bilim anlayışının iddia ettiğinin aksine, şeffaf değildir. Dilin şeffaf olduğu iddiası, gerçek dünyada olup biten olayların dil aracılığıyla olduğu gibi aktarıldığını/yansıtıldığını varsayar. Sanki şeyler kendi kendilerinden söz ediyor gibidir. Oysa şeylerin bir şeyden söz eder hale gelebilmeleri için söylemin alanına dahil edilmeleri, hatta bu söylem tarafından anlamlandırılmaları gerekir. Demek ki dil, bir dünya vizyonunun ve dünyaya ilişkin tikel bir anlamın kurulduğu saydamsızlığı içinde taşır; dilin kullanımı, şeffaf ve masum değildir.

İdeolojinin gerçekliği inşa etmesi ve onu topluma yansıtmasını somutlaştıran ise ‘medya’dır (Dursun, 2004:49). Dökmen (1994:44; akt., Çoban, 2013:93) “kitle iletişim araçlarıyla toplum arasında bir etkileşim” olduğunu, kitle iletişim araçlarının haberler ve yorumlar vasıtasıyla toplumu yönlendirdiğini ifade eder. Medya bir toplumsallaşma aracı olarak rızanın üretilmesinde halkın kendi isteğiyle bilincini iktidara sunan en önemli araçtır. (İnceoğlu ve Çoban, 2014:52). Van Dijk (1999-2003; akt., Göregenli, 2013:59) medyanın ideolojiyi söylemler aracılığıyla sunduğunu ve halkın bu söylemi içselleştirerek ideolojiyi benimsediğini söyler. Devran (2010:13) medyanın olayları yeniden inşa ederek, benimsediği ideolojiyi tekrar yapılandırarak kamuoyuna sunduğunu söylemiştir. Smith (2005:213 akt., Şeker, 2009:295) medyanın ideolojiyi yeniden üreterek eleştirel düşünmeyi engelleyen gerçekliğin yanlış bir imgesini sunduğunu öne sürmüştür. Hall (1991:48; akt., Alver, 2009:41) ise ideolojinin yeniden üretimini bizzat medya çalışanlarının yaptığını söylemektedir. Yaylagül (2010:21) insanların gittikçe yalnızlaştığını, yalnızlaştıkça kitle iletişim araçlarına bağlandığını ve gerçeği ondan edindiğini hatırlatır.

Cümleler söylemleri oluşturan en küçük birimlerdir ve hem kendi anlamlarını içerirken hem de gönderme yaptıkları bir yan anlam olduğundan söz edilebilir. Böylece cümlelerden oluşan söylemler yazılı ve sözlü metinleri oluşturur. Ancak burada metnin yazılı ya da sözlü olması onun anlamını belirler niteliktedir. Çünkü sözlü metinler konuşmacının yanında yer alan kişiler tarafından dinlenir ve anlamlar üretim sürecine bağlı olarak belirlenir fakat yazılı metinler ise zaman ve mekan kavramlarını aşarak çok farklı kitleler tarafından ulaşılabilir ve okuyucu metne, yazarın kastettiği anlamdan çok farklı anlamlar yükleyebilir (Giddens, 2008:62-63). Haber metinleri de yazılı metinler olduğundan onun özelliklerini taşır ve onun bu anlam genişliğinin haberciler farkındadır. Haberlerde yer alan işaretler ve cümleler, eleştirel bir yöntemle okunursa içindeki ideolojik yapılar, sosyal temsiller ve şemalar çözümlenebilir. Basındaki tekelleşme ve haber yazmak için kullanılan kalıplar tek tip haberlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Dünyanın girdiği neo-liberalist politikacılar sonucu kamusal medyanın da içerik olarak ticari medyaya yaklaşması, haber metaforunun oluşmasına neden olmaktadır. Oluşturulan bu haber metaforu, gerçeği yansıtmak yerine kurgulanmaktadır. Haberler yazılırken genellikle okuyucunun, olayların arka planını, yani toplumsal bağlamını bildiği farz edilerek

haber yeniden kurgulanmaktadır. Haberin ideolojisi, işte bu sunulmayan, anlatılmayan ya da bilinçli olarak gizlenen bölümün içerisinde saklıdır. İdeoloji en temel anlamıyla, insanların dünyayı anlamlandırmada kullandıkları şemalardır. İdeolojiler günümüzde, parçalanmış ve her yana yayılmıştır. Öyle ki gündelik pratiklerimize kadar işlenmiştir. (Kula, 2002:188).

Haber yayınları, gerçeklerden arınmış, egemen ideolojiyi yansıtan ve yanlış bilinç üreten medya ürünüdür (İnceoğlu ve Çoban, 2014:63). Çoban (2014:27) ideoloji bağlamına uygun haberin ve bilginin istenilen miktarda ve şekilde kurgulanmış gerçeklik içine yerleştirilerek ideolojinin kendini yeniden üretmesini ve devamını sağlaması için kitle iletişim araçlarıyla verildiğini ifade eder. Güç ve bilgiyi elinde bulunduran iktidarın ideolojisini egemenleştirmeye çalışan haber içeriklerinin iktidar eleştirilerine yeterince yer vermediği görülmektedir (Bayraktaroğlu ve Bayraktaroğlu, 2009:12). Oskay (2011:43) medyanın, dünyanın çeşitli yerlerinden haberleri toplayarak tamamını değil sadece kendi uygun bulduğu kısmını, uygun bulduğu biçimiyle sunduğunu ve böylece dünyayı “ürüne dönüştürülmüş” haliyle artık sınırlı yaşadığımızı net bir şekilde belirtmektedir. İnal (2009:24) okuyucunun da haberi okurken belli bölümleri dikkate almayıp dikkate almadığı ve haberde verilmemiş bilgi boşluklarını kendi ideolojik çerçevesine uygun fikirler ile doldurduğunu ve böylece yeniden üretim sürecine katıldığını gözlemlemiştir. Tekelleşme sürecinde çıkarları gereği güçlü olanın tarafında olduğunu gizlemeyen Türk medyası (Alankuş, 2013:220) medya ve ideoloji arasındaki bağı gözler önüne serer. Artık haber medyası ve haber olgusunu siyasal süreçlerden bağımsız düşünmek, medya ve ideoloji arasındaki ilişkiyi çözümlenmenin eksik olmasına sebep olacaktır. (Gölcü, 2009:82)

Medyanın ana görevinin haber vermek (İnal, 2009:11) olduğu düşünüldüğünde; haber söyleminin medyanın ideolojileri yeniden üretim sürecinde, ideolojiyi temsil ve inşa eden önemli bir yere sahip (Dursun, 2004:330) olduğunu söylemek yanlış olmaz. Mora ve İnal haberin söyleminin şu dört unsura bağlı olduğunu belirtir:

1. Gazeteciliğin günlük pratiklerine ve içeriğine.
2. Gazetecilerin profesyonel ideolojilerine (basının ticarileşerek tekelleşmesi sonucu oluşan gazetecilik normlarına).

3. Haber metinlerinin üretildiği tarihe ve koşullara (toplumdaki siyasi, ekonomi, iktidar ilişkilerinin medyaya yansımına).
4. Medya organının ekonomi politikasına.

(Mora, 2008:6; akt., Yılmaz 2013:30 ve İnal, 1996:95-96; akt., Devran, 2010:119)

Alankuş (2013:219) gazetecilik pratiklerinin yapısal yanlılık yüzünden objektifliğini ve profesyonel ideolojileri yüzünden habere duyulan güveni kaybettiğini ifade eder. Eleştirel yaklaşımlara göre haber metinleri, haber söylemi yoluyla ideolojileri yeniden üreterek sosyal gerçekliği yeniden kurmaktadır (Arşan, 2004:158-159). Dursun (2004:37) son zamanlarda haberi eleştirel tutumla inceleyen hemen hemen her çalışmanın ‘haber toplumsal gerçekliği inşa ettiği’ vurgusunu yaptığını belirtir. Chomsky (2012:11) gerçeklik sorununun artık kanıtlandığını ve bu yüzden tartışılmasına gerek bile kalmadığını söylemektedir. Oktar (2001:74) ise söylemin toplum tarafından şekillendirilirken aynı zamanda toplumu şekillendirdiğini ve söylemin yapısına karar veren şeyin ‘güç’ olduğunu dile getirir. Bu yorumlardan yola çıkarak haberin, ideolojilerin kurduğu gerçeklik üzerine inşa ettiği gerçekliği söylem yoluyla izleyici kitleye sunduğu sonucuna varılabilir. İdeoloji söylem aracılığıyla kendi gerçekliğini ifade eder ve yayar, aynı zamanda söylem ancak bir ideolojiyi içerdiğinde söylem olur. Kısaca ideoloji ve söylem arasındaki döngüsel bir ilişki olduğu söylenebilir. Devran (2010:118) haber, söylem ve ideoloji ilişkisini şöyle kurar:

Haberler dünyanın dili içerisindeki temsilidir; çünkü dil gösterebilimsel bir koddur ve değerler yapısını empoze eder. Her zaman aynı olayı farklı bir dille ve söylemle ifade etmek mümkündür. Söylemi belirleyen temel faktörler ise kişinin ideolojisi, yaşam biçimi, ileti aracının kendisi, ileti aracının ideolojik yapısı ve hedef kitlenin karakteristik özellikleridir. Bu nedenle gazete haberleri, yaşadığımız dünyanın gerçeklerinin aslına uygun bir biçimde yansımaları olmayıp genel anlamda fikirler, inançlar, değerler, teoriler, öneriler ve ideolojilerdir.

Haberin tüm bunların yaparken kurduğu gerçekliği inandırıcı kılması gerekmektedir. Dijk’a göre (1988:84; akt., Özer, 2011:174) “olayın gerçek doğasına vurgu”, “gerçekliği gösteren güçlü bir yapı” ve “tutumsal ve duygusal boyutlarda bilgi” sağlanarak haber ikna edici hale getirilir. Aynı zamanda Dijk (2006:375-378; akt., İnceoğlu ve Çomak, 2009:31) alternatif kaynak ve inançlar reddedilerek ancak

kendi bakış açısına uygun bilgi, kanıt ve argüman sunularak söylemin güçlendirildiğini öne sürer. Haberler sayesinde insanlar düşünmekten vazgeçip haberin sunduğu ‘güvenilir’ bilgiyi ve yorumu alırlar ve bu doğrultuda düşünmeye başlarlar (Çoban, 2014:118).

Haberin yapılanmış ve hazır bir şema doğrultusunda hazırlanması fikri haberin üretim sürecinin bu yapıda olmasından kaynaklıdır (Dursun, 2004:45). Pound’un “edebiyat haber kalan haberdır” sözünden yola çıkan Yeğen haberi ikiye ayırmış, ilk haber tanımında haberin yeni bilgi içeren edebiyat olduğunu, ikinci haber tanımında ise günümüz hakim habercilik anlayışının da benimsediği, haberin yeni bilgi içermediğini ve kurulu düzenin devamını sağlayacak nitelikte olduğunu vurgulamıştır ve böyle olmasına haber üretim süreci, profesyonel ideoloji ve haberin söylemi olarak üç sebep göstermiştir (Yeğen, 2004:67-73). Haber üretim sürecinin sonucu olarak haberde kullanılan kavramlar haberde açıklanmaz bu da haberi yeni bilgi vermekten alıkoyar. Bunun iki sebebinden ilki kavramların bir tür gerçeklik inşasından alındığı ikincisi ise haber bağlamının “doğal” ve “verili” olduğu varsayılmasıdır (Yeğen, 2004:69). Bu bağlamda haberlerde kullanılan “direnişçi”, “occupy”, “trans” gibi kavramlar, hakkında bilgi verilmeden kullanılmış, okuyucu-izleyici kitlenin bu kavramları zaten bildiği kabul edilmiştir. Gezi olaylarının saat itibarıyla oldukça geç ve ani başlaması ve birden büyümesi habercileri şaşırtmıştır ve olay kaza tipolojisinde bir haber olarak sunulmuştur. Fakat habercilerin kaza tipolojisindeki bu haberin mevcut düzen ve dengeyi sarsacağını fark ettikleri ve düzenlenmemiş ve çelişkili haber metinlerinden sakınmak için rutin habere çevriline kadar haber yapmamayı tercih ettikleri söylenebilir. Sosyal medya ve vatandaşlık gazeteciliği sayesinde halkın olaylardan haberdar olması habercileri de konu hakkında haber yapmaya itmiştir. Haberın üretim sürecinde böyle bir ‘tipleştirmeye’ sokulması haberi bağlamından koparır ve haberde verilmeyen bilgiler, okuyucunun; ideoloji tarafından oluşturulan (Devran, 2010:19) kişisel fikrine göre doldurulur (İnal, 1996:99; akt., Yeğen, 2004:74).

İnal (2009:16) gazetecilerin artık haber hazırlarken kendi fikirlerini de aktarmaktan çekinmediğini açıkça dile getirir. Cheviron (2009:214) habere yorumun da katılması haber-köşe yazısı ayırımını ortadan kaldıran bir sorun olduğundan bahseder. Devran, (2010:81) ideolojik kare ilkesine göre hareket eden muhabirlerin

ve gazetecilerin; haberde ne kadar bilgiye yer vereceklerine kendi ideolojileri doğrultusunda karar verdiklerini söylemektedir. Chomsky (2012:13) ise insanın inandığı şeyden farklı bir şey söylemesinin oldukça zor olduğunu, egemen ideolojiyi benimsemeyen gazetecinin başarısız olacağını ve bir zaman sonra sistem tarafından dışlanacağını ifade etmektedir. Bu görüşler haberin yanlı olduğunu öne süren eleştirel yaklaşımı (Şeker, 2009:94) haklı çıkarmaktadır.

2.2. Söylem Çözümlemesi

Söylemin İngilizcedeki karşılığı olan 'discourse'un etimolojik kökenine bakılırsa 'tartışma, konuşma' anlamlarına gelen 'discursus' kökeninden türediği görülmektedir (Kocaman, 2009:1). Günümüzde ise söylem; sözbilim olan retorik, anlatım biçimi, görüş, bakış açısı, öğreti, ideoloji, anlatım türü, biçem, birey dil ve dil gibi birçok kavramı ifade etmek için kullanılmaktadır (Devran, 2012:56, Kocaman, 2009:5). Retoriği, Platon “dinleyicilerin manipüle edilmesi”, Aristo ise “ikna etmesi gereken ya da ikna etmeyi amaçlayan argüman ve söylemlerin sergilenmesi” olarak tanımlamaktadır (Meyer, 2009:9-10). Başka bir tanım ise “dil içinde kodlanan, toplumsal kökenli bir ideoloji” olarak söylemi açıklar (İnceoğlu, 2013:75). Bunca tanım söylemin anlamını muğlaklaştırmaktadır. Ancak burada ifade ettiği anlamı açıklamak gerekirse “Dünyayı belli bir biçimde anlama ve hakkında konuşma biçimidir” (Jorgensen ve Philips, 2002:1 akt., Devran, 2010:56) tanımını kullanmak yerinde olacaktır.

Söylemin kendi içinde dile bakışı ise dilin sosyal bir pratik olduğudur. (Wodak ve Meyer, 2005:1). Sözen (1999) ise bu pratiğin ideolojiyi, gücü, bilgiyi, diyalogu, tartışmayı ve anlatımı kullanarak eyleme dönüştüren dil pratikleri olduğunu ifade eder (akt., Yılmaz, 2013:27). Söylem çözümlemesi, dilbilim, edebiyat, antropoloji, göstergebilim, sosyoloji, psikoloji ve iletişim gibi insan ve sosyal biliminin dallarını kapsayan disiplinler arası bir alandır (Dijk, 1988:17). Söylem çözümlemesinin daha da ayrıntılı sınırlarını çizmek gerekirse materyalizmden uzak, idealizme yakın, pozitivist olmayan bir alanda olduğu söylenebilir ve söylem çözümlemesi politik bir tutum benimsemesi sebebiyle yöntemden çok bir yaklaşımdır (Atabek, 2007:152-153; İnceoğlu ve Çomak,

2009:30). Bu yönüyle nicel olan içerik çözümlerine nitel bir seçenektir (Şen, 2012:153).

2.2.1. Söylem Çözümlemesinin Tarihsel Gelişimi

Tarihsel açıdan bakıldığında iki bin yılı aşkın bir zaman önce retorik üzerine çalışan Aristo, söylemin farklı yapılarını ve etkilerinin nasıl çeşitlendiğini ortaya koyduğu görülmektedir. Bu da söylem çözümlemesinin köklerinin anlamı ‘söz söyleme sanatı’ olan ‘retorik’e dayandığını göstermektedir. Ancak 1960’lara gelinceye kadar, başka bir deyişle yapısalcılık ortaya çıkıncaya kadar başlıca bir çalışma alanı olduğundan söz etmek zordur. Temelini Rus biçimciliğinden alan ve Fransa’da ortaya çıkan yapısalcılık yöntem olarak sesbilim alanında oldukça rağbet görmüş olmasına rağmen yazınsal ve söylemsel çalışmalarda kullanılması zaman almıştır ve göstergebilim adı altında toplanan dilbilim antropoloji ve edebiyat alanlarının ortak çalışmalarında yapısalcılığa başvurulması Rus biçimbilimci Vladimir Propp’un Rus halk masallarını biçimbilimsel olarak ilk kez sistematik olarak incelemesine ve antropolog Levi-Strauss ile tanışmasına dayanır (Dijk, 1988:18). Avrupalı ve Amerikalı yapısalcılar çalışmanın sınırlarını genişleterek sadece masala değil genel anlamda tüm söylemleri incelemeye başladılar (Dijk,1988:19). Bu dönemde yeni gelişmeye başlayan anlambilim ise kelimelerin ve cümlelerin anlamlarını parçalı ve boyutlara ayırarak incelemekteydi ve Greimas, Propp’un ortaya koyduğu masalda olan birim ve işlevleri tanımlayarak yapısalcılığı ve anlambilimi birleştirdi (Greimas, 1966; akt., Dijk,1988:19). Fransız göstergebilimsel yapısalcılığının farklı yaklaşımlarından etkilenmesiyle ve meydana gelen bir çok gelişmeyle birlikte söylem çözümlemesi özellikle İngiltere’de medya ve haber metinlerini incelemek için kullanıldı (Dijk, 1988:19). Bu noktaya kadar söylem çözümlemesinin ilk dönemi denilebilir ve Dijk bu dönemi şu üç maddede özetler:

1. Betimlemeci ve yapısaldır ve sınırları antropoloji ve dilbilim arasındadır.
2. Çalışmalar söylen, masal, öykü gibi metinlerle sınırlıdır.
3. Metindilbilim ve işlevsel çözümler zamanın yaygın dilbilgisi modeli olan üretimsel-dönüşümlü dilbilgisinden bağımsız olarak yapılır.

(Dijk 1985:4; akt., Kocaman, 2009:2)

Söylem çözümlemesine eleştirel boyutun eklenmesinde Marksizm, psikanaliz ve tarihselcilikten etkilenen Fransa'daki post-yapısalcılıkta gelişmelerin çok büyük etkisi olmuştur (Dijk, 1988:19) ancak asıl ilkelerini Frankfurt Okulu'nun eleştirel teorisinden almaktadır (Dijk, 2008:85). 1970'ten itibaren gündelik dilin de incelenmelere konu olmasıyla Labov ve Fishman gibi toplumdilbilimciler dili toplumsal-kültürel bağlamda incelemeleri ve yaş, cinsiyet, konum gibi değişkelere bakarak dilin işlevsel boyutunu ele almaları söylem çözümlemesini yapısal çalışmaların ötesine taşıdı (Kocaman, 2009:3). Edimbilimin dil ve kullanıcı arasındaki ilişkiyi incelemesi ve cümle ve cümle parçalarını temel birimler olarak kullanması, sosyodilbilimin dildeki değişimi, çeşitliliği, iletişimsel yapısını incelerken toplumsal hiyerarşi ve güç gibi konularla sınırlı kalması (Labov, 1972; Hymes, 1972; akt., Wodak ve Meyer, 2001:5) ve dilbilimin dil kullanımlarını göz ardı ederek biçimsel incelemelerde bulunması (Chomsky,2005; akt., Wodak ve Meyer, 2001:5) metinlerin üretimi, yorumlanması, sosyal boyutta ele alınması gibi yaklaşımları Kress, Hodge, Fowler, van Dijk, Fairclough ve Wodak gibi araştırmacılara ilginç kılmıştır (Wodak ve Meyer, 2001:5). Böylece eleştirel dilbilim, sadece yazılı metinleri değil sözlü dil kullanımlarını, konuşmacıları ve dinleyicileri ve onlara ait toplumsal bilgileri incelemeye dahil ederek yapısalcılığın sınırlarından çıkmış ve metindilbilimden belirgin bir şekilde ayrılmaya başlamıştır.

Kress eleştirel söylem çözümlemesinin dilbilimden ayrı bir alan olduğunu ve kendine ait varsayımlarını olduğunu dile getirdi (Wodak ve Meyer, 2001:5). Bu varsayımlar şöyle sıralanabilir:

Dil sosyal bir olaydır;

Sadece bireylerin değil, kurum ve sosyal gruplarında kendilerine özgü sistematik yöntemler içinde dille ifade ettikleri anlamları ve değerleri vardır;

Metinler iletişimdeki dil birimleri ile ilişkilidir;

Okuyucular ve dinleyiciler metin ile ilişkilerinde pasif birer alıcı değildir;

Dilbilimi ve dil uygulamaları arasında benzerlikler vardır

(Kress, 1989; akt., Wodak ve Meyer, 2001:6).

Diğer eleştirel dilbilim teorisyenleri gibi Teun van Dijk da dilbilimin metinde cümleden daha büyük birimlerle ve bağlama dayalı anlamlarla ilgilendiğini bulmak istiyordu ve özellikle medya söylemlerinin üretimi, kullanımı ve işlevini ile ilgilenen

teorisyenlerin uygulamalarını ve teorilerini bir araya getirerek medya söylemleri üzerinde duruyordu (Wodak ve Meyer, 2001:7).

Tüm bu çalışmaların Eleştirel Söylem Çözümlemesi ismiyle anılmaya başlaması 1990'lara tekabül etmektedir. 1991 Ocak ayında Amsterdam'da Teun van Dijk, Norman Fairclough, Gunther Kress, Theo van Leeuwen ve Ruth Wodak bir sempozyum için bir araya geldiler ve iki gün boyunca söylem çözümlemesi üzerine tartıştılar ve bu toplantı sonrasında eleştirel söylem çözümlemesi üzerine yayımlar çıkardılar (Wodak ve Meyer, 2001:4).

Fairclough ve Wodak (1997), Kress'in varsayımlarını bir adım öteye taşıyarak eleştirel söylem çözümlemesi için sekiz temel ilke ortaya koydular (Wodak ve Meyer, 2001:6). Bu ilkeler Çelik ve Ekşi'nin (2008:114) çalışmasında şöyle yer almaktadır:

- Söylem sosyal problemlere işaret eder.
- Güç ilişkileri tutarsız ilişkilerdir.
- Söylem toplum ve kültürü meydana getirir.
- Söylem ideolojik bir iştir.
- Söylem tarihseldir.
- Söylem, metin ile toplum arasındaki aracıdır.
- Söylem analizi yorumlamacı ve açıklayıcıdır.
- Söylem sosyal eylemlerin bir formudur.

Böylelikle eleştirel söylem çözümlemesi artık kendi ilke ve teorileri olan ve dilbilimden ayrılan bir alan olarak kendini göstermeye başlamıştır ve günümüzde başlı başına bir disiplin haline gelmiştir. İnsani ve sosyal bilim alanlarında kullanılan söylem çözümlemesi, Kültürel Çalışmalar alanında özellikle medya araştırmalarında en sık kullanılan yöntemdir (Alver, 2009:37). Güç, çıkar, sosyal yapı, hegemonya, etnik ayırım, sosyal yapı, yeniden inşa gibi farklı konuları benimseyen dilbilimciler farklı yöntemler geliştirmişlerdir. Fairclough sistematik işlevsel dilbilim, Teun van Dijk metin ve algısal dilbilim, Ruth Wodak etkileşimli çalışmalar, Halliday fonksiyonel gramer çözümleme alanlarında yoğunlaşmışlardır (Devran, 2010:62-67). Medya çalışmalarında özellikle Teun van Dijk'in yönteminin benimsenmesi; diğer yöntemlerde, ideolojiye yeterince vurgu yapılmazken ya da dilsel yapılarda takılı

kalınırken; Dijk'in, haberin yapısını ve ideolojik sunumunu ortaya çıkarması sayesinde (Özer, 2011:82).

2.2.2. Teun A. van Dijk'in Eleştirel Söylem Çözümlemesi

Dijk yöntemini sosyo-bilişsel teori üzerine kurar (Ruth ve Wodak, 2001:18-20). Eleştirel söylem çözümlemesi sorun odaklı bir yaklaşımdır ve kaynağını eşitsizlik, ırkçılık ve ayrımcılık gibi sosyal sorunlardan alır (Şah, 2012:210). Araştırmacı öncelikle sosyal bir sorun seçmeli ve bu soruna göre kendi konumuna karar vermelidir (Aygül, 2012:197). Daha sonra sorununa ilişkin metinleri seçer ve söylem türüne karar verir, çünkü söylemin türü metnin yapısını ve fonksiyonunu belirler (Çakır, 2014:82). Çalışmada ele alınacak olan metinler haber metinleridir. Dijk haberi kamu söyleminin bir çeşidi olarak görür (Özer, 2011:83). Oldukça karmaşık ve uzun olan bu çözümleme sürecini incelemede nelerin ele alınacağını Dijk (2007:167) şöyle özetlemektedir:

“... klasik dilbilim ve göstergebilim göstergelerin gösteren ve gösterilen arasında genel bir ayırım yapsa da günümüz söylem çözümlemesi metin ve konuşmanın olağanüstü derecede karmaşık olduğunu kabul eder; bu nedenle de söylem çözümlemesi fonetik, grafik, fonolojik, morfolojik, sentaktik, mikro ve makro semantik, stilistik, üstyapısal, retorik, pragmatik, konuşmaya ait, etkileşimci ve diğer tüm yapı ve stratejilerin ayrı ayrı ama aynı zamanda da birbirleriyle ilişkilendirilmiş incelemelerini gerektirir. ...

Böyle karmaşık bir söylem çözümlemesinin sadece ‘metinsel’ çözümleme ile sınırlı kalmayacağına, bir taraftan metin ve konuşmanın yapıları arasındaki ilişkileri, diğer taraftan da bu yapıları algısal, sosyal, kültürel ve tarihsel ‘bağlamlarını’ hesaba kattığına dikkat etmelisiniz. Aynı şekilde, metinsel üretim ve anlama süreçleri, dil kullanıcıları arasındaki etkileşim ve söylemin toplumsal ya da kültürel işlevleri de böylesi bir disiplinler ötesi yaklaşımda önemli araştırma konularıdır.”

Söylemin anlamsal boyutunu gösteren olay model (event model) ve edimsel boyutunu gösteren bağlamsal modelden (context model) bahseden Dijk, bağlamsal modelin, katılımcılarla söylemsel olarak ilişkili olan iletişimin yapısının zihinsel temsilleri olduğunu ifade eder ve söylemin anlaşılmasını bilgi, tutum ve ideolojiden oluşan üç şarta bağlar (Wodak ve Meyer, 2001:21) ve çözümleme için şu altı adımı önerir:

1. Anlamsal makro yapıların analizi

2. İma, önyargı, kinaye, muğlaklık, ihmal veya kutuplaşma gibi açık ve dolaylı anlatımları içeren yerel anlamın analizi
3. Belirsiz biçim yapılarının analizi (dilsel belirteçler)
4. Evrensel ve yerel söylem biçimlerinin analizi
5. Abartma, arıksayış gibi dile özel anlamların analizi
6. Bağlamın analizi

(Wodak ve Meyer, 2001:26).

Dijk'in sunduğu model ikiliklerden oluşmuştur ve adım adım incelendiğinde ilk önce makro ve mikro yapılarla karşılaşılır (Özer, 2011:83) Makro yapıda haberin evrensel yapısı ele alınır ve anlam aranmaktadır. Metin bölümlere ayrılır ve daha sonra cümlelere indirgenerek metnin neyi ifade ettiği çıkartılır (Devran, 2010:65). Bilişsel süreç işin içine girdiği için bu bölüm öznel olarak değerlendirilebilir (Dijk, 1988:33-34). Bu yapı (anlamsal makro yapı) şematik yapı-özet ve (şematik üstyapı) tematik yapı -öykü olarak kendi içinde ikiye ayrılır. Özet de üst başlık ve başlık olarak ikiye ayrılır ve bu başlık altında metinsel düzenleme işleminin yapısal doğası incelenir. Habercilikte 'bağıntılı düzenleme' ilkesi en önemli ilkelerden biri olması nedeniyle haber söyleminin hazırlanması sürecinde durumun yerleştirilmesi en önemli unsurdur ve bu ilke doğrultusunda en önemli ve bağıntılı bilgi, en göze çarpan konumda bulunmalıdır (Dijk, 1988:43).

Öykü de ise daha karmaşık bir yapı söz konusudur. Önce durum ve yorum olarak iki dala ayrılır (İnceoğlu ve Çomak, 2009:32). Durum, olay ve art alan bilgisine; olay ana olay ve sonuçlara; art alan bilgisi bağlam ve tarihe; bağlam ise şartlar ve önceki olaylar olarak ayrılır. Yorum başlığı sözlü tepkiler ve sonuçlar; sonuçlar beklentiler ve değerlendirmelere ayrılır (Dijk, 1988:55).

Mikro yapıda sentaktik çözümlenme, bölgesel uyum, sözcük seçimleri, ve retorik çözümlenmeleri yapılır (Özer, 2011:83). Mikro yapı yerel anlamı verir ve daha çok kelime, öbek, tümcecik ve cümle gibi dilsel öğeleri inceler. Aynı zamanda önerme, varsayım ve yerel bağdaşıklığı kapsayan anlamsal kavramları (Dijk, 1988:59) cümle yapıları, fiil çatıları, haber ve zaman kipleri (İnceoğlu ve Çomak, 2009:33) gibi dilbilgisel yapıları kullanarak inceler.

Makro ve mikro yapı birbirinden kopuk gibi görür ancak; bu iki yapı birleştirildiğinde araştırmanın sonucuna ulaşılır. Bu iki aşamayı birbirine bağlayan dört ilişki boyutu şöyle sıralanabilir:

1. Üyeler-gruplar: dil kullanıcıları bir grubun, örgütün, kurumun üyesi olarak söylemle ilişkilendirilirler.
2. Eylemler-süreç: Bireyin eylemleri sosyal sürecin bir parçasıdır.
3. Bağlam-sosyal yapı: Söylemsel etkileşim durumu sosyal yapının temel unsurudur. Yerel ve evrensel bağlam yakından ilişkilidir ve ikisi de söylem üzerine kurulur.
4. Kişisel-sosyal biliş: Dil kullanıcıları kişisel ve sosyal bilişe aynı anda sahiptir. Kişisel hatıralar, bilgiler, fikirler ve toplumdaki diğer bireylerle paylaşılan kültür bir bütünü ifade eder.

(Dijk, 2008:88)

3. BÖLÜM

GEZİ PARKI OLAYLARI SÜRECİNDE HABER SİTELERİNDE YER ALAN POLİSE İLİŞKİN HABERLERİN ELEŞTİREL SÖYLEM ÇÖZÜMLEMESİ

3.1. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı; haber sitelerindeki Gezi Parkı eylemleri haberlerinde polis kimliğinin, haber sitelerinin sahipleri ya da yöneticilerinin sahip oldukları görüş doğrultusunda mı biçimlendirildiğini yoksa polis kimliğinin hiçbir görüşe hizmet etmeyen şekilde mi temsil edildiğini ortaya koymaktır.

3.2. Araştırmanın Varsayımı ve Sınırlılıkları

Haber siteleri benimsedikleri siyasi görüş doğrultusunda söylem yoluyla polis kimliğini kemdi ideolojileri doğrultusunda yeniden şekillendirdikleri araştırmanın varsayımıdır. Araştırma kapsamında sadece Haber Vaktim ve Bianet haber siteleri ele alınmıştır. Haber siteleri seçilirken sadece internet üzerinden yayın yapması göz önünde bulundurulmuştur. Ayrıca haber sitelerinin benimsedikleri görüşe göre haber yaptıklarının ortaya koymak amacıyla farklı habercilik anlayışlarına sahip haber siteleri tercih edilmiştir. Haber Vaktim sitesinin seçilme sebebi haber üretiminde iktidar yanlısı bir tutum benimsemesidir. Bianet sitesi ise Türkiye'ye hak odaklı habercilik anlayışını getirmeye çalıştığını ifade etmesi, farklı bir habercilik anlayışı sunması nedeniyle seçilmiştir. İncelenen haberler 28 Mayıs 2013 - 16 Haziran 2013 tarihleri arasında yayınlanan haberlerdir. Bu bağlamda çalışma tarihsel ve kaynaksal olarak sınırlılık göstermektedir. Çalışma daha uzun tarihleri kapsayarak ve başka haber siteleri de dahil edilerek genişletilebilir niteliktedir. Ulaşılabilecek olan sonuçlar belirtilen tarihler içerisindeki bu iki haber sitesinin haberleri bağlamında geçerlidir ancak bu sonuçlar genele de büyük ölçüde ışık tutacaktır.

3.3. Araştırmanın Soruları ve Yöntemi

“İki haber sitesinin eylemler hakkında yaptığı haberlerde sundukları polis kimliği birbirinden farklı mıdır benzer midir?” sorusu araştırmada cevap aranacak ilk

sorudur. “Haberlerde kullanılan dil ve söylemin, polis kimliğini kendi görüşleri doğrultusunda mı yansıtmaktadır yoksa polise her hangi bir kimlik giydirilmeden nesnel haberler mi yapılmıştır?” çalışmanın ana sorusudur. “Kimlik sunumu görüşler doğrultusunda ise haber söylemi yoluyla oluşturulan polis kimliği ne yöndedir ve hangi unsurları barındırmaktadır?” sorusu ise bir önceki sorunun yanıtına bağlı olarak cevabı aranacak üçüncü sorudur.

Yöntem olarak Teun A. van Dijk’ın eleştirel söylem çözümlemesi yaklaşımı kullanılmıştır. Yaklaşım, makro ve mikro olarak iki aşamalı bir inceleme sunmaktadır. Bu doğrultuda haberler makro yapıda, başlık ve alt başlıktan oluşan özet ve durum, olay, bağlam gibi bilgilerin incelemesini gerektiren öykü alt başlıklarında incelenmiştir. Mikro yapıda ise kelime seçimleri, kullanılan ekler, fiil çatıları gibi dilsel öğeler incelenmiştir. Çözümlemenin tamamında metnin ima ettiği anlam ortaya konmaya çalışılmıştır ve sonuçlar iki haber sitesi arasında karşılaştırılmıştır.

3.4. Araştırmanın Veri Toplama Yöntemi

İnternet haberleri; okuyucuya ulaşma, üretim ve tüketim açısından diğer gazete ve televizyon gibi seçenekleri geride bırakmıştır (Çoban, 2014:256). Çoban’ın belirttiği gibi internet haberlerinin hızlı ulaşılabilir ve hızlı yayılan kaynak olması nedeniyle haber siteleri araştırmanın verilerinin toplanması için uygun bulunmuştur. Çalışma Haber Vaktim ve Bianet haber sitelerinin eylemlerin başladığı 28 Mayıs 2013 ve son bulduğu 16 Haziran 2013 tarihleri arasındaki haberlerini kapsamaktadır. Öncelikle belirtilen tarihlerdeki tüm haberler word dosyasında toplanmıştır. Daha sonra haber sayısının çokluğu nedeniyle her gün için birer haber seçilmiştir ve objektifliğin ve eşitliğin sağlanması amacıyla aynı olayı konu alan haberler karşılıklı eşleştirilerek kronolojik sırayla sokulmuştur. 29 Mayıs, 4 Haziran ve 9 Haziran 2013 tarihleri için uygun haberlere ulaşılamamıştır. 2 Haziran 2013’e ait haber, Haber Vaktim sitesinde aynı tarihte bulunurken Bianet sitesinde eşdeğer haber 1 Haziran 2013’te verilmiştir. Aynı durum 16 Haziran 2013 tarihi için de geçerlidir. İlgili haber Bianet haber sitesinde o tarihte verilirken Haber Vaktim sitesinde 14 Haziran 2013 tarihinde verilmiştir.

3.5. Gezi Parkı Olayları Sürecinde Polise İlişkin Haberlerin Söylem Çözümlemesi

Söylem çözümlemesi, van Dijk'ın önerdiği makro ve mikro yapı analizleri olarak iki boyutta incelenecektir ve bu inceleme yoluyla araştırma sorularına yanıt niteliğinde sonuçların elde edileceği varsayılmaktadır.

3.5.1. Makro Yapı İncelemeleri

Bu başlık altında haberler, yöntem doğrultusunda özet ve durum olarak parçalara ayrılacaktır. Özetle, varsa: ön yargılar ortaya çıkartılacaktır. Durumda ise; haberlerin ilk paragrafları kıyaslanacaktır.

3.6.1.1. Özet (Başlıklar)

Özet haberin üst bölümünü belirtir (Şen, 2012:159). Bu bölüm okuyucunun ilgisini çeken haberin geri kalanını okuyup okumamaya karar verdiren bölümdür (Kula, 2002:193). Eğer özet yeteri kadar detay içermiyorsa bu haberin ön yargılıyla yazıldığı kanısına varılabilir (van Dijk 1986:161; akt., Şen, 2012:159).

28 Mayıs 2013 tarihli haber başlıkları

Başlık: Vekil Geldi, Polis ve Dozer Çekildi

Alt başlık: CHP Parti Meclisi üyesi Gülseren Onanç ve BDP İstanbul Milletvekili Sırrı Süreyya Önder'in Taksim Parkı yıkım alanına girip yıkım kararını istemeleri üzerine, dozerler ve polis çekildi. Akşam 19.00'da eylem çağrısı yapıldı. (Bianet)

Haberde geçen bilgilerin çoğu verilmeye çalışılmış yeterince ayrıntıya girilmiştir.

Başlık: Önder Kepçenin Önünde Durdu

Alt başlık: Gezi Parkı'nda yıkıma karşı sabaha kadar nöbet tutan grup, eylemlerini sabah da sürdürdü. BDP Milletvekili Sırrı Süreyya Önder de nöbete destek verdi ve yıkımı durdurmak için iş makinesinin önüne geçti. (Haber vaktim)

Gerekli bilgiler verilmiştir ancak yıkımın durup durmadığı bilgisi eksiktir. Kısmen ön yargılı yazıldığı söylenebilir. Sırrı Süreyya Önder'in eylemi başarıyla sonuçlanmıştır fakat haber sitesi bu başarıyı gizlemek istemiştir. Bu da Gezi Parkı eylemcilere karşı bir tarafta durulduğunu göstermektedir.

30 Mayıs 2013 tarihli haber başlıkları

Başlık: Gezi Parkı'nda Gece Nöbetine Devam

Alt başlık: Gezi Parkı'nda yıkıma karşı yüzlerce kişi nöbet tutuyor. Şarkılar, türküler ve halaylarla nöbet şenliğe dönüştü. (Bianet)

Sadece olumlu bilgiler verilmiştir. Oysa ki aynı saatlerde polis müdahalesi ve arbede yaşanmıştır fakat haber özeti bunun bilgisini vermemiştir. Eğlence, konser vurgusu yapılmış, eylemler çok rahat ve sorunsuz devam ediyormuşçasına bir özet yazılmıştır.

Başlık: Gezi Parkı'nda Nöbet Tuttular!

Alt başlık: Taksim Gezi Parkı'nda yıkıma karşı 3 gündür devam eden eylem, çevik kuvvet ekiplerinin müdahalesiyle son buldu. (Haber Vaktim)

Bu haberde ise parktaki eğlenceli durumlar tamamen göz ardı edilerek sadece eylemciler ve polis arasındaki şiddet olaylarından bahsedilmiştir ve olayların son bulduğu ifade edilerek mevcut durum hakkında okuyucu yanlış bilgilendirilmiştir. Gezi Parkı eylemlerine karşı ön yargılı yazılmış bir haber olduğu söylenebilir.

31 Mayıs 2013 tarihli haber başlıkları

Başlık: Taksim'e Ulaşım Engeli

Alt başlık: Gezi Parkı merdivenlerinde saat 19.00'da toplanma çağrısı yapıldı ancak Taksim Meydanı araçların girişine yasaklandı, metro Osmanbey'de son buluyor, funikülerler kapandı, Kadıköy iskelelerinde çanta aranıyor. (Bianet)

Haberde yer alan tüm bilgiler özetle verilmiştir.

Başlık: Taksim'de Ulaşım Durdu

Alt başlık: Taksim Gezi parkında göstericiler ile polis arasında çıkan olaylar İstanbul ulaşımına damga vurdu. (Haber Vaktim)

Yeterince ayrıntı yoktur. Ulaşım ne yönde etkilendi hangi hatlar ya da ulaşım araçları iptal edildi bunların hiç biri verilmemiştir. Dolayısıyla olaylara karşı oldukça ön yargılı bir özet yazılmıştır.

1 Haziran 2013 tarihli haber başlıkları

Başlık: Gezi Parkı'ndaki Yangın Söndürüldü

Alt başlık: Polislerin çekilmesinin ardından Gezi Parkı'nda yangın çıktı. Yangın yayılmadan söndürüldü. (Bianet)

Yangının kim tarafından çıkartıldığı, kim tarafından söndürüldüğü, nerenin yandığı gibi bilgiler eksik. Bu nedenle ön yargılı yazılmış bir özetdir.

Başlık: Polis Barakasını Ateşe Verdiler

Alt başlık: İstanbul Gezi Parkı'na girmek için günlerdir uğraşan eylemciler parka girer girmez çevik kuvvetin konuşlandığı barakayı ateşe verdi (Haber Vaktim)

Bu özet ise yangının akıbetini belirtmemiştir. Vurguyu eylemciler üzerine çektiği için yine bir ön yargı söz konusudur.

2 Haziran 2013 tarihli haber başlıkları

Başlık: Polis Saldırısı Beşiktaş'a Sıçradı

Alt başlık: Taksim'in halka açılmasının ardından, Başbakanlık Ofisi'ne yürümek isteyen insanlara gaz bombaları ve tazyikli su ile müdahale edildi. Gece yarısından sonra Beşiktaş ve Akaretler'de gazlı saldırı devam ediyor. (Bianet- 1 Haziran 2013)

Polisler eylemcilerin peşinden gitmiş olmasına rağmen sanki polis kendiliğinden Beşiktaş'a gidip oradaki halka saldırmış imajı yaratılmıştır. Olay muğlaklaştırılmıştır. Yanlı ve ön yargılı bir özetdir.

Başlık: Beşiktaş ve Şişli'de Büyük Hasar Var!

Alt başlık: Gezi Parkı'ndaki düzenlemeyi protesto eden gruplar Beşiktaş ve Şişli'de cadde ve sokakları savaş alanına çevirdi. (Haber Vaktim)

Bu özette ise polis müdahalesi sanki hiç olmamış gibi sadece şiddet eğilimli eylemcilerin yaptıklarının bilgisini verdiği için ön yargılıdır.

3 Haziran 2013 tarihli haber başlıkları

Başlık: Erdoğan'ın Gezi Eylemi Yorumu: Tencere Tava Hep Aynı Hava

Alt başlık: Başbakan Erdoğan Atatürk Havalimanı'nda yaptığı basın toplantısında Gezi Parkı eylemlerinin "CHP ve aşırı uçlar dayanışması" olduğunu söyledi. Erdoğan tencereli eylemlere "Tencere tava hep aynı hava" dedi. (Bianet)

Erdoğan'ın ne den havalimanında bulunduğu bilgisi verilmemiştir. Ayrıca Erdoğan açıklamasında kendi taraftarı olan diğer yüzde ellilik kısımdan, borsanın düşüşüne kadar farklı konularda açıklamada bulunmuştur. Bunların içinden sadece muhalefeti konu alan açıklaması başlığa taşınmıştır. Bu da ön yargılı bir başlık olduğunun göstergesidir.

Başlık: Erdoğan Bu Filmi Önceden Gördü!

Alt başlık: Gezi Parkı ve ağacın korunması denilerek masum gösterilmeye çalışılan eylemler ülkeyi kaosa götürmeye çalışmaya dönüştü. (Haber Vaktim)

Erdoğan'ın yolculuğu hakkında bilgiye yer verilmemiştir. Yine bir çok konu başlığına değinilmemiştir. Bu eksik bilgiler yine bir ön yargı olduğunu göstermektedir.

5 Haziran 2013 tarihli haber başlıkları

Üst başlık: TALEPLER ARINÇ'TA

Başlık: Gezi Parkı'nda Yapılaşma İstemiyoruz

Alt başlık: Taksim Dayanışması taleplerini Bülent Arınç'a ilettiler. Gezi Parkı'na Topçu Kışlası ya da başka herhangi bir yapılaşma olmayacağına ve projenin iptal edildiğine dair resmi bir açıklamanın yapılması gerektiği belirtildi. (Bianet)

Haberin içerdiği bilgiler başlıkta sadece Gezi Parkı hakkında olan talep ile sınırlı kalmıştır.

Başlık: Taksim Diktatörleri Konuştu!

Başlık: Taksim Dayanışma Platformu ile Bülent Arınç görüşme yaptı. Yapılan açıklamada hükümetin atacağı adımların belirleyeceği olacağı bildirildi. Taksim Platformu taleplerini içeren belgeyi Bülent Arınç'a ilettiler. (Haber Vaktim)

Taleplere dair hiç bir bilgi verilmemiştir.

6 Haziran 2013 tarihli haber başlıkları

Başlık: Alt Geçit Köprüsünden Düşen Polis Hayatını Kaybetti

Alt başlık: Adana'da Gezi direnişine destek vermek isteyen eylemcilere polis müdahale etti. Kovalamaca sırasında Komiser Mustafa Sarı inşaatı süren alt geçit köprüsünden düşerek hayatını kaybetti. (Bianet)

Olay hakkında yeterli ayrıntı ve bilgi başlıkta verilmiştir. Ön yargı olmadığı görülmektedir.

Başlık: Düştü mü, Düşürüldü mü?

Alt başlık: Adana'da şehit olan polis düştü mü, düşürüldü mü? (Haber Vaktim)

Polisin ismi dahil ne olay ne zaman bilgisine yer verilmiştir. Özetin ön yargılı olduğu söylenebilir.

7 Haziran 2013 tarihli haber başlıkları

Başlık: Kuğulu Park'ta Çadırlar Kaldırıldı

Alt başlık: Ankara Kuğulu Park'ta Gezi direnişine destek veren Ankaralıların çadırları “halk rahatsız oluyor” denilerek polis tarafından kaldırıldı. Halk polisi alkışlarla protesto etti. (Bianet)

Haberde verilen bilgilerin özette kısaca yer aldığı görülmektedir.

Başlık: Kuğulu Park'ta Gerginlik!

Alt başlık: Ankara Kuğulu Park'ta Gezi Parkı eylemine destek için kurulan çadırların ve asılan dövizler kaldırılmasını isteyen polis ile eylemciler arasında gerginlik yaşandı. (Haber Vaktim)

Çadırların toplanıp toplanmadığı bilgisi hariç diğer haber bilgileri başlıkta mevcuttur. Özeti için kısmen ön yargılı denilebilir.

8 Haziran 2013 tarihli haber başlıkları

Üst başlık: GEZİ DİRENİŞİ

Başlık: Füle: Erdoğan'ın Konuşması Hayal Kırıklığı

Alt başlık: AB Genişlemeden Sorumlu Üyesi Füle, Erdoğan'ın Gezi'yle ilgili konuşmasını “saygı ve kapsayıcı diyalog isteyenlere el uzatma fırsatının kaçmış olmasından dolayı hayal kırıklığına uğradım” sözleriyle değerlendirdi. (Bianet)

Başlıkta Füle'nin açıklamasına yer verilerek katıldığı toplantı, geziye ziyareti, Egemen Bağış ile twitter üzerinden yaptığı tartışma göz ardı edilmiştir. Gazete Füle'nin açıklamasını ön plana çıkartmak istemiştir ve bu ön yargılı başlığa yer vermişlerdir.

Başlık: Gezi'ye Sürpriz Ziyaretçi!

Alt başlık: AB Komiseri Stefan Füle ve Egemen Bağış twitter üzerinden ‘Gezi’yi tartıştılar. (Haber Vaktim)

Haberde verilen Füle'nin görevi, Türkiye'ye geliş sebebi, katıldığı toplantı ve orada yaptığı açıklamalar hakkında hiçbir bilgi başlıkta geçmemiştir. Ön yargılı bir özet olduğu görülmektedir.

10 Haziran 2013 tarihli haber başlıkları

Başlık: “Komiser Sarı İtilmedi, Düştü”

Alt başlık: Gezi direnişine destek için Adana'da düzenlenen eylemlerde alt geçit inşaatına düşerek ölen Komiser Sarı'nın ailesi, olayda eylemcilerin parmağı olduğu iddialarını yalanladı ve Sarı'nın düşerek öldüğünü söyledi. (Bianet)

Bu özet haberin içeriğini büyük ölçüde başlığa taşımıştır. Ön yargılı olduğu söylenemez.

Başlık: Şehidin Babası O Paylaşım İlgili Konuştu

Alt başlık: Şehit Mustafa Sarı'nın babasından sosyal medyadaki iddialara cevap. (Haber Vaktim)

Bilgi açısından oldukça kapalı olan bu özet haberin içeriği hakkında sadece şehidin babasının bir açıklama yaptığı bilgisini sağlamaktadır. Ne hakkında konuştuğu iddiaların ne yönde olduğuna dair bir ip ucu bile yoktur. Oldukça ön yargılı bir haber özeti olduğu görülmektedir.

11 Haziran 2013 tarihli haber başlıkları

Başlık: Çağlayan'da 44 Avukat Gözaltına Alındı

Alt başlık: Çağlayan Adliyesi'nde Gezi direnişine destek vermek amacıyla basın açıklaması yapmak isteyen avukatlar polisin şiddetli müdahalesiyle karşılaştı. 44 avukat gözaltına alındı. (Bianet)

Başlıklar okunduğunda haberin tüm bilgileri de öğrenilmiş olmaktadır. Dolayısıyla ön yargı söz konusu değildir.

Başlık: Eylemci Avukatlara Polis Müdahalesi

Alt başlık: Çağlayan Adliyesi'nde Taksim Gezi Parkı eylemlerine destek veren avukatlara polis müdahale etti... (Haber Vaktim)

Yer, taraflar, amaç bilgileri verilen özetle olayın nasıl sonlandığı bilgisi verilmemiştir. Sonucun önemsenmediği veya gizlenmek istediği çıkarımına varılabilir dolayısıyla önyargılı yazılmış bir başlık olduğu söylenebilir.

12 Haziran 2013 tarihli haber başlıkları

Başlık: İzmir'de Saç Çeken Polisler Açığa Alındı

Alt başlık: İzmir'de Gezi Parkı direnişine destek eylemleri sırasında rıhtımda duran gençleri copleyıp bir genç kadının saçlarını çeken üç polis açığa alındı. (Bianet)

Haber metninde olayın İzmir'in neresinde gerçekleştiği ve eylemin nasıl süregeldiği gibi daha ince ayrıntılara girilmiştir ancak başlık olayın taraflarını, yer bilgisini, nasıl

olduğunu ve sonucunu vererek yeterli ayrıntıya yer verilmiştir. Ön yargılı olmayan bir özettir.

Başlık: O Polisler İçin Karar Çıktı!

Alt başlık: Yok. (Haber Vaktim)

Başlık “Hangi polisler?” sorusunu sordurmaktadır. Olayın anımsattırarak en ufak bir ayrıntıya yer verilmemiştir hatta alt başlık hiç yazılmamıştır. Haber polislerin aleyhine bir bilgi taşımaktadır. Bu da haberin polisi korumaya çalıştığını göstermektedir. Şuana kadar incelenen en ön yargılı başlık olduğu söylenebilir.

13 Haziran 2013 tarihli haber başlıkları

Başlık: Güler: Çadırların Yakılmasını Engelledik!

Alt başlık: İçişleri Bakanı Güler, “Marjinal gruplar çatışmayı sürdürecekse polisimiz görevini yapmak zorunda. Kimsenin burnunun kanamasını istemiyoruz” dedi. (Bianet)

Haberde aynı konu ekseninde başka bilgiler de yer almaktadır ama en can alıcı açıklama olarak düşünülen cümle başlığa taşınmıştır. Açıklamanın nerede ve ne zaman yapıldığı bilgisine de yer verilmemiştir. Güler’in eylemcileri koruduğu aynı zamanda şiddet eğilimli grupların da şiddetle karşılık göreceği iması başlıkta yer almıştır. Kısmen ön yargılı olduğu söylenebilir ama Güler’in her iki grup için de fikri başlığa taşınmıştır.

Başlık: İçişleri Bakanı Güler'den Flaş Açıklama!

Alt başlık: İçişleri Bakanlığı Muammer Güler, Gezi Parkı olaylarıyla ilgili gazetecilere yaptığı açıklamada, olayları körükleyen çadırların yakılması girişiminin polis değil bir takım eylemci tarafından gerçekleştirildiğini söyledi. (Haber Vaktim)

Bu başlıkta da yine yer zaman gibi bilgilere başvurulmamıştır fakat bir suçun yani yangın olayının failinin polis değil eylemci olduğu vurgusu yapılarak dikkatlerin eylemcilerin üzerine çekilmesi amaçlandığı aşikardır. Başlık belirgin bir şekilde ön yargı taşımaktadır.

14 Haziran 2013 tarihli haber başlıkları

Başlık: Gönüllü Doktorlara Soruşturma!

Alt başlık: Gezi direnişçilerine ilk müdahaleyi yaparak insanların hayatını kurtarmak için uğraşan gönüllü doktorlara, “yasadışı gösterilerde yaralananlara tıbbi müdahalede bulunmaktan” soruşturma açıldı. (Bianet)

Haberin bilgileri başlıkta yeterince yer bulmaktadır.

Başlık: Sağlık Bakanlığı'ndan Gezi Operasyonu!

Alt başlık: Gezi Parkı'nda oluşturulan "gönüllü revirler"de görev yapan sağlık görevlilerinin isimleri Sağlık Bakanlığı'nca istendi. (Haber Vaktim)

Haberde ilgili doktorlara soruşturma açıldığı bilgisi de vardır ayrıca Sağlık Bakanı'nın yaptığı bir açıklama da yer almaktadır. Ancak başlıkta bilgiler 'yumuşatılmış' şekilde verilmiştir. Ön yargı belirgin bir şekilde görülmektedir.

15 Haziran 2013 tarihli haber başlıkları

Başlık: İstanbul Taksim'e Yürüyor

Alt başlık: Taksim meydanı ve Gezi Parkı'na bu akşam polis saldırdı. Parkın içi boşaltıldı, çadırlar dağıtıldı, Taksim'e çıkan yollar gaza boğuldu. Çok sayıda yaralı var. (Bianet)

Olaylar Nişantaşı, Beşiktaş, Dolmabahçe gibi yerlerde de vuku bulmuştur. Başlık yer bilgisi bakımından eksik bilgiye sahiptir. Bağlığa göre eylemler sınırlı bir yerde olmaktadır. Bu anlamda özet ön yargılıdır.

Başlık: Polis Gezi Parkı'na Girdi

Alt başlık: Gezi Parkı'nda başlayan ve Taksim Meydanı'nda devam eden eylemin 19. gününde polis müdahalesi gerçekleşti. (Haber Vaktim)

Polis müdahalesinin şekli ya da eylemcilerden nasıl tepki aldıkları gibi bilgiler eksiktir ve 19. Güne kadar polisin olaylara hiç karışmamış olduğu gibi bir anlam çıkmaktadır. Yine ön yargı söz konusudur.

16 Haziran 2013 tarihli haber başlıkları

Başlık: KESK: Alanlardayız

Alt başlık: KESK üyelerini sokağa çıkmaya çağırdı. Grev kararı için yarın yapılacak yürütme kurulu toplantısı yapılacak. (Bianet)

Haberde verilen bilgiler başlıkla örtüşmektedir.

Başlık: KESK İş Bırakacak!

Alt başlık: KESK, Gezi Parkı'na olası bir polis müdahalesinde 240 bin üyesiyle iş bırakacağını ve Türkiye genelinde meydanlara yürüyeceğini açıkladı. (Haber Vaktim-14 Haziran 2013)

Başlıkta haberin tam bir özeti söz konusudur.

3.5.1.2. Durum (Olay ve Arka Plan)

Durum başlığı olay ve arka plan başlıkları altında incelenir. Olay, ana olay ve sonuçların birleşiminden oluşur. Haberde özetten sonra gelen paragraf ana olayı vermektedir. Ana olayın verildiği bu bölüm aynı zamanda haberin de şekillendirildiği yani gerçeğin ideolojiye göre düzenlendiği bölümdür (Şen, 2012:161).

28 Mayıs 2013 tarihli haberlerin ana olayları

Bianet: Gezi Parkı'nın yıkım çalışmaları polis koruması/ saldırısı altında devam ederken Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Parti Meclisi üyesi Gülseren Onanç ve Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) İstanbul Milletvekili Sırrı Süreyya Önder Taksim Parkı Nöbeti'ndekilere desteğe geldi.

Haber Vaktim: Taksim'de dozer ve iş makinalarının gece saatlerinde Gezi Parkı'na gitmesi üzerine "Taksim İçin Ayağa Kalk Platformu" üyesi grup, sosyal medya aracılığıyla haberleşerek harekete geçti.

30 Mayıs 2013 tarihli haberlerin ana olayları

Bianet: Gezi Parkı'nda ağaç kesimlerine karşı gece nöbetleri devam ediyor. Sabah gerçekleşen polis müdahalesinin ardından parktaki kalabalığın sayısı giderek artmaya devam ediyor. DİSK, TTB, TMMOB'un aralarında bulunduğu meslek örgütleri, sanatçılar ve siyasi parti temsilcileri park nöbetine katılıyor.

Haber Vaktim: Taksim Gezi Parkı'nda yıkıma karşı 3 gündür devam eden eylem, çevik kuvvet ekiplerinin müdahalesiyle son buldu. Gruba biber gazı ve tazyikli su ile müdahale eden polis ekipleri, eylemcilerin çadırlarını kaldırdı.

31 Mayıs 2013 tarihli haberlerin ana olayları

Bianet: Taksim Gezi Parkı'na ve nöbetçilere yönelik polis saldırısı için sosyal medyada bu akşam saat 19.00'da Gezi Parkı merdivenlerinde toplanma çağrısı yapıldı.

Haber Vaktim: Gezi Parkı'ndaki ağaçların kesilmesine engel olmak isteyen binlerce protestocu ile polis arasında yaşanan arbedeler bugün İstanbul'da güne damga vurdu.

1 Haziran 2013 tarihli haberlerin ana olayları

Bianet: Polislerin çekilmesinin ardından Gezi Parkı'nda yangın çıktı. Yangın çok fazla yayılmadan söndürüldü. Soğutma çalışmaları devam ediyor.

Haber Vaktim: İstanbul Gezi Parkı'na girmek için günlerdir uğraşan eylemciler parka girer girmez çevik kuvvetin konuşlandığı barakayı ateşe verdi. Alevler ağaçlara ulaşmadan duyarlı bazı eylemciler tarafından söndürülmeye başlandı.

2 Haziran 2013 tarihli haberlerin ana olayları

Bianet: Taksim Gezi Parkı'nın yıkılmasına karşı sürdürülen eylemlerin dördüncü gününde polis Taksim'den çekildi ama bu sefer çatışmalar Beşiktaş'a sıçradı.

Haber Vaktim: Barbaros Bulvarı, Beşiktaş Meydanı, Beşiktaş Caddesi, Başbakanlık Ofisi, Dolmabahçe Gazhane Caddesi, Kadırgalar Caddesi ve Dolmabahçe Caddesi'nde barikat kuran ve yolu trafiğe kapatan eylemcilere polis müdahale etmişti.

3 Haziran 2013 tarihli haberlerin ana olayları

Bianet: Başbakan Recep Tayyip Erdoğan seyahati öncesi Atatürk Havaalanı'nda yaptığı basın toplantısında gazetecilerin Taksim Gezi Parkı'ndan ülkeye yayılan eylemlerle ilgili sorularını yanıtladı. Erdoğan Reuters haber ajansından Birsen Altaylı'nın eylemcilerin sadece CHP'li değil, eğitim sistemi, alkol düzenlemesi gibi nedenlerle tepkili olan gençlerin ve üniversitelilerin de olduğunu belirtmesi üzerine Erdoğan "Kimler var tespitini yapabildiniz mi? Biz ülkenin yüzde ellisini zorla evde tutuyoruz. Siz işte buradan Reuters'i böyle bilgilendiriyorsunuz" dedi.

Haber Vaktim: Türkiye adeta tek bir elden düğmeye basılmışçasına gergin günlere girdi. Yıkılması iki yıldır gündemde olan Gezi Parkı için bu zamana kadar harekete geçmeyenler birden bire ayaklandı. Bütün ağaçlar katledilecekmiş gibi bir izlenim uyandırılarak toplumda infial yaratıldı. İlk başlarda masum bir çevreci ayaklanma olarak başlayan eylem polisin de yanlış müdahaleleri sonucu tahrikiyle bambaşla bir hal almaya başladı.

5 Haziran 2013 tarihli haberlerin ana olayları

Bianet: Gezi Parkı Direnişi ile ilgili Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç ile görüşen Taksim Dayanışması saat 13.30'da Ankara'da yaptığı basın açıklamasıyla Başbakanlık'a ilettiği talepleri kamuoyuna duyurdu.

Haber Vaktim: İşte Taksim Dayanışması Platformu'nun talepleri:

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Kamuoyuna 27 Mayıs 2013 tarihinde saat 22.00 sularında Taksim Gezi Parkı'nın fiilen yıkılması girişimi sonrası yaşanan toplumsal duyarlılık karşısında hükümetin izlediği polis şiddeti nedeniyle başta Taksim İstanbul olmak üzere bütün yurttta, yurtttaşlar demokratik tepkilerini ortaya koymaktadır.

6 Haziran 2013 tarihli haberlerin ana olayları

Bianet: Adana'da Gezi direnişine destek vermek isteyen eylemcilere müdahale eden polislerden Komiser Mustafa Sarı, inşaat halindeki alt geçit köprüsünden düşerek hayatını kaybetti.

Haber Vaktim: Adana'da dün gerçekleştirilen yasadışı gösterilerde, bir inşaat alanına düşen komiser yardımcısı Mustafa Sarı şehit olmuştu.

7 Haziran 2013 tarihli haberlerin ana olayları

Bianet: Gezi Direnişi'ne destek vermek için Ankara Kuğulu Park'ta toplanılması üstüne saat 12.45 itibariyle iki otobüs çevik kuvvet polisi parka geldi.

Haber Vaktim: Ankara Kuğulu Park'ta Gezi Parkı eylemine destek için kurulan çadırların ve asılan dövizler kaldırılmasını isteyen polis ile eylemciler arasında gerginlik yaşandı. Kısa süren gerilimin ardından uyarıları dikkate alan eylemciler, parktaki dövizleri ve çadırları bulunduğu yerden kaldırdı.

8 Haziran 2013 tarihli haberlerin ana olayları

Bianet: Avrupa Birliği (AB) Genişlemeden Sorumlu Üyesi Stefan Füle, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın "Küresel Sorunlar Karşısında Türkiye ve Avrupa Birliği İçin Ortak Gelecek" konulu konferansta yaptığı konuşmayı "hayal kırıklığı" olarak değerlendirdi.

Haber Vaktim: AB Komiseri Stefan Füle önceki gece geldiği İstanbul'da ayağının tozuyla Gezi Parkı'na giderek gözlemlerde bulundu, eylemcilerle konuştu. Füle İstanbul seyahatiyle ilgili olarak takipçilerine 'Demokrasi toplumun her 2 tarafını dinlemek anlamına geliyor' diye tweet attı.

10 Haziran 2013 tarihli haberlerin ana olayları

Bianet: Adana'da Gezi direnişine destek vermek amacıyla düzenlenen gösteriler sırasında alt geçit inşaatından düşerek hayatını kaybeden komiser Mustafa Sarı'nın

ailesi, Sarı'nın eylemciler tarafından itilerek öldürüldüğü yönünde iddiaları yalanladı.

Haber Vaktim: Şehit haberinin ardından TRT Haber olayla ilgili bir ses kaydı yayınladı. Ses kaydında telefonlarındaki bir uygulama ile birbirleriyle konuşan iki eylemci şehit polisi kendilerinin köprüden aşağı attıklarını söylediği duyuluyor.

11 Haziran 2013 tarihli haberlerin ana olayları

Bianet: Çağlayan Adliyesi'nde bir araya gelen avukatlar Gezi Direnişi'ne destek vermek isteyince polis müdahalesiyle karşılaştı.

Haber Vaktim: Taksim Gezi Parkı odaklı gelişmeleri, İstanbul Adliyesi'nin içinde protesto eden bir grup avukata polis müdahale etti.

12 Haziran 2013 tarihli haberlerin ana olayları

Bianet: İzmir'de 2 Haziran'da Gündoğdu Meydanı'nda üç kişiyi copleyan ve bir genç kadının saçlarını çeken üç polis açığa alındı.

Haber Vaktim: Önceki pazar günü İzmir Gündoğdu Meydanı'nda polisler Gezi Parkı olaylarını protesto edenlere müdahale etti. Polis, biber gazı ve cop kullanırken, gruptan da polise taş atıldı. Polis, meydandaki kalabalığa müdahale ederek dağıttı. Bu sırada Kordonboyu'nda rıhtım üzerinde oturan ve eylemle ilgileri olmadığı öne sürülen birkaç genç de polislerce coplandı. Üç polis buradaki gençleri coplarken biri de genç kızın saçını çekti. Bu görüntüler Türkiye genelinde büyük tepkiye neden oldu. İçişleri Bakanlığı'nın görevlendirdiği müfettişler söz konusu üç polisi kask numaralarından belirleyip soruşturma açtı. Müfettişlerin önce pasif göreve çektiği üç polisin bugün açığa alındığı öğrenildi.

13 Haziran 2013 tarihli haberlerin ana olayları

Bianet: İçişleri Bakanı Muammer Güler, Gezi direnişiyle ilgili bu sabah yaptığı açıklamada, "Kamuoyuna açıklıyorum. Oradaki çadırlara benzin dökülüp yakılmak istendi arkadaşlar, bunları engelledik" dedi.

Haber Vaktim: Güler'in açıklamalarından satırbaşları:

Başbakanımızla Gezi Parkı heyetiyle yapılan görüşmede "Referandum" kararı çıkartıldı ama bunu referandum değil de kamuoyu araştırma diye düşünebiliriz. Belediye kanununda belde sakinlerinin görüşlerinin alınması yetkisi belediyelerde var. Burada halkın tercihleri etkili olacaktır.

14 Haziran 2013 tarihli haberlerin ana olayları

Bianet: Sağlık Bakanlığı Denetçiliği, Tabip Odası Başkanlığı'na gönderdiği "inceleme/soruşturma" konulu yazıda, polis şiddetine maruz kalanlara ilk müdahaleyi yaparak birçok insanın hayatını ya da uzuvlarından birini kaybetmesine engel olan doktorlar hakkında soruşturma başlatıldığı ifade edildi.

Haber Vaktim: Sağlık Bakanlığı, İstanbul Tabip Odası'na gönderdiği bir yazıyla Gezi Parkı'nda oluşturulan "gönüllü revirler"de görev yapan sağlık görevlilerinin isimlerini istedi.

15 Haziran 2013 tarihli haberlerin ana olayı

Bianet: Bu akşam 20:50 civarında polis Taksim'e ve Gezi Parkı'na saldırdı. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, bugün Ankara mitinginde "Yarın İstanbul mitingimiz var, Taksim Meydanı boşaldı, boşaldı, yoksa güvenlik güçleri boşaltmasını bilir" demişti.

Haber Vaktim: Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın yarına kadar süre tanıdığı Gezi Parkı'ndaki kalabalığa polis akşam saatlerinde müdahale etti.

16 Haziran 2013 tarihli haberlerin ana olayları

Bianet: Kamu Emekçileri Sendikası Konfederasyonu (KESK) üyelerini sokağa çıkmaya çağırdı...

Haber Vaktim: Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK), Gezi Parkı'na olası bir polis müdahalesinde 240 bin üyesiyle iş bırakacak ve Türkiye genelinde meydanlara yürüyecek.

Haberlerin arka planları:

28 Mayıs 2013 tarihli Bianet sitesinin haberi yıkımın dün gece başladığını bilgisini vermektedir. Haber Vaktim sitesinde ise zamana ilaveten hangi duvarın yıkıldığı ek bilgisi de sağlanmıştır. Her ikisi de kısa da olsa bir arka plana sahiptir.

Bianet sitesinin 30 Mayıs 2013 tarihli haberinde aynı tarihli Haber Vaktim sitesinin haberi aksine arka plan oluşturulmamıştır. Haber vaktim haberlerine bakıldığında 30 Mayıs 2013 tarihli haberde eylemlerin 3. günü bulunduğunu belirterek kısa da olsa bir tarih bilgisi vermektedir.

31 Mayıs 2013 tarihli Bianet sitesinin haberi arka plana sahip değildir. Haber Vaktimdeki haber ise metronun kapanmasının sebebini vermekle birlikte tarihsel bir bilgi vermemiştir, arka planı olmadığı söylenebilir.

1 Haziran 2013 ve 2 Haziran 2013 tarihlerindeki haberlere bakıldığında ise ikisinde de arka plan görülmemektedir.

3 Haziran 2013 tarihindeki haberler Erdoğan'ın açıklamasını vermektedir. Bianet haber sitesi bir cümle ile haberi sunup daha sonra açıklamayı yayınlamışken Haber Vaktim haber sitesi bir paragraf ile arka planı verip daha sonra açıklamayı yayınlamıştır.

5 Haziran 2013 Arınç'a iletilen talepler haberlerde yer almıştır. Bianet haber sitesi sadece talepleri iletirken Haber Vaktim haber sitesi Gezi Parkı platformunun yaptığı açıklamaya daha geniş yer vermiş ve açıklamanın içinde var olan arka plan görüşmenin arka planını vermektedir.

6 Haziran 2013 haberleri Bianet haberinde polisin nerde, nasıl hangi olay sırasında ne şekilde öldüğüne ve olayların nasıl başladığına yer vermiştir. Haber vaktim ise hiçbir arka plan oluşturmamıştır.

7 Haziran 2013 tarihli Bianet sitesinin haberinde Kuğulu Park'ta hangi sebeple saat kaçta toplanıldığı gibi bilgiler ile kısa da olsa bir arka plan sağlanmıştır. Haber Vaktim haberi ise Ankara'da meydana gelen olayların Gezi Parkı olaylarının uzantısı olarak göstererek haberi bir bağlama oturtmuştur fakat arka plan ve tarih bilgisi yoktur.

8 Haziran 2013 tarihli haberde Füle'nin açıklamalarının ABD tarafından da daha önce benzerinin yapıldığı yazılarak habere bir arka plan ve bağlam oluşturulmuştur. Haber vaktimde ise Bianet'in aksine haberin arka planı ve bağlamı kurulmamıştır.

10 Haziran 2013 tarihli haberde ise Komiser Mustafa Sarı'nın ailesinin açıklaması yer almaktadır bu haber Komiser Sarı'nın nerede ve nasıl öldüğünü belirten bilgiler ile arka plan oluşturmuştur. Bianet'te arka plana yer verilirken Haber vaktim sitesinde yer verilmemiştir.

11 Haziran 2013 tarihli Bianet ve Haber vaktim sitelerinin her ikisi de haberlerinde gözüktüğüne alınan avukatların nerede, nasıl, ne zaman eylem yaptıkları belirtilerek arka plan sağlanmıştır.

12 Haziran 2013 tarihli haberler açığa alınan polislerin ne zaman hangi tarihte nasıl bir olaya karıştığı bilgileri verilerek arka plan sağlamıştır.

13 Haziran 2013 tarihinde her iki haber sitesinde de Güler'in açıklaması yer almıştır. Bir arka plan söz konusu değildir.

14 Haziran 2013 tarihindeki sağlık görevlilerinin soruşturması hakkındaki haberlerin her ikisi de doktorlara neden soruşturma açıldığı, nasıl bir olaya karıştıkları, ne ile suçlandıkları gibi bilgiler ile arka plan oluşturmuştur.

15 Haziran 2013 tarihli haberler gezi parkının karıştığı, polis müdahalesinin başladığı bilgisini vermektedir. Her ikisi de Erdoğan'ın eylemcilere tanıdığı sürenin dolduğu bilgisiyle olayların nedenini vermiştir. Kısmen arka plan olduğu söylenebilir.

16 Haziran 2013 tarihindeki haberler KESK'in meydanlara çıkacağı bilgisini vermektedir. Bianet ve Haber Vaktim siteleri KESK'in neden bu açıklamayı yaptığını belirtmiştir ve bu da bağlamın kurulduğu anlamına gelmektedir. Ancak Haber Vaktim sitesi KESK'in açıklamasına yer vermiştir ve açıklamada arka planın da verildiği söylenebilir.

3.5.2. Mikro Yapı İncelemeleri

Mikro yapı incelemeleri başlığı altında polisin uyguladığı şiddet için seçilen kelimeler (Müdahale,saldırı, vb.), eylemciler için seçilen kelimeler (protestocu, direnişçi, vb.) gibi aynı kavramı işaret eden fakat; farklı tercih edilen kelimelerin tespiti yapılacaktır. Dolaylı yoldan yapılan ima ve suçlamaların ne tarafa atfedildiği kıyaslanacaktır.

3.5.2.1. Bianet Haber Sitesi

Gezi Parkı'nın yıkım çalışmaları polis koruması/ saldırısı altında devam ederken

... parkı korumaya çalışan aktivistler gibi...

Polis koruması altında yapılan yıkımda...

Gezi Parkı Nöbeti polis çekilmesinin ardından

... eylem çağrısı yapıldı.

Gezi Parkı'nda Gece Nöbetine Devam

Sabah gerçekleşen polis müdahalesinin ardından ...

parktaki kalabalığın sayısı giderek artmaya ...

Aktivistler adına konuşan Şebnem Sönmez, polis müdahalesinin ardından...

Taksim Gezi Parkı'na ve nöbetçilere yönelik polis saldırısı için sosyal medyada bu akşam saat 19.00'da Gezi Parkı merdivenlerinde toplanma çağrısı yapıldı.

Polislerin çekilmesinin ardından Gezi Parkı'nda yangın çıktı.

Yangının polislerin attığı biber gazıyla kısa bir süre için alev alan ağaçları söndüren eylemcilerin parkta bulunan şantiyedeki kulübeyi yakmasından kaynaklandığı iddia ediliyor.

Yangının polislerin attığı biber gazıyla kısa bir süre için alev alan ağaçları söndüren eylemcilerin parkta bulunan şantiyedeki kulübeyi yakmasından kaynaklandığı iddia ediliyor.

Aracın üstüne çıkan trans kadınları alkışlayan halk "Satılmış Medya İstemiyoruz" sloganı atıyor.

Taksim'in halka açılmasının ardından, Başbakanlık Ofisi'ne yürümek isteyen insanlara gaz bombaları ve tazyikli su ile müdahale edildi.

Başbakanlık Ofisi'ne yürümek isteyen eylemcilere Barbaros Bulvarı ve Beşiktaş Merkez'de saldıran polis, çok sayıda eylemcinin yaralanmasına neden oldu.

... bu sefer çatışmalar Beşiktaş'a sıçradı.

Eylemcilerin İnönü Stadı yakınlarında bir polis aracını ateşe verdiği bilgisi de geldi.

Polisin kullandığı gaz bombalarının yoğunluğu nedeniyle, ...

Kabataş'ta da polis gaz bombasıyla saldırıyor.

Birsen Altaylı'nın eylemcilerin sadece CHP'li değil, eğitim sistemi, alkol düzenlemesi gibi nedenlerle tepkili olan gençlerin ve üniversitelilerin de olduğunu belirtmesi üzerine Erdoğan

Gezi Parkı Direnişi ile ilgili Başbakan Yardımcısı ...

Gezi direnişine destek vermek isteyen eylemcilere polis müdahale etti.

... sırada "Hükümet istifa" sloganları atan gruba polis önce dağılmalarını söyledi, ardından tazyikli su ve gaz bombalarıyla müdahale etti.

müdahale eden polislerden Komiser Mustafa Sarı, inşaat halindeki alt geçit köprüsünden düşerek hayatını kaybetti.

... çadırların kaldırılmasını söylemesi üstüne halk alkışlarla polisi protesto etti.

... Gezi Parkı'na giderek direnişçilerle konuştu ve taleplerini dinledi.

komiser Mustafa Sarı'nın ailesi, Sarı'nın eylemciler tarafından itilerek öldürüldüğü yönünde iddiaları yalanladı.

Gezi direnişine destek vermek amacıyla basın açıklaması yapmak isteyen avukatlar polisin şiddetli müdahalesiyle karşılaştı.

Saat 13.45 itibariyle 44 avukat gözaltına alındı.

Basmane Meydanı'nda toplananlara polis gaz bombaları ve tazyikli suyla saldırmıştı.
... polis sahilde oturanları bile coplamıştı.

Gündoğdu Meydanı'nda üç kişiyi copleyan ve bir genç kadının saçlarını çeken üç polis açığa alındı

... saldırılar sırasında rıhtımda oturan ve protestoyla ilgileri olmadığı söylenen gençleri copleyan ve bir genç kadının saçını çeken üç polis İçişleri Bakanlığı'nın...

... protestolarda gözükken "eli sopalı" sivillerle ilgili tespitlerin sürdüğü, bazılarının kimliğinin belirlendiği yer aldı. İzmir Emniyet Müdürü Ali Bilkay'ın sivil polis olduklarını, ancak yelek giymediklerini söylediği ...

Güler'in açıklaması: Marjinal gruplar çatışmayı sürdürecekse polisimiz görevini yapmak zorunda.

Güler'in açıklaması: Sadece polisin orantısız güç göstermesini göstermenin anlamı yok. Diğer tarafta polise yapılanları da görsünler, yakanları yıkanları görsünler."

Güler'in açıklaması: Çocuklarımız provokatörlerle bir arada olamaz.

... polis şiddetine maruz kalanlara ilk müdahaleyi yaparak ...

Sağlık Bakanlığı, Gezi direnişi kapsamındaki gösterilerin "yasadışı" olduğunu iddia etti: ...

... Gezi Parkı'na bu akşam polis saldırdı.

Jandarma TOMA'sı direnışçilere tazyikli su sıktı.

... TEM otoyolunda polis gaz bombalarıyla saldırdı.

Alman Hastanesi'nin önüne ve bahçesine polis gaz bombası attı.

Nişantaşı tarafındaki çevik kuvvet polislerinin kask numaraları kapalı.

Polis Divan Otel'e sığman direnişçilere, otel önünde cop ve tazyikli su ile saldırdı.

Gezi Parkı'ndaki çadırlar sökülüyor, polis çadırları tekmeleyerek, çekerek alandan atıyor.

... açıklamada Gezi Parkı'ndaki insanlara yaşlı çocuk demeden polis acımasızca saldırdığı belirtildi.

Sayısal verilere baktığımızda 'polis' 69, 'müdahale' 9, 'saldırı' 18, 'eylem' 14, 'protesto' 5, 'direnış' 13, 'eylemci' 13, 'protestocu' 1, 'direnışçi' 4, 'aktivist' 2, 'gösterici' 2 kez kullanılmıştır.

3.5.2.2. Haber Vaktim Haber Sitesi

Gezi Parkı'nda yıkıma karşı sabaha kadar nöbet tutan grup, eylemlerini sabah da sürdürdü.

...ünlü modacı Barbaros Şansal, parkın saldırı altında olduğunu belirterek...

Zabıta ekipleri eylemcilerin çadırlarını sökmek isteyince...

... gruba bu kez de polis biber gazı ile müdahale etti.

Müdahale sonrası eylemciler dağılırken...

... çevik kuvvet ekiplerinin müdahalesiyle son buldu. Gruba biber gazı ve tazyikli su ile müdahale eden polis ekipleri, eylemcilerin çadırlarını kaldırdı.

... polise direnen grup, yapılan uyarıları dikkate almadı.

3 gündür kamp kuran eylemcilere polis müdahale etti.

Sloganlar atan grup daha sonra polise taş atarak kaçmaya başladı.

... polis ekipleri çevre güvenliğini sağladı. Yanan kamp çadırlarındaki alevleri ise polise ait TOMA aracı söndürdü.

... göstericiler ile polis arasında çıkan olaylar ...

... ağaçların kesilmesine engel olmak isteyen binlerce protestocu ile polis arasında yaşanan arbedeler ...

Polis toplanan her grubu gaz bombası ve tazyikli su ile dağıtıyor ...

İstanbul Gezi Parkı'na girmek için günlerdir uğraşan eylemciler parka girer girmez çevik kuvvetin konuşlandığı barakayı ateşe verdi. Alevler ağaçlara ulaşmadan duyarlı bazı eylemciler tarafından söndürülmeye başlandı.

Polisin Taksim'den çekilmesiyle alana giren göstericiler, çevreye zarar verdi. Polis araçlarını taşıyan ve ters çeviren binlerce kişi, Taksim Gezi Parkı'ndaki polis noktasını da ateşe verdi.

Gezi Parkı'ndaki düzenlemeyi protesto eden gruplar Beşiktaş ve Şişli'de cadde ve sokakları savaş alanına çevirdi.

barikat kuran ve yolu trafiğe kapatan eylemcilere polis müdahale etmişti.

İlk başlarda masum bir çevreci ayaklanma olarak başlayan eylem polisin de yanlış müdahaleleri sonucu tahrikiyle bambaşka bir hal almaya başladı.

"Gezi Parkı" diye başlayan eylem birden hükümeti yıkma eylemine dönüştü.

amaç "doğayı koruma ağaca sahip çıkma" eyleminden çıkarak meydanlarda terör estirmeye, araçları yakmaya vardı.

Avrupa polisinin köpeğe biber gazı sıkarken çekilmiş fotoğrafı resmin kalitesi bozularak Türk polisi gibi servis edildi.

Eylemler sırasında polise taşla, sopayla saldırılar oldu, ellerine silah alıp meydana çıkanlar bile görüldü. Taksim'de iş makineleri yakıldı.

Adana'da dün gerçekleştirilen yasadışı gösterilerde, bir inşaat alanına düşen komiser yardımcısı Mustafa Sarı şehit olmuştur.

Sergen arkadaşımız polisi kafa üstü atmış ondan sonra da ortadan kaybolmuştur" ifadeleri yer alıyor.

...çadırların ve asılan dövizler kaldırılmasını isteyen polis ile eylemciler arasında gerginlik yaşandı.

Gezi Parkı'na giderek gözlemlerde bulundu, eylemcilerle konuştu.

... abisi de "şehidimizi kimse kullanmasın" dedi.

Taksim Gezi Parkı eylemlerine destek veren avukatlara polis müdahale etti...

... 2 avukatın gözaltına alınarak ...

Polis, biber gazı ve cop kullanırken, gruptan da polise taş atıldı.

... rıhtım üzerinde oturan ve eylemle ilgileri olmadığı öne sürülen birkaç genç de polislerce coplandı. Üç polis buradaki gençleri coplarken biri de genç kızın saçını çekti.

... üç polisin bugün açığa alındığı öğrenildi.

... gündeme oturan "eli sopalı sivillerle ilgili de tespitlerin sürdüğü, bazılarının kimliğinin belirlendiği kaydedildi. Emniyet Müdürü Ali Bilkay'ın sivil polis olduklarını, ancak yelek giymediklerini söylediği ...

Güler'in açıklaması: Gezi Parkı'nda çadır kuranlar protesto eylemlerini yaygınlaştırdılar.

Güler'in açıklaması: polise yönelik saldırıyı herkes gördü.

Güler'in açıklaması: Marjinal gruplar polisle çatışmayı sürdüreceksen polisimiz görevinin başındadır.

Gezi Parkı eylemlerinde yaralananları tedavi etmek amacıyla

... gönderilen yazıda "Basında halen devam etmekte olan yasadışı gösterilerde yaralanan şahıslara, tıbbi müdahalede bulunulması ...

Meydanı'nda devam eden eylemin 19. gününde polis müdahalesi gerçekleşti.

TOMA araçları Gezi Parkı'nın girişine su sıkmaya başladı. TOMA'ların arkasında yer alan çevik kuvvet ekipleri de parka girdi.

Gezi Parkı'na atılan gaz bombaları sonucu parkın içinden dumanlar yükselmeye başladı.

Parkta kalanların çadırları söküldü.

Kelime seçimleri incelendiğinde görülmektedir ki; Bianet haber sitesi polise saldıran, yıkımı koruyan, olaylara müdahale eden, ağaçların alev almasına neden olan biber gazını atan, gaz bombaları ve tazyikli su ile müdahale eden, gaz bombasıyla saldıran, şiddet gösteren, coplayan, masum bir kişinin saçını çeken, çadırları tekmeleyip çekerek söken tanımlamaları yapılmıştır. Haber vaktim sitesi ise; polisi olaylara müdahale eden, yanlış müdahale de bulunan, Avrupa polisinin fotoğrafı kullanılarak suçlanan, biber gazı ve cop kullanan, birkaç genci coplayan, çadırları söken olarak tanımlamıştır. Ayrıca çevik kuvvetlerin kask numaralarının kapalı olduğu bilgisi Bianet'te verilirken Haber Vaktim'de sadece parka girdiği bilgisi verilmiştir.

Güler'in açıklamasını veren her iki haber sitesinde farklılaştırılmış cümle yapıları görülmektedir. Bianet sitesinde “çatışma” denilirken Haber Vaktim Sitesi “polisle çatışma” demeyi tercih etmiştir. Bianet haber sitesinin “polise yapılanlar” diye adlandırdığını Haber Vaktim sitesi “polise yönelik saldırı” olarak ifade etmiştir. Son olarak Bianet'te “polisimiz görevini yapmak zorunda” ifadesi, Haber Vaktim'de polisimiz görevinin başındadır” şeklinde yer almaktadır.

“Eylemciler” için Bianet'in seçtiği terimler aktivist, nöbettekiler, eylemciler, direnişçilerdir. Ayrıca onları sayıları giderek artan, trans kadınları alkışlayan, “satılmış medya istemiyoruz” diye slogan atan, alev alan ağaçları söndüren, başbakanlık ofisine yürümek isteyen, yaralanan, polis aracını ateşe veren, “hükümet istifa” sloganları atan, polisi alkışlarla protesto eden, polis şiddetine maruz kalan ve sığınan olarak tanımlamıştır. Avukatların destek verdiği bu grubun, sadece CHP'li olmadığı, eğitim sistemi, alkol düzenlemesi gibi nedenlere tepkili olan gençler ve üniversitelilerin de içinde olduğu belirtilmiştir. Haber Vaktim ise aynı grup için; eylemci, göstericiler, protestocular kelimeleri tercih edilmiştir. Eylemciler nöbet tutan, polise, direnen, ağaçların kesilmesine engel olmak isteyen, polise taş atarak sloganlar atan, kamp kuran, polis araçlarını taşıyarak ters çeviren, çevik kuvvetin konuşlandığı barakayı ateşe veren, parka girmek için günlerce uğraşan, çevreye zarar

veren, barikat kuran ve yolu trafiğe kapatan, cadde ve sokakları savaş alanına çeviren, polise taşla sopayla saldıran, ellerine silah alıp meydanlara çıkan, iş makinelerini yakan bir grup olarak nitelendirilmiştir.

Olaylar sırasında vefat eden polis Mustafa Sarı'nın ölüm şekli; Bianet haber sitesinde “düşme”, Haber Vaktim haber sitesinde ise “itilme” olarak verilmiştir.

Kullanım sıklığına baktığımızda ‘polis’ 62, ‘müdahale’ 24, parka ‘saldırı’ 2 (polise 3), ‘eylem’ 29, ‘protesto’ 10, ‘direniş’ 4, ‘eylemci’ 27, ‘protestocu’ 4, ‘direnişçi’ 0, ‘aktivist’ 0, ‘gösterici’ 13 kez kullanılmıştır. Sayısal veriler tabloda verilerek; daha net bir karşılaştırma yapmak için imkan tanımaktadır.

	Polis	Müdahale	Saldırı	Eylem	Protesto	Direniş
Bianet	69	9	18	14	5	13
Haber Vaktim	62	24	Parka:2 Polise:3	29	10	4

Tablo1: Haber seçimlerinin tercih ettikleri kelimeler ve sayıları

	Eylemci	Protestocu	Direnişçi	Aktivist	Gösterici
Bianet	13	1	4	2	2
Haber Vaktim	27	4	0	0	13

Tablo 1'in devamı

SONUÇ

Kültür ve dil arasındaki bağıntı araştırmanın çatısını oluşturmuştur. Kültür yoluyla edinilen kimlik günümüzde seçilen bir hale gelmiştir. Daha da ayrıntıya inilirse kimliğin artık medya tarafından oluşturduğunu ve hazır 'giyilebilir' kimlikler haline geldiğini söylemek mümkündür. Kültürün en önemli göstergesi ve ayrılmaz parçası olan dil kullanımı, retorığı doğurmuştur. En eski siyasetçilerin bile başvurduğu retorik günümüzde incelenen bir alan olarak bilime dahil olmuştur. Retorik propagandanın yapı taşıdır. Endüstri devrimi ile kapitalist düzene adım atan dünyada artık propaganda üzerinde uzmanlık gerektiren bir alana dönüşmüştür. Propaganda ise teknolojik gelişmeler sayesinde artık her an halka ulaşabilir niteliktedir ve hala retorığı kullanmaktadır. Söylemin düzenlenmesi yoluyla aynı bilgilerin çok farklı anlamlar içererek yeniden oluşturulması mümkündür. Artık devlet ya da düzen, bizi nasıl yaşayacağımız, ne düşüneceğimiz hakkında medya yoluyla yönlendirir hale gelmiştir. Medya; gerçek dünyadan bilgileri seçer; kendi istediği kadarını, kendi ideolojisi doğrultusunda yeniden üreterek izleyici kitleye sunar. İzleyici kitlenin özgür olmadığı fikri akla gelse de aslında özgürdür. Ne yönde bilgilendirileceğine kendisi karar verebilir. İşte retorığın geldiği nokta budur. Sosyal ve siyasal incelemelerde bulunan teorisyenler retorığı çalışma konularından biri haline getirmiştir. Böylece toplumun siyasi hayatını daha iyi okuyabilmeyi amaçlamışlardır. İdeolojinin dilde nasıl hayat bulduğunu ve medyanın da dili kullanarak nasıl kamuoyu oluşturduğunu bulmaya çalışmışlardır. Çalışmanın da yöntemi olan eleştirel söylem çözümlemesi bu çalışmaların bir örneği olup; yöntem sayesinde medya metinlerinin altında yatan ima ve yargılar açığa çıkartılmaktadır.

Çalışmanın temel unsuru olan polis kimliği ise tarih boyunca şiddet ile iç içe geçmiştir. Halk sivil toplum ve polislerden oluşmaktaydı. Bu da iki zıt kutupta yer almak anlamına geliyordu. Eski ya da yeni her türlü toplumsal hareket, polis ile karşı karşıya geliyordu. O halde halka düşmandı. Bu durumda devletin koruyucusu ve dostu oluyordu. Elbette bir polis aynı zamanda bir eş, bir ebeveyn, bir eşcinsel, bir çevreci aynı zamanda bir takım taraftarı ve bir müzisyen olabilirdi. Yani polis; polis olmayan başka biriyle aynı kimliği taşıyabilirdi ancak iş eyleme geldiğinde sınırlar belliydi. İktidar savaş ile ele geçirilir ve elde tutmak için de savaşa devam etmek gerekirdi ve bu savaşın askerleri polislerdi. Kimi zaman kendi isteğiyle kimi zamanda mecbur kaldığından bu kimliği kabullenen polis medyada yeniden

ideolojiler doğrultusunda oluşturulan bir kimliğe izleyici-okuyucu tarafından oturtulmaktaydı. İşte bu gerçeklerden yola çıktığımızda; yakın sosyo-siyasal tarihimizde büyük bir direnişe sahne olan Gezi Parkı olaylarının haber sunumlarında, polis kimliğinin bu derece ön plana çıkartılması araştırmaya yol göstermiştir.

Haberler incelendiğinde çizilen polis profilinin birbirinden farklı olduğu sonucuna varılmıştır. Bianet haber sitesinin haberlerine göre “şiddet gösteren, acımasız, saldıran, cop ve biber gazı gibi müdahale araçlarını kullanmaktan çekinmeyen hatta eylem ile alakası olmayan insanlara dahi şiddet uygulayan” bir polis kimliği söz konusudur. Haber Vaktim haberlerine bakıldığında ise “görevini yapan, değiştirilmiş fotoğraflar aracılığıyla iftiraya uğrayan, şehit edilen, ihtarına uymayan göstericiler için cop ve biber gazı kullanan, eylemciler tarafından taşla sopayla saldırıya uğrayan ve barakası ateşe verilen” bir yer de mazlum olan bir polis kimliği görülmektedir. Haber vaktim sitesinin polisleri masum gösterme gayreti o kadar ileri gitmiştir ki; toma aracını kullanan ve yöneten kişinin, polis olmadığını ima eden “Toma araçları su sıkmaya başladı.” gibi bir cümleye imza atmıştır. Bianet haberleri ise polislerin hareketlerini olduğu gibi aktarmıştır ama eylemcilerin şiddet gösterilerini yeterince aktaramamasından dolayı polis şiddetini daha görünür hale getirmiştir. Polis masum ya da suçlu değildir elbette ancak medyanın haber verme özelliği sayesinde büyük bir izleyici kitleyi elinde bulundurması ve ona kendi ideolojisi doğrultusunda oluşturduğu gerçekleri sunarak kamuoyu oluşturmak gibi büyük bir güce sahip olması endişe vericidir. Olaylar süresince taraflar sınırlarını aşmış, gerçekten hayati tehlikesi olan şiddet olaylarına karışmışlardır. Haberlerden ikisi Erdoğan’ın ve Güler’in açıklamalarına yer vermiştir. Haberler kıyaslandığında metinlerin söylemsel olarak yeniden şekillendirildiği görülmüştür. Güler’in açıklamasını veren haberlerden; Bianet’in haberinde “polise yapılanlar” olarak geçen ifade, Haber Vaktim’in haberinde “polise yönelik saldırı” olarak yer almıştır. Bu gibi tek ağızdan çıkan sözlerin bile böyle birbirinden farklı olması açıklanması güç bir durumdur. Bizi bu olaylardan haberdar eden haber siteleri, görülmektedir ki güvenilir ve tarafsız kaynak olmayı başaramamıştır. Her ikisi de kendi ideolojilerini destekleyecek şekilde haber metinlerini söylemsel olarak düzenlemiştir ve Gezi Parkı olayları sürecinde temsil edilen polis kimliğini bu doğrultuda sunmuşlardır.

EKLER

EK 1: Bianet Haber Sitesi Haberleri

1. Haber

TOPÇU AVM'Sİ

Vekil Geldi, Polis ve Dozer Çekildi

CHP Parti Meclisi üyesi Gülseren Onanç ve BDP İstanbul Milletvekili Sırrı Süreyya Önder'in Taksim Parkı yıkım alanına girip yıkım kararını istemeleri üzerine, dozerler ve polis çekildi. Akşam 19.00'da eylem çağrısı yapıldı.

Bezza Kural İstanbul - BİA Haber Merkezi 28 Mayıs 2013, Salı 15:34

Gezi Parkı'nın yıkım çalışmaları polis koruması/ saldırısı altında devam ederken Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Parti Meclisi üyesi Gülseren Onanç ve Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) İstanbul Milletvekili Sırrı Süreyya Önder Taksim Parkı Nöbeti'ndekilere desteğe geldi.

Polis barikatını aşıp çalışan dozerlerin önüne geçen Önder'e Onanç da katıldı. Önder dün gece başlayan yıkım müdahalesi boyunca parkı korumaya çalışan aktivistler gibi Koruma Kurulu'nun yıkım kararını görmek istedi.

Önder ve Onanç'ın yıkım alanından çıkmayı karar gelene kadar reddetmeleri üzerine dozerler çalışmayı bıraktı; polis ekipleri ise parktan çekildi.

Önder: Herkes gelirse yıkamazlar

Sırrı Süreyya Önder twitter'dan "Gezi Parkı'ndaki yıkımı kepçenin önüne durarak durdurduk. Herkes gelirse yıkamazlar" çağrısı yaptı.

Polis koruması altında yapılan yıkımda duvarın bir bölümü daha yıkıldı ve üç ağaç kökünden söküldü.

Gezi Parkı Nöbeti polisin çekilmesinin ardından alanı piknik yerine çevirme çağrısıyla devam ediyor. Park için akşam 19.00'da eylem çağrısı yapıldı. (BK/HK)

2. Haber

Gezi Parkı'nda Gece Nöbetine Devam

Gezi Parkı'nda yıkıma karşı yüzlerce kişi nöbet tutuyor. Şarkılar, türküler ve halaylarla nöbet şenliğe dönüştü.

Nilay Vardar İstanbul - BİA Haber Merkezi 30 Mayıs 2013, Perşembe 21:10

Gezi Parkı'nda ağaç kesimlerine karşı gece nöbetleri devam ediyor. Sabah gerçekleşen polis müdahalesinin ardından parktaki kalabalığın sayısı giderek artmaya devam ediyor. DİSK, TTB, TMMOB'un aralarında bulunduğu meslek örgütleri, sanatçılar ve siyasi parti temsilcileri park nöbetine katılıyor.

Parka yapılan kazı müdahalesinin BDP İstanbul Milletvekili Sırrı Süreyya Önder tarafından durdurulmasının ardından milletvekilleri parkta nöbete başladı. CHP Milletvekilleri İlhan Cihaner, Melda Onur ve Müslüm Sarı gece boyunca yıkıma karşı parkta nöbet tutacak.

Bandista ve Kardeş Türküler destek amacıyla konser verecek. Okan Bayülgen ise gece 00.00'dan sonra hikaye anlatacak.

Aktivistler adına konuşan Şebnem Sönmez, polis müdahalesinin ardından sayının giderek arttığını belirterek "Meydanımız, parkımız, kıyılarımız, ormanlarımız, kamusal alanlarımızın elimizden alan bütün uygulamalara karşı dur demek için buradayız" dedi. (NV/ÇT)

3. Haber

Taksim'e Ulaşım Engeli

Gezi Parkı merdivenlerinde saat 19.00'da toplanma çağrısı yapıldı ancak Taksim Meydanı araçların girişi yasaklandı, metro Osmanbey'de son buluyor, fönükülerler kapandı, Kadıköy iskelelerinde çanta aranıyor.

İstanbul - BIA Haber Merkezi 31 Mayıs 2013, Cuma 17:10

Taksim Gezi Parkı'na ve nöbettekilerle yönelik polis saldırısı için sosyal medyada bu akşam saat 19.00'da Gezi Parkı merdivenlerinde toplanma çağrısı yapıldı.

Taksim Meydanı otobüslerin ve özel araçların girişlerine kapatıldı, metro Osmanbey'de son buluyor. Karaköy ve Kabataş fönükülerleri ise kapandı.

Kadıköy'deki vapur iskelelerine girişlerde yolcuların çantalarında aramalar yapılıyor. (BK)

4. Haber

Gezi Parkı'ndaki Yangın Söndürüldü

Polislerin çekilmesinin ardından Gezi Parkı'nda yangın çıktı. Yangın yayılmadan söndürüldü.

İstanbul - BIA Haber Merkezi 01 Haziran 2013, Cumartesi 18:10

Polislerin çekilmesinin ardından Gezi Parkı'nda yangın çıktı. Yangın çok fazla yayılmadan söndürüldü. Soğutma çalışmaları devam ediyor.

Yangının polislerin attığı biber gazıyla kısa bir süre için alev alan ağaçları söndüren eylemcilerin parkta bulunan şantiyedeki kulübeyi yakmasından kaynaklandığı iddia ediliyor. Bir diğer iddia da yangının Gezi Parkı'nda bulunan eylemcilerin arasındaki sivil polisler tarafından başlatıldığı yönünde.

Bir yandan da tıp öğrencileri beyaz önlükleriyle gazdan etkilenenlere yardım etmek için Taksim'e geldi. Taksim'deki NTV canlı yayın aracının üzeri sprey boyayla boyandı. Aracın üstüne çıkan trans kadınları alkışlayan halk "Satılmış Medya İstemiyoruz" sloganı atıyor.

Sprey boyalardan polis araçları da nasibini aldı. Gezi Parkı'ndaki boş polis araçları spreylendi. Mis sokakta ise eylemciler "Şerefine Tayyip" diyerek bira içiyor. (EA)

5. Haber

Polis Saldırısı Beşiktaş'a Sıçradı

Taksim'in halka açılmasının ardından, Başbakanlık Ofisi'ne yürümek isteyen insanlara gaz bombaları ve tazyikli su ile müdahale edildi. Gece yarısından sonra Beşiktaş ve Akaretler'de gazlı saldırı devam ediyor.

İstanbul - BİA Haber Merkezi 01 Haziran 2013, Cumartesi 23:18

Taksim Gezi Parkı'nın yıkılmasına karşı sürdürülen eylemlerin dördüncü gününde polis Taksim'den çekildi ama bu sefer çatışmalar Beşiktaş'a sıçradı.

Başbakanlık Ofisi'ne yürümek isteyen eylemcilere Barbaros Bulvarı ve Beşiktaş Merkez'de saldıran polis, çok sayıda eylemcinin yaralanmasına neden oldu. Taksim'deki eylemcilerin bir bölümü de destek için Beşiktaş'a gitti. Şişli ve Fulya'da oturanlar da motosikletleriyle, arabalarıyla ve yaya olarak Beşiktaş'a akın etti.

Bahçeşehir Üniversitesi yaralılara kapılarını açtı. Dün kurulan sağlık merkezinde doktorlar, yaralananlara tıbbi yardımda bulunuyor. Ancak üniversiteye ve bu sağlık merkezine de gaz bombası atıldı.

Polisin kullandığı gaz bombalarının yoğunluğu nedeniyle, Beşiktaş'ta atılan gazdan dolayı Abbasağa Parkı, Fulya ve Nişantaşı'na kadar geniş bir bölgede vatandaşlar zor anlar yaşadı.

Eylemcilerin İnönü Stadı yakınlarında bir polis aracını ateşe verdiği bilgisi de geldi.

Gece yarısını geçmesine rağmen Akaretler'de de polis saldırısı sürüyor, apartmanlara ve taksi durağına da yoğun şekilde gaz bombaları atılıyor. Kabataş'ta da polis gaz bombasıyla saldırıyor.

Sabah 01:45 itibarıyla Beşiktaş Çarşısı'nın ara sokakları sakin. Eylemciler kurdukları barikatların arkasında bekliyor. Polis, çarşıdan Beşiktaş meydana çıkış noktasına yoğun gaz atıyor. Çarşı'da bekleyen gruplar, Akaretler'e desteğe gitmek için bir araya gelmeye çalışıyor.

Çarşıda karşılaştığımız doktorlar, Dolmabahçe Camii'nde gazdan etkilenenlere müdahale ettiklerini, ciddi bir yaralanma olmadığı bilgisini verdi, BKM'de yaralılar olduğuna dair duyum aldıklarını söyleyerek yardım etmek için yola çıktılar. (EKN/ÇT/AS)

6. Haber

Erdoğan'ın Gezi Eylemi Yorumu: Tencere Tava Hep Aynı Hava

Başbakan Erdoğan Atatürk Havalimanı'nda yaptığı basın toplantısında Gezi Parkı eylemlerinin "CHP ve aşırı uçlar dayanışması" olduğunu söyledi. Erdoğan tencereli eylemlere "Tencere tava hep aynı hava" dedi.

İstanbul - BİA Haber Merkezi 03 Haziran 2013, Pazartesi 12:41

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan seyahati öncesi Atatürk Havaalanı'nda yaptığı basın toplantısında gazetecilerin Taksim Gezi Parkı'ndan ülkeye yayılan eylemlerle ilgili sorularını yanıtladı. Erdoğan Reuters haber ajansından Birsen Altaylı'nın eylemcilerin sadece CHP'li değil, eğitim sistemi, alkol düzenlemesi gibi nedenlerle

tepkili olan gençlerin ve üniversitelilerin de olduğunu belirtmesi üzerine Erdoğan "Kimler var tespitini yapabildiniz mi? Biz ülkenin yüzde ellisini zorla evde tutuyoruz. Siz işte buradan Reuters'i böyle bilgilendiriyorsunuz" dedi.

"Aşırı uçlarla CHP'nin dayanışması"

"Saf, temiz sosyal medyadan aldıkları bilgiler neticesinde katılanları ayırırsak, aşırı uçların organize ettiği bu eyleme katılanlar var. Olay Gezi Parkı olayı değildir. Parkta ağaçların tamamıyla kaldırılması söz konusu değil. Dün ortak yayında da ifade ettiğim gibi burada İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yaya kaldırımı genişletme çalışmasında birkaç ağaç kesilmiyor, sökülerek Çağlayan Parkı'na dikildi."

"Biz hedefimizin ne olduğunu 2011 seçimleri öncesinde açıkladık. O günden bugüne ses çıkmadı. Aradan iki yıl geçti herhangi bir ses yok. Şuan Taksim'de yayalaştırma çalışmaları yapıyoruz ve bununla ilgili de herhangi bir sıkıntı yaşamadık. Ama şu anda yapılanlar organize, içerden ve dışardan bağlantılı bir adımdır. Akıllı selim sahibi vatandaşlarımızın bu oyuna gelmemesi lazım. Burada ağaçların kesilmesi söz konusu değil. Burada yapılacak olan Topçu Kışlası'dır."

"Şimdi zaten tüm olayların arkasında CHP zihniyeti var, CHP'nin aşırı uçlarla kurduğu dayanışma var. Gezi Parkı olayındaki ağaç meselesi bu işin fitilini ateşleme olayıdır. Vebali olanlar hesap verecekler."

"İstanbul'da miting yerleri belli"

"Benim vatandaşım hukuk içinde miting yapma hakkı var, İstanbul'da miting yapma yerlerimiz belli, gider orada mitingini göğsünü gere gere yapar, her türlü güvenliği de sağlamaya mecburuz ve sağlarız. Toplantı, gösteri ve yürüyüşleri de, yasalar içinde belli, ona uygun olarak yapar, en tabii hakkıdır, güvenceyi sağlamaya mecburuz. Bütün bunları yaparken kendi için temel hak ve hürriyeti olduğunu iddia edenlerin benim temel hak ve hürriyetime saldırıları ne olacak? Bu kadar araçlar yakıldı değil mi, bu araçların sahibi benim sivil vatandaşım, kamunun amaçları, vatan hizmet veriyor, bedelini kim ödüyor, tüy bitmemiş yetim hakkı burada harcanıyor."

"Antidemokratiksek halk bizi devirir"

"Ankara'nın İzmir'in İstanbul'la ne alakası var. Değişik illerde yapılan eylemler bu işin nereye taşınması gerektiğini ortaya koyuyor. Olay aslında sandıkta AKP'yi mağlup edemeyenler, demokratik yollardan geride bırakamayanlar, bu yollarla bırakabilir miyiz gayretine giriyor. On ay sonra seçim geliyor, bu sandıkta milletim gereken cevabı verecek."

"Eğer biz hakikaten anti-demokratik uygulamalar yapıyorsak bu ülkede milletim bizi alaşağı eder. Ama bunlara zemin hazırlayan, bu süreci bu hale döndürenlere de milletim gerekli cevabı verir. Biz milletin hizmetkarı olmadık, efendisi olmadık. Cebirle bir şey yapmadık bu ana kadar."

“Başbakanlık ofisi taşlandı. Bunları yapanlar belli, birileri diyor ki polis çekilsin, polis başbakanı korumayacak mı, görevi o. Çekilsin, e ne olacak, bu aşırı uçlar ondan sonra girsinler başbakanlık ofisini, kamu kurumlarını işgal etsinler öyle mi. Kamunun bu kurumlarını terörle iç içe yaşayanlara yedirmeyiz.”

"Yüzde elli evde zor tutuyoruz"

Başbakan Reuters muhabiri Birsen Altaylı'nın "Bu muhalefeti tanımlarken küçümsemenizin daha çok kıskırttığı söyleniyor, yumuşatıcı açıklamalarınız olacak mı" sorusunu "Yumuşatıcı ifade ne demek bana onu öğretin" şeklinde yanıtladı. Muhabirin eyleme katılan protestocuların sadece CHP'liler olmadığı, aralarında gençlerin, üniversite öğrencilerinin de bulunduğu tespiti üzerine Erdoğan şunları söyledi:

"Kimler var tespitini yapabildiniz mi? Biz ülkenin yüzde 50'sini zorla evde tutuyoruz! Siz işte buradan Reuters'i böyle bilgilendiriyorsunuz!"

Erdoğan eylemlerde "dış bağlantılar var" yorumuyla ilgili soruyla ilgili istihbarat teşkilatının çalışmalar yaptığı açıklamasını yaptı. Erdoğan insanların sokaklarda tencere, tava ve kornalı eylemleriyle ilgili "Tencere tava hep aynı hava. Geçmişte de gördük, eski alışkanlıklar bunlar" dedi.

Başbakan yabancı ajansların eylemleri "Türk Baharı" olarak yorumlamalarını "özenti içinde yapılmış haberler" olarak değerlendirdi. Erdoğan Arap ayaklanmalarının yaşandığı ülkelerde çok partili sistem, herkesin siyasi parti kurma ve seçilme gibi haklarının olmadığını söyledi.

"İdeolojik ambargo uygulanmak isteniyor"

Erdoğan Taksim Gezi Parkı'nda kurulması planlanan AVM'ye gelecek olan bazı markaların rezervasyonlarını iptal etmesi ve borsanın bugün yüzde 7 düşüşle açılması sorularını şöyle yanıtladı:

"Şirketler bizden her zaman destek gördüler. Eğer yerli yabancı şirketler bu olaylarla alakalı olarak yapıyorlarsa bunun bedelini çok ağır öderler. Bunu bu şekliyle yapıyorlarsa hükümetimize yönelik ideolojik ambargo olarak görürüz ve gerekli muameleyi yaparız. Çünkü bu şirketler her zaman bizden ileri derece destek gördüler. Bu ülkeyi onlar değil biz yöneteceğiz.

Bu ülkeyi onlar değil, biz yöneteceğiz. Bu tavır içine girmeleri yanlıştır. Ve devam etmelerine müsaade etmeyiz. İnanıyorum ki 3-5 günlük konumlarını görmeye yönelik bir adımdır, düzelir diye düşünüyorum.

"Borsa iner çıkar her zaman istikrarlı değildir. Türkiye'de özgüven var, ekonomide güvenli limandır Türkiye. Borsa için sadece Türkiye'ye değil, dışarıya da bakın Tokyo, New York ne alemde düşüş var mı." (NV/BK/EA)

7. Haber

TALEPLER ARINÇ'TA

Gezi Parkı'nda Yapılaşma İstemiyoruz

Taksim Dayanışması taleplerini Bülent Arınç'a iletti. Gezi Parkı'na Topçu Kışlası ya da başka herhangi bir yapılaşma olmayacağına ve projenin iptal edildiğine dair resmi bir açıklamanın yapılması gerektiği belirtildi.

İstanbul - BİA Haber Merkezi 05 Haziran 2013, Çarşamba 13:40

Gezi Parkı Direnişi ile ilgili Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç ile görüşen Taksim Dayanışması saat 13.30'da Ankara'da yaptığı basın açıklamasıyla Başbakanlık'a ilettiği talepleri kamuoyuna duyurdu.

Görüşmenin ardından Taksim Dayanışması adına konuşan Eyüp Muhçu "Gezi Parkı için referandum olmaz. Demokratik toplumlarda halkın sağduyusu dikkate alınır" dedi.

Talepler

Şehir Plancıları Odası İstanbul Şube Başkanı Tayfun Kahraman, hükümete iletilen talepleri şöyle sıraladı:

- * Gezi Parkı, park olarak kalmalıdır. Taksim Gezi Parkı'na Topçu Kışlası adı altında ya da başka herhangi bir yapılaşma olmayacağını, projenin iptal edildiğine dair resmi bir açıklamanın yapılmasını,
- * Atatürk Kültür Merkezi'nin (AKM) yıkılmasına ilişkin girişimlerin durdurulmasını,
- * Taksim Gezi Parkı'ndaki yıkıma karşı direnişten başlayarak halkın en temel demokratik hak kullanımını engelleyen, şiddetle bastırma emrini veren, bu emri uygulatan ve uygulayan, binlerce, insanın yaralanmasına, iki yurttaşımızın ölmesine neden olan sorumlular, başta İstanbul, Ankara ve Hatay valileri ile emniyet müdürleri olmak üzere tüm sorumluların görevden alınmasını,
- * Gaz bombası ve benzeri materyallerin kullanılmasının yasaklanmasını,
- * Ülkenin dört bir yanında direnişe katıldığı için gözaltına alınan yurttaşlarımızın derhal serbest bırakılmasını, haklarında hiçbir soruşturma açılmayacağına ilişkin açıklama yapılmasını,
- * 1 Mayıs alanı olan Taksim ve Kızılay başta olmak üzere Türkiye'deki tüm meydanlarımızda, kamusal alanlarımızda toplantı, gösteri, eylem yasaklarına ve fiili engellemelere son verilmesini; ifade özgürlüğünün önündeki engellerin kaldırılmasını talep ediyoruz.

Üç ölü, 4000 yaralı

İstanbul Tabip Odası Genel Sekreteri Ali Çerkezoğlu ise 27 Mayıs'tan bu yana devam eden protestolarda polis şiddeti nedeniyle ölen ve yaralananların resmi sayısının açıklanmasını talep etti.

Kendi ellerindeki verilere göre, Ankara'daki Ethem Sarısülük'ün beyin ölümünün gerçekleşmesiyle birlikte üç kişinin öldüğünü açıkladı. İstanbul, Ankara ve İzmir'de en az 2319 yaralı, Türkiye genelinde ise dört bine yakın yaralı olduğunu belirtti.

"Hakların önündeki engeller kaldırılmalı"

Açıklamada şu ifadelere yer verildi:

"Yükselen bu tepkinin içeriğinin; 'başta 3. Köprü, 3. Havaalanı, Kanal İstanbul, AOÇ ve HES'ler olmak üzere ekolojik değerlerimizin talanına ve güncel olarak Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısına ilişkin itirazların, ülkemize ve bölgemize ilişkin savaş siyasetine karşı duruşun ve barış talebinin, alevi yurttaşlarımızın hassasiyetlerinin, kentsel dönüşüm mağdurlarının haklı taleplerinin, kadınların bedenleri üzerinde denetim kuran muhafazakar erkek politikalarına karşı yükselen sesin, üniversite, yargı ve sanatçılar üzerindeki baskılara karşı direncin, başta Türk Hava Yolu işçileri olmak üzere tüm emekçilerin hak gasplarına karşı taleplerinin, tüm cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığına karşı mücadelenin, yurttaşların eğitim ve sağlık hakkına ulaşımının önündeki tüm engellerin kaldırılması istemleri' olduğunu iktidar sahiplerine iletmek istiyoruz." (NV/ÇT)

8. Haber

Alt Geçit Köprüsünden Düşen Polis Hayatını Kaybetti

Adana'da Gezi direnişine destek vermek isteyen eylemcilere polis müdahale etti. Kovalamaca sırasında Komiser Mustafa Sarı inşaatı süren alt geçit köprüsünden düşerek hayatını kaybetti.

Adana - BİA Haber Merkezi 06 Haziran 2013, Perşembe 14:52

Adana'da Gezi direnişine destek vermek isteyen eylemcilere müdahale eden polislerden Komiser Mustafa Sarı, inşaat halindeki alt geçit köprüsünden düşerek hayatını kaybetti.

5 metre yükseklikten düştükten sonra ağır yaralanan ve Çukurova Devlet Hastanesi'ne kaldırılan Sarı, buradan Yüreğir Başkent Hastanesi'ne götürüldü. Ancak Komiser Sarı, tüm müdahalelere rağmen kurtarılamadı.

Haber sitelerinde yer alan bilgilere göre, Gezi parkı direnişine destek vermek isteyen 500 kişilik grup, Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) Adana İl Başkanlığı'na doğru yürüyüşe geçti. Bu sırada "Hükümet istifa" sloganları atan gruba polis önce dağılmalarını söyledi, ardından tazyikli su ve gaz bombalarıyla müdahale etti.

Komiser Sarı, kovalamaca sırasında inşaatı devam eden alt geçit köprüsünden düştü ve hayatını kaybetti. Olaylarda 25 kişinin gözaltına alındığı iddia ediliyor. (EKN)

9. Haber

Kuğulu Park'ta Çadırlar Kaldırıldı

Ankara Kuğulu Park'ta Gezi direnişine destek veren Ankaralıların çadırları "halk rahatsız oluyor" denilerek polis tarafından kaldırıldı. Halk polisi alkışlarla protesto etti.

Ankara - BİA Haber Merkezi 07 Haziran 2013, Cuma 13:47

Gezi Direnişisi'ne destek vermek için Ankara Kuğulu Park'ta toplanılması üstüne saat 12.45 itibariyle iki otobüs çevik kuvvet polisi parka geldi.

Polisin kanunsuz olduğunu ve halkın rahatsız olduğunu ileri sürerek çadırların kaldırılmasını söylemesi üstüne halk alkışlarla polisi protesto etti.

Polisin çadırların kaldırılmaması durumunda müdahale edileceğini açıklaması üstüne Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) milletvekili Aylin Nazlıaka polislerle görüştü.

Saat 13.20 itibariyle çadırlar kaldırıldı ve polis Kuğulu Park'ı terk etti. Parkta bekleyiş devam ediyor. (EKN)

10. Haber

GEZİ DİRENİŞİ

Füle: Erdoğan'ın Konuşması Hayal Kırıklığı

AB Genişlemeden Sorumlu Üyesi Füle, Erdoğan'ın Gezi'yle ilgili konuşmasını "saygı ve kapsayıcı diyalog isteyenlere el uzatma fırsatının kaçmış olmasından dolayı hayal kırıklığına uğradım" sözleriyle değerlendirdi.

İstanbul - BİA Haber Merkezi 08 Haziran 2013, Cumartesi 14:35

Avrupa Birliği (AB) Genişlemeden Sorumlu Üyesi Stefan Füle, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın "Küresel Sorunlar Karşısında Türkiye ve Avrupa Birliği İçin Ortak Gelecek" konulu konferansta yaptığı [konuşmayı](#) "hayal kırıklığı" olarak değerlendirdi.

Füle, Swiss Hotel'de düzenlenen konferansın ardından Gezi Parkı'na giderek direnişçilerle konuştu ve taleplerini dinledi.

Füle, twitter hesabından "Konferansta, saygı ve kapsayıcı diyalog isteyenlere el uzatma fırsatının kaçmış olmasından dolayı hayal kırıklığına uğradım #geziparkı" yazdı.

Avrupa Birliği Bakanı Egemen Bağış ise Füle'ye hitaben "Bir kavrayış sorunu olmalı. Başbakan Erdoğan demokratik talepleri memnuniyetle karşıladığını ancak teröre ve vandalizme teslim olmayacağını söyledi" diye yanıt verdi.

CNNTürk'ün haberine göre Füle, konferanstaki konuşmasında Gezi Parkı protestosuna gönderme yaparak, şunları söylemişti:

"Burada, toplantı yerinden sadece birkaç yüz metre ileride, bir haftadan fazladır devam eden olayların adını anmamak çok güç. Avrupa Birliği üyelerinin de üye olmak isteyen ülkelerinin de görevinin, mümkün olan en yüksek demokratik standartlara ve pratiklere ulaşmayı arzulamaktır.

"Türkiye'de tartışmaların son derece açık ve tutkulu oluşuna hep hayranlık duydum. Bunun korunmasını arzu ediyorum. Ama uyumlu ve etkin kararlara da dönüşmesini arzu ediyorum.

"Hak ve özgürlüklere saygı gösterilmeli. Parlamentodaki çoğunluk tarafından temsil edilmediğine inanan kesimlere polisin aşırı güç kullanmasına yer yoktur. Bunu

hükümetin bile kabul etmesinden memnuniyet duyuyorum. Sorumluların hesap vermesi de gerekiyor. Demokrasi için tartışma, istişare ve uzlaşma gerekir.”

ABD de yalanlamıştı

Başbakan Tayyip Erdoğan’ın polis müdahalesinin normal olduğunu ifade ettiği “Batı, Wall Street olaylarına nasıl bakıyor? Orada biber gazıydı, 17 kişinin ölümüydü, hepsi oldu” sözlerine Amerika Birleşik Devletleri Büyükelçiliği’nden [yalanlama gelmiş](#) ve twitter’da şu ifadelere yer verilmişti:

"Wall Street'i İşgal Et hareketi ile ilgili raporlar yanlıştır. Bu harekete istinaden hiçbir polis müdahalesi ölümle sonuçlanmamıştır." (EKN)

11. Haber

“Komiser Sarı İtilmedi, Düştü”

Gezi direnişine destek için Adana’da düzenlenen eylemlerde alt geçit inşaatına düşerek ölen Komiser Sarı’nın ailesi, olayda eylemcilerin parmağı olduğu iddialarını yalanladı ve Sarı’nın düşerek öldüğünü söyledi.

İstanbul - BİA Haber Merkezi 10 Haziran 2013, Pazartesi 16:01

Adana’da Gezi direnişine destek vermek amacıyla düzenlenen gösteriler sırasında alt geçit inşaatından düşerek [hayatını kaybeden](#) komiser Mustafa Sarı’nın ailesi, Sarı’nın eylemciler tarafından itilerek öldürüldüğü yönünde iddiaları yalanladı.

Radikal gazetesinden Fatih Yağmur’a [konuşan](#) Mustafa Sarı’nın ağabeyi Adem Sarı, “Polisi göstericiler köprüden aşağı attı” iddialarının gerçeği yansıtmadığını dile getirdi ve sözlerine şöyle devam etti:

“Bu tür spekülasyonlara yer verilmesi bizi daha da üzüyor. Mustafa düşmüştür, atıldığı iddiaları spekülasyon. Ağabeyim arkadaşlarıyla beraber göreve giderken düşüyor. Biz acımızı yaşamak istiyoruz.

Mustafa Sarı’nın babası İbrahim Sarı ise oğlunun düştüğünü ve bu konuda kendilerine bu yönde bilgi veren Adana Valiliği ve Emniyet Müdürlüğü’ne inandıklarını belirtti.

“Ben Facebook’tan falan anlamam. Valilik ne diyorsa biz ona inanıyoruz. Kimse arayıp bizi meşgul etmesin lütfen, acımızı yaşamak istiyoruz. Başbakanımız aradı, başsağlığı diledi. Muammer Güler de geldi. Oğlum ölmüş, bitmiş.”

Konu hakkında internette pek çok kişinin kendisini “Mustafa Sarı’nın arkadaşı” olarak tanıttığını ve ailenin bu konuda herhangi bir şey söyleyip söylemediğini sordüğümüz Fatih Yağmur, ailenin bu iddiaların tamamını yalanladığını ifade etti.

Yağmur, Valilik kaynaklarının inşaat alanı için herhangi bir önlem alınmadığını doğruladığını, belediyenin de ölüm olayından sonra bariyerleri koyduğunu söyledi. (EKN)

12. Haber

Çağlayan'da 44 Avukat Gözaltına Alındı

Çağlayan Adliyesi'nde Gezi direnişine destek vermek amacıyla basın açıklaması yapmak isteyen avukatlar polisin şiddetli müdahalesiyle karşılaştı. 44 avukat gözaltına alındı.

İstanbul - BİA Haber Merkezi 11 Haziran 2013, Salı 13:08

Çağlayan Adliyesi'nde bir araya gelen avukatlar Gezi Direnişi'ne destek vermek isteyince polis müdahalesiyle karşılaştı.

Saat 13.45 itibariyle 44 avukat gözaltına alındı.

Adliye'de basın açıklamayısı yapmak isteyen avukatlar önce özel güvenlik görevlileri tarafından çembere alındı. Ardından polisin Adliye içine girmesiyle birlikte avukatlar "Polis dışarı" ve "Savcı nerede" diye slogan atıldılar. Avukatlar polisin şiddetli müdahalesine maruz kalırken 44 avukat gözaltına alındı. (EKN)

13. Haber

İzmir'de Saç Çeken Polisler Açığa Alındı

İzmir'de Gezi Parkı direnişine destek eylemleri sırasında rıhtımda duran gençleri copluyup bir genç kadının saçlarını çeken üç polis açığa alındı.

İzmir - BİA Haber Merkezi 12 Haziran 2013, Çarşamba 17:51

İzmir'de 2 Haziran'da Gündoğdu Meydanı'nda üç kişiyi copluyan ve bir genç kadının saçlarını çeken üç polis açığa alındı.

İzmir'de Gezi Parkı direnişine destek vermek için Basmane Meydanı'nda toplananlara polis gaz bombaları ve tazyikli suyla saldırmıştı. Daha sonra Gündoğdu Meydanı'na yönelen grup burada da polis şiddetiyle karşılaşmış, polis sahilde oturanları bile copluyup. Polisin saldırısı Gündoğdu Meydanı'nda toplanan ve Basmane ve Alsancak'a yürümek isteyen binlerce insana da yönelmişti.

CNNTürk'ün haberine göre bu saldırılar sırasında rıhtımda oturan ve protestoyla ilgileri olmadığı söylenen gençleri copluyan ve bir genç kadının saçını çeken üç polis İçişleri Bakanlığı'nın görevlendirdiği müfettişlerce kask numaralarından belirlenip haklarında soruşturma açılmıştı. Müfettişlerin önce pasif göreve çektiği üç polis bugün açığa alındı.

Haberde protestolarda gözükken "eli sopalı" sivillerle ilgili tespitlerin sürdüğü, bazılarının kimliğinin belirlendiği yer aldı. İzmir Emniyet Müdürü Ali Bilkay'ın sivil polis olduklarını, ancak yelek giymediklerini söylediği bu kişilerle ilgili henüz bir karar çıkmadığı ifade edildi. (BK)

14. Haber

Güler: Çadırların Yakılmasını Engelledik!

İçişleri Bakanı Güler, "Marjinal gruplar çatışmayı sürdürecekse polisimiz görevini yapmak zorunda. Kimsenin burnunun kanamasını istemiyoruz" dedi.

Ankara - BİA Haber Merkezi 13 Haziran 2013, Perşembe 10:36

İçişleri Bakanı Muammer Güler, Gezi direnişiyle ilgili bu sabah yaptığı açıklamada, "Kamuoyuna açıklıyorum. Oradaki çadırlara benzin dökülüp yakılmak istendi arkadaşlar, bunları engelledik" dedi.

"2011 seçimleri referandum sayılır"

Güler özetle şunları söyledi:

"2011 seçimlerine girerken başbakanımız büyük projeleri anlatmıştı. 2011 seçimleri büyük bir referandum sayılır. Başbakanımız Taksim'le ilgili referandum görüşünü ortaya koydu."

"Referandum Beyoğlu'nda veya İstanbul genelinde yapabilir."

"Kamuoyunda yanlış algı yaratıldı, bilgi kirliliği var. Topçu Kışlası ile ilgili şu an bir işlem yapılmıyor. Kaldırım genişletme çalışması Topçu Kışlası yapılıyor gibi yansıtıldı. İdari yargının yürütmeyi durdurma kararı var."

"Taksim 30 binlik bir otel yatağına sahip"

"Şu an Gezi Parkı kamuya açık olmasına rağmen ayın birinden itibaren arkadaşlarımızın çadırlar kurarak 24 saat orada yaşama durumu var. Bunun izahı yok."

"Taksim alanı yaklaşık 30 binlik bir otel yatağına sahip. Yapılan ikazlara rağmen arkadaşlar eylemlerini sürdürdü. Meydanda bir temizleme yapıldı, Taksim'de güvenlik sağlandı."

"Taksim alanında polislerimize illegal gruplarının yaptıklarını herkes gördü. Kanuna uygun açıklamalara polis müdahalesi olmaz. Ama Gezi Parkı bu şekilde devam edemez."

"Kamuoyuna açıklıyorum; Oradaki çadırlara benzin dökülüp yakılmak istendi arkadaşlar bunları engelledik."

"Ülkenin marka değeri düşürülüyor"

"Polisle Gezi Parkı'nı kullanarak çatışmaya girmek isteyenler var. Ülkenin marka değeri düşürülüyor. İnşallah akıl hakim olacaktır. Gençlerimize zarar gelmeden inşallah bu konu sonuçlanacak."

"Orantısız güçle ilgili müfettişlerimiz çalışıyor, incelemeler yapılıyor. Sadece polisin orantısız güç göstermesini göstermenin anlamı yok. Diğer tarafta polise yapılanları da görsünler, yakanları yikanları görsünler."

"Ölenlerin ailelerin acısını paylaşıyorum. Ölümünden büyük üzüntü duyuyoruz. Bu olayların bitmesi gerekir."

"Çocuklarımız provokatörlerle bir arada olamaz"

“Bir polis elinde silah molotof atıyorlar denildi. Bunların yalan olduğunu söyledik. Provokasyonu gördüğünüz değil mi arkadaşlar.”

“90'lı yılların gençliğinin jenerasyonu değişik, istekleri farklı olabilir. Çocuklarımızı biliyoruz samimiyetlerine inanıyoruz. Gezi Parkı'nda bu şekilde provokatörlerle bu çocuklarımızın bir arada olması mümkün değil. Marjinal gruplar çatışmayı sürdürecekseniz polisimiz görevini yapmak zorundayız. Kimsenin burnunun kanamasını istemiyoruz.” (AS)

15. Haber

Gönüllü Doktorlara Soruşturma!

Gezi direnişçilerine ilk müdahaleyi yaparak insanların hayatını kurtarmak için uğraşan gönüllü doktorlara, “yasadışı gösterilerde yaralananlara tıbbi müdahalede bulunmaktan” soruşturma açıldı.

İstanbul - BİA Haber Merkezi 14 Haziran 2013, Cuma 12:04

Sağlık Bakanlığı Denetçiliği, Tabip Odası Başkanlığı'na gönderdiği “inceleme/soruşturma” konulu yazıda, polis şiddetine maruz kalanlara ilk müdahaleyi yaparak birçok insanın hayatını ya da uzuvlarından birini kaybetmesine engel olan doktorlar hakkında soruşturma başlatıldığı ifade edildi.

Sağlık Bakanlığı, Gezi direnişi kapsamındaki gösterilerin “yasadışı” olduğunu iddia etti:

“İstanbul Tabip Odası'nın internet sitesindeki açıklamaya göre, kendileri tarafından organize edildiği anlaşılan ve ‘gönüllülük esasına göre çalışıldığı’ ifade edilen ve ‘revir’ diye tanımlanan bazı yerlerde, yasadışı gösterilerde yaralananlara tıbbi müdahalede bulunulduğuna yönelik muhtelif bilgiler ve istatistik verilerin yer aldığı görüldü.”

Bakanlık, “gönüllü revirler oluşturulduğunu” tespit ettiklerini belirtti ancak zaten yaralı direnişçilere sağlık hizmeti sunan gönüllü doktorlar ve Tabipler Odası, oluşturulan revirlerin duyurusunu yapmıştı.

Bakanlık, doktorların adını istedi

Bakanlık, Tabip Odası Başkanlığı'na şu soruları yöneltti:

* Gezi Parkı'nda odanız tarafından koordine edilen tıbbi müdahale ve “gönüllü revir” işlemleri için neden Sağlık Bakanlığı'ndan izin almadınız?

* Sağlık Bakanlığı'nın ambulansları ve tıbbi ekipleri Taksim meydanındaki olaylar çerçevesinde meydana yer alırken, hangi gerekçeyle siz de tedavi ekipleri oluşturduunuz?

* Gönüllü revirlerde kimler görev yaptı? Bu kimselerin görev, yetki ve unvanları neydi? Bu kimselerin hastalara müdahale yetkinliğinin ve yetkisinin olup olmadığını nasıl kontrol ettiniz?

* Yaralı ve hastalara müdahale eden “sağlık gönüllüleri” hangi tıbbi kayıtları tuttular, bunların yasal dayanakları nedir? İnternet sitenizde “Adli Olgu Ön Değerlendirme ve Belgeleme” işleminden bahsediliyor. Bu işlemin yasal dayanağı nedir?

* Hastalara cerrahi müdahalede bulunuldu mu? Böyle bir işlem yapıldıysa herhangi bir kayıt tutuldu mu?

* Kaç hasta gönüllü revirlerde muayene ve tedavi edildi? Bunların tıbbi kayıtları tutuldu mu? Hastaların isim listeleri nelerdir? Bu bilgiler Sağlık Bakanlığı ile paylaşıldı mı? (AS)

16. Haber

İstanbul Taksim'e Yürüyor

Taksim meydanı ve Gezi Parkı'na bu akşam polis saldırdı. Parkın içi boşaltıldı, çadırlar dağıtıldı, Taksim'e çıkan yollar gaza boğuldu. Çok sayıda yaralı var.

İstanbul - BİA Haber Merkezi 15 Haziran 2013, Cumartesi 21:14

Bu akşam 20:50 civarında polis Taksim'e ve Gezi Parkı'na saldırdı. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, bugün Ankara mitinginde "Yarın İstanbul mitingimiz var, Taksim Meydanı boşaldı, boşaldı, yoksa güvenlik güçleri boşaltmasını bilir" demişti.

02.50 Polis Anadolu yakasında Acıbadem'i Çamlıca'ya bağlayan köprü'nün üstündeki kalabalığa gaz bombası attı.

02.35 Divan Oteli yakınlarında jandarmaya ait iki TOMA İstanbullulara saldırıda kullanıldı. Jandarma TOMA'sı direnişçilere tazyikli su sıktı. İkinci TOMA polisle göstericilerin arasındaki olayların sürdüğü Harbiye-Osmanbey güzergahında kullanıldı.

02:30: Kadıköy ve Bağdat Caddesi'nden gelenlere Boğaziçi Köprüsü girişinde; Gazi Mahallesi'nden gelenlere de TEM otoyolunda polis gaz bombalarıyla saldırdı.

01:55: Sıraselviler'deki Alman Hastanesi'nin önüne ve bahçesine polis gaz bombası attı. İçerideki hastalar etkilendi.

01:45: Boğaziçi Köprüsü'nden geçmek için yürüyüşe geçen ancak polis barikatını geçemeyen İstanbullulara gaz saldırısı. Binlerce insan Kadıköy yönünde dağıldı.

01:22: Akaretler'den, Beşiktaş'tan gelen gruplar sloganlarla Taksim'e yürüyor.

01:15: Halaskargazi, Nişantaşı tarafındaki çevik kuvvet polislerinin kask numaraları kapalı.

00:50: Nişantaşı girişi ve Osmanbey'de polisin gaz bombalı saldırısı sürüyor. Ancak insanlar buna rağmen bir araya gelmeye çalışıyor.

00:30: Bakırköy'de toplanan yüzlerce insan da E-5 karayolu üzerinden Taksim'e yürüyor. Divan Oteli'nin önüne halen gaz atılıyor. Saatlerdir gaza boğulan otelin

içindekiler çok kötü durumda olduklarını anlatıyor. Otelin lobisi de gaz içinde kalmış durumda, insanlar katlara çıkarak nefes almaya çalışıyorlar.

00:22: Yaralananların götürüldüğü Taksim İlk Yardım Hastanesi önüne de polis gaz bombası attı.

00:14: Gazi Mahallesi, Okmeydanı ve Kadıköy'den binlerce insan Taksim'e gidiyor. Gazi Mahallesi'nden gelenler TEM yolunu kapatarak pankartlarıyla yürüyorlar.

00:05: Halaskargazi Caddesi'nde de yüzlerce insan Taksim'e gitmek için toplandı, polis saldırısı sürüyor.

23: 50: Kadıköy'den Boğaziçi Köprüsü üzerinden Taksim'e yürüyen direnişçilere Uzunçayır Metrobüs Durağı civarında polis biber gazı ve tazyikli suyla saldırdı.

23:30: Beyoğlu'ndaki Makine Mühendisleri Odası'nda oluşturulan revire de gaz bombası atıldı.

23.15: Polis, yaralıların sığındığı Divan Otel'i'nin içine gaz bombası attı. İstiklal Caddesi'nde de yoğun saldırı var.

23.11: Kadıköyden insanlar köprü yoluna doğru yürüyüşe başladı. Ankara halkı da Kuşulu Park'ta toplandı, Taksim'e destek eylemi yapılıyor. Kadıköy Boğa'da toplanan yaklaşık 500 civarı kişi köprüye doğru yürüyüşe geçtikten sonra kitle yol aldıkça kalabalıklaştı. "Diktatör istifa", "Kurtuluş yok tek başına, ya hep beraber ya hiçbirimiz", "AKP istifa", "Her yer Taksim her yer direniş" sloganlarıyla yürüyen kitle saat 23.30 sularında Fenerbahçe Şükrü Saraçoğlu Stadı'nın oradan Boğaziçi Köprüsü yoluna girdi. Köprü yoluna girenler içinde çocuk, genç, yaşlı binlerce insan var.

23.00: Mecidiyeköy metrobüsünün olduğu yere dek gaz bombası atıldı, metrobüs üstgeçidinde gazdan etkilenenler var. Şişli'de toplanan yüzlerce insan Taksim'e ulaşmaya çalışıyor. Unkapanı Köprüsü ve Dolmabahçe yönündeki tüm yollar kapatıldı.

22.50: Polis Divan Otel'e sığınan direnişçilere, otel önünde cop ve tazyikli su ile saldırdı.

22.33: Polis, saldırarak direnişçileri çıkardığı, basın mensupları ve avukatları dahi almadığı Gezi Parkı'ndaki çadırları iş makinalarına yüklüyor.

22.26: İstanbul'da Kadıköy ve Gazi Mahallesi'nin de aralarında olduğu pek çok ilçesinde insanlar sokaklarda. Kadıköy'de iskeleye doğru binlerce insan yürüyor.

22:00: İstiklal Caddesi ve Harbiye'de polis saldırısını sürdürüyor. Artı1 televizyonuna konuşan Tabipler Odası Genel Sekreteri Dr. Ali Çerkezoğlu, çok fazla yaralı olduğunu, bazılarının plastik mermiyle yaralandığını, polisin revirlere müdahale ettiğini söyledi.

21:50: Direnişçiler Divan Otel'e kadar gelen polisin önünde insan zinciri oluşturarak ambulansların geçişini sağlamaya çalışıyor. Ambulanslar sürekli yaralıları taşıyor. Yaralılar ve gazdan fenalaşanlar arasında küçük çocuklar da var.

21:35: Polis Divan Otel'in önüne sığınan direnişçilere de tazyikli su ve biber gazıyla saldırıyor. Otelin içi de gaz doldu. Revirdeki gönüllü doktorlar içerideki yaralılara ilk müdahaleyi yapıyor. Otelin önüne ambulans geldi.

21:25: Gezi Parkı neredeyse boşaldı. Polis ara sokaklara kaçanlara saldırmaya devam ediyor.

21:20: Polis Gezi Parkı'na hala gaz atmaya devam ediyor. Birçok kişi Divan Otel'e sığındı. Bu arada, İstanbul'un birçok farklı mahallesinde yaşayanlar, tencere-tava çalarak Gezi direnişçilerine destek veriyor.

21:15: Gezi Parkı'ndaki çadırlar sökülüyor, polis çadırları tekmeleyerek, çekerek alandan atıyor. Direnişçiler polise sloganlarla yanıt veriyor. Polis parkın içinekilere copla saldırıyor.

21:10: Birçok insan gazdan etkilenerek hastalandı. Gezi Parkı'nda biber gazından göz gözü görmüyor. Meydana çıkan yollardaki barikatlar kaldırıldı.

21:00: Çevik Kuvvet polisi Gezi Parkı'na girdi, girişteki çadırları söktü.

20:55: İstiklal Caddesi ve Harbiye girişi başta olmak üzere polis Taksim'e çıkan tüm yolları ablukaya aldı, gaz bombaları attı. TOMA'lar hem Gezi Parkı'na hem meydana su sıkıyor. Gezi Parkı'nda her yaşta insan var, bebekleriyle gelenler de dahil. (AS/EKN)

17. Haber

KESK: Alanlardayız

KESK üyelerini sokağa çıkmaya çağırdı. Grev kararı için yarın yapılacak yürütme kurulu toplantısı yapılacak.

İstanbul - BİA Haber Merkezi 16 Haziran 2013, Pazar 00:12

Kamu Emekçileri Sendikası Konfederasyonu (KESK) üyelerini sokağa çıkmaya çağırdı...

KESK web sitesinden yaptığı açıklamada Gezi Parkı'ndaki insanlara yaşlı çocuk demeden polisin acımasızca saldırdığı belirtildi ve "Daha önce açıkladığımız gibi, demokratik tepkimizi göstermek için bugün ve yarın sokaklardayız, meydanlardayız!" denildi.

KESK bundan sonraki sürece ilişkin yapacağı eylem ve etkinlikleri grev dahil olmak üzere 16 Haziran günü yapılacak Yürütme Kurulu değerlendirmesi sonrası duyurulacağını açıkladı. (HK)

EK 2: Haber Vaktim Sitesi Haberleri

1. Haber

Önder Kepçenin Önünde Durdu

28.05.2013 23:32

Gezi Parkı'nda yıkıma karşı sabaha kadar nöbet tutan grup, eylemlerini sabah da sürdürdü. BDP Milletvekili Sırrı Süreyya Önder de nöbete destek verdi ve yıkımı durdurmak için iş makinesinin önüne geçti.

Taksim'de dozer ve iş makinalarının gece saatlerinde Gezi Parkı'na gitmesi üzerine "Taksim İçin Ayağa Kalk Platformu" üyesi grup, sosyal medya aracılığıyla haberleşerek harekete geçti.

Grup üyeleri, olay yerine vardığında parkın Divan Oteli tarafındaki duvarın yıkıldığını gördü.

50 kişilik grup üyesi, çalışmalarını engellemeye çalıştı. Yaşanan tartışmaların ardından çalışmalara ara verildi.

Grup üyeleri, ağaçlara "Gezi Parkı için nöbetteyiz" yazılı pankart astı. Gezi Parkı'na gelen grup arasında yer alan ünlü modacı Barbaros Şansal, parkın saldırı altında olduğunu belirterek, "Çatır çatır ağaçlar sökülüyor. Dozerler yılların izlerini silmeye çalışıyor. Kalan son yeşilimiz, bunu da vermemek için direneceğiz" dedi.

Gezi Parkı'nda sabah saatlerine kadar nöbet tutan grup, parkın olduğu yere yapılması planlanan Topçu Kışlası Projesi'ne karşı çıkıyor.

BİBER GAZLI MÜDAHALE

Nöbete bugün de devam eden grup önce zabıtalarla karşı karşıya geldi. Zabıta ekipleri eylemcilerin çadırlarını sökmek isteyince taraflar arasında arbede yaşandı.

Bu sırada iş makineleri de çalışmanın yapılacağı alana doğru hareket etti. İş makinelerini gören eylemciler, barikatları aşarak çalışmalarını durdurmak istedi. İş makinesinin önüne geçmeye çalışan gruba bu kez de polis biber gazı ile müdahale etti. Müdahale sonrası eylemciler dağılırken, iş makineleri de Gezi Parkı'nda çalışmalara başladı

.Duvarın yıkıldığı kısımda çevik kuvvet ekipleri nöbet tutmaya başladı.

İŞ MAKİNESİNİN ÖNÜNDE DURDU

Nöbete destek vermek için Gezi Parkı'na gelen BDP Milletvekili Sırrı Süreyya Önder, "Birlikte burada bekleyeceğiz, Taksim Gezi Parkı'nı yıktırmayacağız" dedi. Ardından ağaçları yıkmak üzere hareket eden iş makinesinin önüne geçen Önder, kazıyı durdurmak istedi.

Önder'in polise 'yıkım için Koruma Kurulu'nun raporu'nu sorması üzerine ruhsatı olmayan yıkım ekibi çalışmaya son verdi. Polislerin eylemcilere biber gazı sıkmasını eleştiren Önder, "Ağaçları kestirmeyeceğiz. Fakir fukaranın gölgesinin kesilmesine izin vermeyeceğiz" dedi.

2. Haber

Gezi Parkı'ndaki Nöbet Tuttular!

30.05.2013 08:34

Taksim Gezi Parkı'nda yıkıma karşı 3 gündür devam eden eylem, çevik kuvvet ekiplerinin müdahalesiyle son buldu.

Taksim Gezi Parkı'nda yıkıma karşı 3 gündür devam eden eylem, çevik kuvvet ekiplerinin müdahalesiyle son buldu. Gruba biber gazı ve tazyikli su ile müdahale eden polis ekipleri, eylemcilerin çadırlarını kaldırdı.

Parktaki yıkıma karşı 3 gündür kamp kuran eylemcilere polis müdahale etti. Saat 05.00 sıralarında parka gelen polisler, önce dağılmaları yönünde grubu uyardı. Kamp çadırları kurarak eylem yapan ve polise direnen grup, yapılan uyarıları dikkate almadı. Polis ekipleri, gruba önce biber gazı sıktı. Sloganlar atan grup daha sonra polise taş atarak kaçmaya başladı. Polis, eylemcilere ait kamp çadırlarını toplayarak ateşe verdi. Polisle grup arasındaki kovalamaca Şişli Halaskargazi Caddesi'nde de devam etti.

Gezi parkındaki eylemcileri dağıtan polis ekipleri, güvenlik önlemi olarak iş makinelerinin çalışma başlatmasını sağladı. Olay yerindeki gerginliğin devam etmesi

üzerine polis ekipleri çevre güvenliğini sağladı. Yanan kamp çadırlarındaki alevleri ise polise ait TOMA aracı söndürdü.

3. Haber

Taksim'de Ulaşım Durdu

31.05.2013 15:40

Taksim Gezi parkında göstericiler ile polis arasında çıkan olaylar İstanbul ulaşımına damga vurdu.

Gezi Parkı'ndaki ağaçların kesilmesine engel olmak isteyen binlerce protestocu ile polis arasında yaşanan arbedeler bugün İstanbul'da güne damga vurdu.

Polis toplanan her grubu gaz bombası ve tazyikli su ile dağıtıyor ancak göstericiler de dağılmıyor.

Gelişmeler sürerken Taksim'e metro ile ulaşım iptal edildi. Metro istasyonunda girişler kapatıldı.

4. Haber

Polis Barakasını Ateşe Verdiler

01.06.2013 22:18

İstanbul Gezi Parkı'na girmek için günlerdir uğraşan eylemciler parka girer girmez çevik kuvvetin konuşlandığı barakayı ateşe verdi

İstanbul Gezi Parkı'na girmek için günlerdir uğraşan eylemciler parka girer girmez çevik kuvvetin konuşlandığı barakayı ateşe verdi. Alevler ağaçlara ulaşmadan duyarlı bazı eylemciler tarafından söndürülmeye başlandı.

Bazı eylemciler itfaiye araçlarının bölgeye girmesini engellemeye çalışırken bazıları da duyarlı olmaları konusunda uyarılar yaptı. Eylemciler ve bazı duyarlı vatandaşlar yangın tüpleriyle yangına müdahale etmeye devam ediyor.

GEZİ PARKINA GİREN GÖSTERİCİLER POLİS NOKTASINI ATEŞE VERDİ

Taksim'de polisin çekilmesiyle birlikte Gezi Parkı'na giren göstericiler, polis noktasını ateşe verdi. Gazetecilere saldıran göstericiler İHA aracını kullanılmaz hale getirdi.

Polisin Taksim'den çekilmesiyle alana giren göstericiler, çevreye zarar verdi. Polis araçlarını taşıyan ve ters çeviren binlerce kişi, Taksim Gezi Parkı'ndaki polis noktasını da ateşe verdi. Göstericiler kendi yaktıkları polis noktasını, yine kendileri söndürmeye çalıştı. Göstericiler gazetecilere de saldırdı.

İhlas Haber Ajansı'nın aracını taşıyan ve boyayan eylemciler, "medya dışarı" şeklinde bağırdı. Olaylar sırasında İHA muhabiri Abdullah Coşkun da başına gelen taşla yaralandı. Coşkun'un fotoğraf makinesi de kırıldı.

5. Haber

Beşiktaş ve Şişli'de Büyük Hasar Var!

02.06.2013 10:56

Gezi Parkı'ndaki düzenlemeyi protesto eden gruplar Beşiktaş ve Şişli'de cadde ve sokakları savaş alanına çevirdi.

Barbaros Bulvarı, Beşiktaş Meydanı, Beşiktaş Caddesi, Başbakanlık Ofisi, Dolmabahçe Gazhane Caddesi, Kadırgalar Caddesi ve Dolmabahçe Caddesi'nde barikat kuran ve yolu trafiğe kapatan eylemcilere polis müdahale etmişti.

SAVAŞ ALANI GİBİ

Müdahalelerin ardından sokaklar adeta savaş alanına döndü. Sabah erken saatlerde İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı temizlik işçileri caddelerde temizlik çalışması başlattı.

Göstericilerin söktükleri yol kenarlarında bulunan korkuluk demirleri, kaldırım taşları ve demir levhalar iş makineleriyle alındı.

Göstericileri sabah saatlerinde kendiliğinden dağılmalarının ardından çalışmalarla birlikte yollar trafiğe açıldı.

6. Haber

Erdoğan Bu Filmi Önceden Gördü!

03.06.2013 14:02

Gezi Parkı ve ağacın korunması denilerek masum gösterilmeye çalışılan eylemler ülkeyi kaosa götürmeye çalışmaya dönüştü.

Türkiye adeta tek bir elden düğmeye basılmışçasına gergin günlere girdi. Yıkılması iki yıldır gündemde olan Gezi Parkı için bu zamana kadar harekete geçmeyenler birden bire ayaklandı. Bütün ağaçlar katledilecekmiş gibi bir izlenim uyandırılarak toplumda infial yaratıldı. İlk başlarda masum bir çevreci ayaklanma olarak başlayan eylem polisin de yanlış müdahaleleri sonucu tahrikiyle bambaşka bir hal almaya başladı.

Bu durum akıllara tıpkı gizli karanlık çetelerin açığa çıkarılması amacıyla halkın başlattığı Susurluk eylemlerini getirdi. Devletin karanlık çeteleri açığa çıkarması için sokaklara dökülen halk kullanılmış ve bu eylem Susurluk'u örgütleyenler tarafından irtica karşıtı eyleme dönüştürülmüştü. Halkın şeffaf toplum isteği karşılık bulmamıştı.

"Tencere tava hep aynı hava. Bunlar eski alışkanlıklar" diyen Erdoğan'ın sözleri akıllara Susurluk eylemi için dediği "Gulu gulu dansı" benzetmesini getirdi. Ancak Erdoğan'ın bu süreci nasıl yöneteceği gelecek günlerin rotasını çizecek gibi.

DERDİMİZ AĞAÇ DEĞİL

Demokratik ülkelerde hak olan protesto yöntemi Türkiye'de birden yakıp yıkmaya dönüştü. Sosyal medyada toplumda kanaat oluşturup yönlendirme gücü olan ünlü isimlerin attığı provokatif twitler de işin başka boyutunu gösterdi.

Kimi isimler "Derdimiz ağaç değil, hala anlamadın mı" derken kimileri halkın devrim gerçekleştireceğini söylerken bazı isimler daha da ileri giderek bunun Türk Baharı olduğunu söyleyip NATO müdahalesi bile istedi. Bu durum akıllara bir dönem "Ordu göreve" diye askerden medet umanlar şimdi Tahrir benzeri bir ayaklanma başlatıp, bunun için de gençleri kullanıyor yorumlarını getirdi.

TAKSİM, EN BÜYÜK SİMGE

"Gezi Parkı" diye başlayan eylem birden hükümeti yıkma eylemine dönüştü ve bambaşka bir boyut aldı. Ortadoğu'daki Arap Baharları ülkelerin en önemli meydanlarında seslendirilmişti ve bunun için de Taksim şarttı. Gezi Parkı üzerinden bu oyunu gerçekleştirdiler.

Bu tablo aslında Türkiye'ye uzak bir tablo değil. Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu günden bu yana ne zaman halk iktidarı yönetimi devralsa vesayet rejiminin kırılması istemeyenler tarafından gençleri, askeri rejimi, medyayı kullanarak darbesini vurdu. Başrolü alan değişse de işbirliği halinde hükümetlerin devrilmesi sağlandı.

27 MAYIS'TA DA GENÇLİK HAREKETİYDİ

Türkiye Cumhuriyeti tarihinde bunu ilk kez 27 Mayıs'ta yaşadı. Türkiye Cumhuriyeti'nin Başbakanı Adnan Menderes'i asılmaya götüren süreç sokaklardaki gençlerin eylemleriyle başladı. O eylemlere katılanlar dahi işin boyutunun bu noktaya varabileceğini düşünmediklerini ve sonucun Türkiye'yi karanlığa götüreceğini yıllar sonra itiraf ettiler.

Gençlerin sokaklara inerek başlattığı eyleme daha sonra halk da katıldı. Ancak 1957 seçimlerinde halk yine tercihini Menderes'ten yana kullanınca rejimi kaptırmak istemeyenler gücünü sertleştirmişti.

Darbeyi yöneten Milli Birlik Komitesi, DP'liler hakkında asılsız bilgileri yaymış, partililerin ülke hazinesini yurtdışına kaçırırken yakalandıklarını iddia etmişti. Öğrenci olaylarını bastıran Demokrat Parti'nin yüzlerce genci öldürerek gizlice gömdüğünü bazılarının ise kıyma makinelerinden geçirilip hayvan yemi haline getirildiğini iddia etmişti.

Merhum gazeteci Mehmet Ali Birand o darbedeki genç hareketlerini Demirkırat kitabında şöyle anlatmıştı "İşte... hikâyemizin sonu. Bütün bu olayların üzerinden çok zaman geçti ancak düz gibi tazeler. O 27 Mayıs sabahı sokakları dolduran üniversiteli liseli gençlerin arasında bizler de vardık, bizim kuşağımız da vardı. Gençtik, heyecan içindeydik. Göstericilere yiyecek taşımış, onlarla beraber "Olur mu böyle olur mu" şarkısını söylemiştik. Ülkenin yararına bir şeyler yaptığımıza inanıyorduk. Bu gün geriye dönüp bakıyorum ve içimde bir burukluk hissediyorum. İnsan kendi kendine "bu şekilde olmamalıydı", "böyle bitmemeliydi" diyor. İşte o

zaman gerçek demokrasiye olan tutku daha da artıyor. Peki bütün bu olaylardan kim sorumlu?... Aslında hepimiz sorumluyuz"

SUSURLUK'TAN 28 ŞUBAT'A GEÇİŞ

1996 yılında polis-mafya-aşiret ilişkilerinin ortaya çıkmasını sağlayan o kaza sonrası toplum zihinlerinde oluşan bulanıklığı protesto etmek amacıyla başlayan eylem başka bir hal aldı. "Sürekli aydınlık için bir dakika karanlık" diyerek bir grup avukatın önerisiyle başlayan eylem daha sonra insanların tencere tavalarla balkonlara ve sokaklara çıkmasına neden olmuştu.

Önceleri vatandaşın "temiz devlet" talebiyle başlayan eylem, medyanın da desteğiyle yön değiştirerek Refah Parti'nin getireceği şeriatı istemiyoruz eylemlerine dönüştü. Dönemin Başbakanı Erbakan eylemcileri "gulu gulu dansı" yapıyorlar diyerek eleştirmiş bu da toplumda daha büyük bir tepkiye neden olmuştu.

Sivil bir eylem olarak başlayan eylemler medyanın 28 Şubat'un aktörlerini de öne sürmesiyle irtica karşıtı eylemlere dönüştü ve Refah Partisi'nin sonunu getirdi. Böylelikle toplumun kirli ilişkilerin açığa çıkartılması talebi gerçekleşmedi ve meşru yolla seçilen bir iktidar oyunlarla düşürülmüş oldu.

27 NİSAN MUHTIRASI VE CUMHURİYET MİTİNGLERİ

Daha sonraları finansmanıyla ilgili itirafların ortaya çıktığı Cumhuriyet mitingleri Cumhurbaşkanlığı seçimi kriziyle başlamıştı. Yaşar Büyükanıt'ın "Sözde değil özde Cumhurbaşkanı istiyoruz" çıkışı ve ülkede adeta şeriatın geldiği yaygarası kopartılmış, Türkiye'nin dört bir yanında Cumhuriyet mitingleri başlamıştı.

Mitingde 27 Nisan muhtirasıyla beraber hükümete istifa çağrıları yapılmış ve "Ordu göreve" pankartları taşınmıştı. Aynı zamanda "biz kaç kişiyiz" eylemleri de başlatılmıştı. AK Parti hükümetine cumhurbaşkanı seçimi yaptırılmamış ve erken seçim kararı aldırılmıştı. Ancak toplumda Cumhuriyet mitinglerinin karşılığı olarak AK Parti hükümeti 2002'ye göre oy oranını yüzde 12 arttırarak yüzde 46'lık oy oranıyla yeniden iktidar olmuştu. Cumhuriyet mitingleri ile hükümeti devirme çabası sonuçsuz kalmış, yeni meclis Cumhurbaşkanı olarak Abdullah Gül'ü seçmişti.

Ancak seçimin üzerinden bir yıl geçmeden AK Parti'ye kapatma davası açılmıştı. Bu durum gerilimli günlerin yaşanmasına neden olmuştu.

2007 senesinde Türkiye ekonomi alanında tarihi bir hamle daha gerçekleştirerek IMF'ye olan borç anlaşmaları dönemini bitirmiş artık tamamen borçları sıfırlama dönemine girmişti. Faiz oranları gerilemiş ve dünya ekonomik krizi Türkiye'yi büyük oranda sarsmamıştı.

Tansel Çölaşan geçtiğimiz yıl Cumhuriyet mitinglerinin finanse edildiğini itiraf etmiş, ADD'nin tek başına kaynak sağlamadığını geçmiş dönemde devletin de yardım ettiğini ancak artık gücünün kırıldığını söylemişti.

GEZİ PARKI DA 'AĞAÇ' DİYE BAŞLADI AMA...

Erdoğan, Gezi Parkı'nın yıkılıp yerine Topçu Kışlası'nın yapılacağını 2011 Haziran ayındaki seçimlerden önce açıklamıştı. Erdoğan 2011 yılında yaptığı o açıklamada belki AVM belki başka bir şey olur diyerek açıklama yapmıştı.

CHP'nin de oyuyla Taksim'deki düzenlemelere onay verilmiş ve AVM yapılacağına dair kesin bir belgenin olmamasına ve Topçu Kışlası'nın daha ihalesinin dahi yapılmamış olmasına rağmen medyaya AVM yapılacağı kesinleşmiş gibi yayınlar yapıldı. Gezi Parkı'nda ağaç yıkımına karşı toplanan küçük gruplara yapılan müdahaleler kısa sürede büyüdü. CHP'nin de örgütlemesiyle olay bambaşka bir hal aldı.

Sosyal medyada ise önüne geçilemez yalan yağmuru başladı. Bülent Arınç'ın oğlunun oraya AVM dikeceği iddiası bir anda ortalığı sardı. Üstelik bunu ciddi bir haber kanalının üzerinden fake hesap açılarak yapıldı. Panzer altında bir kişinin kaldığı iddia edilerek yabancı kaynaklardan alınan bir resim kullanıldı. Polisin gerçek mermi kullandığı hatta meydanda onlarca kişinin öldüğü iddia edildi. Avrupa polisinin köpeğe biber gazı sıkarken çekilmiş fotoğrafı resmin kalitesi bozularak Türk polisi gibi servis edildi. Eylemler sürerken sabaha kadar Twitter'da olay yerinden asılsız iddialar birbirini ardına kanıtsız servis edildi.

Üstelik işin daha da vahim tarafı bu yalan bilgiler toplumda saygın yere sahip ve kitle oluşturma gücü olan ünlü isimler tarafından da gerçekmiş gibi paylaşıldı. Bazı gazeteciler yabancı basına twit atarak Türkiye'nin artık Tahrir olduğunu ilan ederken ünlü sanatçılar "Mesele sadece Gezi Parkı değil arkadaş sen hala anlamadın mı?" diye paylaşımlar yaptı.

YAKTILAR, YIKTILAR

İstanbul Taksim'in başı çektiği eylemler Beşiktaş, Ankara, İzmir ve bazı illerde de yapıldı. Ancak kastedildiği gibi amaç "doğayı koruma ağaca sahip çıkma" eyleminden çıkarak meydanlarda terör estirmeye, araçları yakmaya vardı. Çoğu eylemci de dertlerinin ağaç olmadığını itiraf etti.

Eylemler sırasında polise taşla, sopayla saldırılar oldu, ellerine silah alıp meydana çıkanlar bile görüldü. Taksim'de iş makineleri yakıldı. İzmir'de AK Parti binası ateşe verilmek istendi.

MEDYA YİNE DEVREDE

Bu süreçte bazı medya kuruluşlarının yaptığı 28 Şubat dönemini akıllara getirdi. Başbakan Erdoğan'ın aylar öncesinde planlanmış ve Türkiye için önemli ekonomik anlaşmaları da yapacağı Fas gezisi için "kaçıyor" yorumları dahi yapıldı.

Erdoğan'ın Taksim'e cami ve kiliseyi yan yana yapacaklarını ve bu sayede medeniyetin gücünün Taksim'den temsil edileceğini söylemesine rağmen medyaya "Erdoğan, Taksim'e cami de yapacak" olarak yansıtıldı ve laiklik hassasiyeti olan kesimlerin kaşınması amaçlandı.

7. Haber

Taksim Diktatörleri Konuştu!

05.06.2013 14:46

Taksim Dayanışma Platformu ile Bülent Arınç görüşme yaptı. Yapılan açıklamada hükümetin atacağı adımların belirleyeceği olacağı bildirildi. Taksim Platformu taleplerini içeren belgeyi Bülent Arınç'a ilettiler.

İşte Taksim Dayanışması Platformu'nun talepleri:

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Kamuoyuna 27 Mayıs 2013 tarihinde saat 22.00 sularında Taksim Gezi Parkı'nın fiilen yıkılması girişimi sonrası yaşanan toplumsal duyarlılık karşısında hükümetin izlediği polis şiddeti nedeniyle başta Taksim İstanbul olmak üzere bütün yurttaki, yurttaşlar demokratik tepkilerini ortaya koymaktadır.

Öncelikle hayatını kaybeden Abdullah Cömert ve Mehmet Ayvalıtış'ın ailelerinin acılarını paylaşıyor, yaralanan binlerce yurttaşımıza acil şifa dileklerimizi iletmek istiyoruz.

Ne yazık ki, toplumun demokratik ve insan hakkı eksenli taleplerinin barışçıl ve demokratik şekilde ortaya konmasına karşı iktidar şiddet, baskı ve yasağcı politikalarına devam etmektedir. Tek bir yurttaşımızın burnunun kanamadığı, gerilimlerin ortadan kalkarak demokratik taleplerin dillendirilebildiği bir toplumsal iklime bir an önce kavuşmak için yoğun çaba harcadığımızın bilinmesini isteriz.

Bu nedenlerle; Taksim Dayanışması olarak aşağıdaki taleplerin Hükümet tarafından bir an önce yerine getirilmesi için somut adımların atılmasını bekliyoruz.

- Gezi Parkı, Park olarak kalmalıdır. Taksim Gezi Parkına Topçu Kışlası adı altında ya da başka herhangi bir yapılaşma olmayacağını, projenin iptal edildiğine dair resmi bir açıklamanın yapılmasını, Atatürk Kültür Merkezinin yıkılmasına ilişkin girişimlerin durdurulmasını,
- Taksim Gezi Parkı'ndaki yıkıma karşı direnişten başlayarak halkın en temel demokratik hak kullanımını engelleyen, şiddetle bastırma emrini veren, bu emri uygulatan ve uygulayan, binlerce, insanın yaralanmasına, iki yurttaşımızın ölmesine neden olan sorumlular, başta İstanbul, Ankara, Hatay Valileri ve Emniyet Müdürleri olmak üzere tüm sorumluların görevden alınmasını, Gaz bombası ve benzeri materyallerin kullanılmasının yasaklanmasını,
- Ülkenin dört bir yanında direnişe katıldığı için gözaltına alınan yurttaşlarımızın derhal serbest bırakılmasını, haklarında hiçbir soruşturma açılmayacağına ilişkin açıklama yapılmasını,
- 1 Mayıs alanı olan Taksim ve Kızılay başta olmak üzere Türkiye'deki tüm meydanlarımızda, kamusal alanlarımızda toplantı, gösteri, eylem yasaklarına ve fiili engellemelere son verilmesini; ifade özgürlüğünün önündeki engellerin kaldırılmasını TALEP EDİYORUZ.

Bunun yanı sıra; 27 Mayıs 2013 saat 22.00'dan bu yana ülkemizin meydanlarında, caddelerinde, sokaklarında ve tüm kamusal alanlarında yükselen tepkilerinin içeriğinin, ruhunun, beklentilerinin, taleplerinin yetkililer tarafından fark edilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Yaşananları “marjinallikle” açıklamaya çalışmak

görmezlikten gelmek anlamına gelir. Gezi Parkına müdahale ile simgeleşen iktidar anlayışının yurttaşlarımızda “yaşam tarzına ve inançlarına müdahale ve hor görülme” biçiminde algılandığı ve buna kadını, erkeği, genci, yaşlısı ile büyük bir toplumsal tepki gösterdikleri; “biz varız, buradayız ve taleplerimiz var” biçiminde yanıt verdikleri görülmektedir.

Yükselen bu tepkinin içeriğinin; “başta 3. Köprü, 3. Havaalanı, Kanal İstanbul, AOÇ ve HES'ler olmak üzere ekolojik değerlerimizin talanına ve güncel olarak Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısına ilişkin itirazların, ülkemize ve bölgemize ilişkin savaş siyasetine karşı duruşun ve barış talebinin, alevi yurttaşlarımızın hassasiyetlerinin, kentsel dönüşüm mağdurlarının haklı taleplerinin, kadınların bedenleri üzerinde denetim kuran muhafazakar erkek politikalarına karşı yükselen sesin, üniversite, yargı ve sanatçılar üzerindeki baskılara karşı direncin, başta Türk Hava Yolu işçileri olmak üzere tüm emekçilerin hak gasplarına karşı taleplerinin, tüm cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığına karşı mücadelenin, yurttaşların eğitim ve sağlık hakkına ulaşımının önündeki tüm engellerin kaldırılması istemleri” olduğunu iktidar sahiplerine iletmek istiyoruz.

Gül de görüşecek

Başbakan Vekili ve Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç, şu anda Taksim Gezi Parkı eylemini başlatan göstericilerle görüştü

Taksim Platformu üyeleri, Bülent Arınç ile görüşmesinin ardından Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ile de görüşecek. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, TBMM Çevre Komisyonu Başkanı Erol Kaya ve beraberindeki heyeti, kabul edecek. Görüşme sonrası yapılacak açıklamalar merakla bekleniyor

Gezi Platformu

Görüntü alınmasının ardından basına kapalı devam eden görüşmede Taksim Platformu adına, İstanbul Tabip Odası Genel Sekreteri Ali Çerkezoğlu, Mimarlar Odası Genel Başkanı Eyüp Muhcu, TMMOB Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi Başkanı Tayfun Kahraman, KESK Genel Sekreteri İsmail Hakkı Tombul, DİSK Genel Başkan Yardımcısı Celal Ovat, TMMOB İstanbul İl Koordinasyon Kurulu Sekreteri Süleyman Solmaz yer alıyor.

8. Haber

Düştü mü, Düşürüldü mü?

06.06.2013 19:44

Adana'da şehit olan polis düştü mü, düşürüldü mü?

Adana'da dün gerçekleştirilen yasadışı gösterilerde, bir inşaat alanına düşen komiser yardımcısı Mustafa Sarı şehit olmuştu.

Şehidin polisin olaylara müdahale ettiği anda inşaata düştüğü açıklanmıştı.

Ancak eylemcilere ait olduğu iddia edilen ses kaydı kafalarda soru işareti bıraktı.

Eylemciler arasında geçen konuşmalarda, "Sergen arkadaşımız polisi kafa üstü atmış ondan sonra da ortadan kaybolmuştur" ifadeleri yer alıyor.

9. Haber

Kuğulu Park'ta Gerginlik!

07.06.2013 15:43

Ankara Kuğulu Park'ta Gezi Parkı eylemine destek için kurulan çadırların ve asılan dövizler kaldırılmasını isteyen polis ile eylemciler arasında gerginlik yaşandı.

Ankara Kuğulu Park'ta Gezi Parkı eylemine destek için kurulan çadırların ve asılan dövizler kaldırılmasını isteyen polis ile eylemciler arasında gerginlik yaşandı. Kısa süren gerilimin ardından uyarıları dikkate alan eylemciler, parktaki dövizleri ve çadırları bulunduğu yerden kaldırdı.

Ankara polisi, Kuğulu Park'ta Taksim Gezi Parkı'na destek için kurulan çadırları ve ağaçlara asılan dövizlerin kaldırılmasını istedi. Göstericilerle görüşen emniyet yetkilileri, protestocu grubu ikna etti. Yaklaşık 8 gündür parkta eylemlerini sürdüren çevreciler, önce ağaçlara astıkları dövizleri ardından kurdukları çadırları sökmeye başladı.

CHP'Lİ VEKİL ÇADIRLARIN KALDIRILMASINA ENGEL OLMAYA ÇALIŞTI

Bu esnada CHP Milletvekili Aylin Nazlı Aka, parkta bulunun protestocu grubun yanına geldi. Eylemciler, Aka'ya çadırların polis tarafından kaldırılmak istendiğini söyledi. Çadırların kaldırılamayacağını belirten Aka, emniyet yetkilileriyle görüştü. Yapılan görüşme sonuç vermedi. Polis, protestocu gruba çadırları sökmeleri için süre verdi. CHP Çankaya Belediye Başkanı Bülent Tanık'ın görüşmelerinden de bir sonuç çıkmadı.

Kısa süreli yaşanan gerginliğin ardından, çevreciler çadırları bulunduğu yerden kaldırdı..

Çadırların kaldırılmasının ardından emniyet güçleri, parktan ayrıldı.

10. Haber

Gezi'ye Sürpriz Ziyaretçi!

08.06.2013 11:39

AB Komiseri Stefan Füle ve Egemen Bağış twitter üzerinden 'Gezi'yi tartışılar

AB Komiseri Stefan Füle önceki gece geldiği İstanbul'da ayağının tozuyla Gezi Parkı'na giderek gözlemlerde bulundu, eylemcilerle konuştu. Füle İstanbul seyahatiyle ilgili olarak takipçilerine 'Demokrasi toplumun her 2 tarafını dinlemek anlamına geliyor' diye tweet attı.

Swissotel'de düzenlenen "Küresel Sorunlar Karşısında Türkiye ve AB İçin Ortak Gelecek" konferansında yaptığı konuşmada Gezi Parkı'ndaki gösterilere polisin aşırı güçle müdahale etmesini eleştiren ve böyle durumların demokraside yerinin olmadığını söyleyen Avrupa Komisyonu'nun Genişleme ve Komşuluk Politikası'ndan Sorumlu Üyesi Stefan Füle ile AB Bakanı ve Başmüzakereci Egemen Bağış arasında Twitter'da "Gezi Parkı" atışması yaşandı.

Füle, oturumdan birkaç saat sonra resmi Twitter hesabından "İstanbul'daki konferansta, saygı ve kapsayıcı diyalog isteyenlere el uzatma fırsatının kaçmış olmasından dolayı hayal kırıklığına uğradım #geziparkı" tweet'ine attı.

BAĞIŞ CEVAP VERDİ

Bağış ise sert cevap verdi: “Bir kavrayış sorunu olmalı @StefanFuleEU Başbakan Erdoğan demokratik talepleri memnuniyetle karşıladığını ancak teröre ve vandalizme teslim olmayacağını söyledi.”

11. Haber

Şehidin Babası O Paylaşım İlgili Konuştu

10.06.2013 21:00

Şehit Mustafa Sarı'nın babasından sosyal medyadaki iddialara cevap.

Şehit haberinin ardından TRT Haber olayla ilgili bir ses kaydı yayınladı. Ses kaydında telefonlarındaki bir uygulama ile birbirleriyle konuşan iki eylemci şehit polisi kendilerinin köprüden aşağı attıklarını söylediği duyuluyor.

Bu sabah ise sosyal medyada kendini şehidin kız kardeşi olarak tanıtan biri türedi. Feride Pelin Özdemir kendisini şehit komiserin abisi gibi tanıtarak sahte beyanlarda bulunduğu tespit edildi.

TRT haber şehidin ailesiyle röportaj yaparak facebooktaki bu kişinin uydurma ve sahte bir hesap olduğunu ortaya çıkardı.

Adana'da şehit olan Komiser Mustafa Sarı'nın babası İbrahim Sarı sosyal medyada Feride Pelin Özdemir adıyla yazı yazıp paylaşan kişiyle ilgili, "Ben böyle bir şahsı tanımıyorum. Sülalemizde, gelmişimizde geçmişimizde bu isimde biri yoktur." derken, abisi de “şehidimizi kimse kullanmasın” dedi.

12. Haber

Eylemci Avukatlara Polis Müdahalesi

11.06.2013 15:58

Çağlayan Adliyesi'nde Taksim Gezi Parkı eylemlerine destek veren avukatlara polis müdahale etti...

Taksim Gezi Parkı odaklı gelişmeleri, İstanbul Adliyesi'nin içinde protesto eden bir grup avukata polis müdahale etti.

Bir grup avukat, Çağlayan'daki İstanbul Adalet Sarayı'nda, Gezi Parkı'nda bugün yaşanan olayları protesto etmek için bir araya geldi. Adliyenin C Kapısı girişinde, adaleti temsil eden "Themis" heykellerinin bulunduğu alanda toplanan avukatlar, yaşananları alkış ve sloganlarla protesto etti.

Adliyeye giren çevik kuvvet, avukatları adliyenin dışına çıkmaları yönünde uyardı. Dışarı çıkmayan avukatlarla polis arasında arbede yaşandı.

Polis, avukatların bir kısmını adliyenin dışına çıkardı. Avukatlar burada da protestolarına devam etti. Bunun üzerine 2 avukatın gözaltına alınarak, adliyedeki polis merkezine götürülmesi de protesto edildi.

Bazı avukatlar, meslektaşlarının serbest bırakılması için İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Turan Çolakkadı ile görüşme talebinde bulundu.

Vatandaşların, girişlere kapatılan C kapısından içeri alınmaması da tepki doğurdu. Bu sırada adliyede, "Adliyede olay çıkaranlar gözaltına alınacak" şeklinde anons yapıldı.

13. Haber

O Polisler İçin Karar Çıktı!

12.06.2013 18:27

Önceki pazar günü İzmir Gündoğdu Meydanı'nda polisler Gezi Parkı olaylarını protesto edenlere müdahale etti. Polis, biber gazı ve cop kullanırken, gruptan da polise taş atıldı. Polis, meydandaki kalabalığa müdahale ederek dağıttı. Bu sırada Kordonboyu'nda rıhtım üzerinde oturan ve eylemle ilgileri olmadığı öne sürülen birkaç genç de polislerce coplandı. Üç polis buradaki gençleri coplarken biri de genç kızın saçını çektii. Bu görüntüler Türkiye genelinde büyük tepkiye neden oldu. İçişleri Bakanlığı'nın görevlendirdiği müfettişler söz konusu üç polisi kask numaralarından belirleyip soruşturma açtı. Müfettişlerin önce pasif göreve çektiği üç polisin bugün açığa alındığı öğrenildi.

Öte yandan protestoların ilk günündün bu yana gündeme oturan "eli sopalı sivillerle ilgili de tespitlerin sürdüğü, bazılarının kimliğinin belirlendiği kaydedildi. Emniyet

Müdürü Ali Bilkay'ın sivil polis olduklarını, ancak yelek giymediklerini söylediği bu görevlilerle ilgili henüz bir karar çıkmadığı bildirildi.

14. Haber

İçişleri Bakanı Güler'den Flaş Açıklama!

13.06.2013 10:13

İçişleri Bakanlığı Muammer Güler, Gezi Parkı olaylarıyla ilgili gazetecilere yaptığı açıklamada, olayları körükleyen çadırların yakılması girişiminin polis değil bir takım eylemci tarafından gerçekleştirildiğini söyledi.

Güler'in açıklamalarından satırbaşları:

Başbakanımızla Gezi Parkı heyetiyle yapılan görüşmede "Referandum" kararı çıkartıldı ama bunu referandum değil de kamuoyu araştırma diye düşünebiliriz. Belediye kanununda belde sakinlerinin görüşlerinin alınması yetkisi belediyelerde var. Burada halkın tercihleri etkili olacaktır.

Başbakanımız yeni dönemle ilgili büyük projelerini açıklamıştı, 2011 seçimleri bir referandum sayılır ama sayın Başbakanımız yine de bir kamuoyu araştırması yapılmasını istemektedir.

Bilgi kirliliği üzerine bir takım yeni tezler geliştirilmeye çalışılıyor. Olayı 27 Mayıs'la benzetmeye çalışanlar var. Burada yayalaştırma projesi kapsamında bir düzenleme var. Topçu Kışlası ile ilgili herhangi bir uygulama yapılmıyor.

Kışla yapılsa bile ağaçların büyük bölümü orada kalacak. Gezi Parkı'nda çadır kuranlar protesto eylemlerini yaygınlaştırdılar. Ancak arkadaşlar Gezi Parkı herkesin faydalanması gereken bir yer olması gerekirken başkalarının oradan yararlanmasını engellemiş oluyorlar. Bunun sürdürülmesinin hiç mümkünatı yok.

Taksim alanı bu olaylardan sonra oteller boşaldı. Meydanda geçen gün temizleme yapıldı. Gerekli güvenlik önlemleri sağlandı. Hak arayışı, kanuna uygun eylemlere polisin müdahalesi olmayacaktır. Ancak Gezi Parkı'ndaki eylemin de sonlandırılması gerekiyor.

"ÇADIRLARI YAKAN EYLEMCİLER"

Geçtiğimiz günlerde polise yönelik saldırıyı herkes gördü. Orada yapılmakta olan gösterilerde Gezi Parkı'ndaki arkadaşlarımızı dayanak yaparak ideolojik savaşa dönüştürmek istiyorlar.

İlk kez açıklıyorum, evvelsi gün bir takım kişilerce benzin bidonlarıyla çadırları yakılıp kargaşa ortamı yaratılmaya çalışıldı. Gezi Parkı eylemcilerin Başbakanımızla görüşüp taleplerini dile getirdiğini biliyoruz. Marjinal gruplar polisle çatışmayı sürdürecekseniz polisin görevinin başındadır.

15. Haber

Sağlık Bakanlığı'ndan Gezi Operasyonu!

14.06.2013 18:42

Gezi Parkı'nda oluşturulan "gönüllü revirler"de görev yapan sağlık görevlilerinin isimleri Sağlık Bakanlığı'nca istendi.

Sağlık Bakanlığı, İstanbul Tabip Odası'na gönderdiği bir yazıyla Gezi Parkı'nda oluşturulan "gönüllü revirler"de görev yapan sağlık görevlilerinin isimlerini istedi.

Sağlık Bakanlığı Denetim Hizmetleri Başkanlığı, Gezi Parkı eylemlerinde yaralananları tedavi etmek amacıyla gönüllü hizmet eden sağlıkçılar hakkında soruşturma başlattı.

Soruşturmayla ilgili İstanbul Tabip Odası Başkanlığı'na gönderilen yazıda "Basında halen devam etmekte olan yasadışı gösterilerde yaralanan şahıslara, tıbbi müdahalede bulunulması için "gönüllü revirler" oluşturulduğu bilgilerine yer verildiği tespit olunmuştur" denildi.

İstanbul Tabip Odası'nın internet sitesinde de benzer bilgiler bulunduğu belirtilen yazıda "İstanbul Taksim Gezi Parkı'nda odanız tarafından koordine edilen tıbbi müdahale ve 'gönüllü revir' işlemleri için neden Sağlık Bakanlığı'ndan izin almadınız?, Gönüllü revirleri, Sağlık Bakanlığı'nın ambulansları ve tıbbi ekipleri Taksim Meydanı'nda bahsedilen olaylar çerçevesinde meydana yer almakta iken, hangi gerekçe ile siz de ilave tedavi ekipleri oluşturduunuz?, Gönüllü revirlerde kimler görev yaptı? Bu kimselerin görev, yetki ve unvanları neydi? Bu kimselerin hastalara müdahale yetkinliğinin ve yetkisinin olup olmadığını nasıl kontrol ettiniz?,"

Yaralı ve hastalara müdahale eden sağlık gönülleri hangi tıbbi kayıtları tuttular? Bunların yasal dayanakları nedir? İnternet sitenizde 'Adli Olguların Ön Değerlendirme ve Belgeleme' işleminde bahsedilmektedir. Bu işlemlerin yasal dayanağı nedir?" gibi sorular soruldu.

'MESAİSİNİ BIRAKIP GİTTİYSE SORUŞTURMA YAPILIR'

Sağlık Bakanı Mehmet Müezzinoğlu, konuyla ilgili yaptığı açıklamada "Sağlık hizmeti sunma mekanları ve merkezleri bellidir. Herhangi bir yerde bir reçete yazmak, tedavi yapmak Sağlık Bakanlığı'nın iznine tabiidir. Buralarda oluşabilecek herhangi bir malpraktisin muhatabı ve sorumlusunun hukuken kim olduğunun kayıt sistematığının olması, Türkiye'deki sağlıkla ilgili uygulamaların, bilgilerinin toplanması, yarın doğacak hukuki sonuçların takibi için bir sistemin, düzenin olması gerekir. Dolayısıyla bu anlamda düzenin ve sistemin kurulması adına bölgedeki tüm özel ve kamu hastanelerine gelecek yaralı hastalarla ilgili bilgi akışının sağlıklı olmasıyla ilgili duyurular yapıldı. Yasa dışı veya izin dışı uygulamalar yapıldığında savcılık gereğini yapar."

Müezzinoğlu, "Sağlık Bakanlığı bünyesinde böyle görev yapan doktorlara yönelik bir soruşturma var mı?" sorusuna "Mesai saatinde, mesaisini bırakıp bir başka yere gittiyse, mesai dışında hiç kimsenin nerede ne yaptığı değil, ama mesaisini bıraktı gittiyse tabii ki soruşturma yapılır" karşılığını verdi.

İLK YARDIMDA BULUNDULAR

Gezi Parkı'nda oluşturulan revirlerde olaylarda yaralananlara ilk yardımda bulunuluyor.

Geçtiğimiz gün AKM'den düşen tahta parçasıyla yaralanan bir çevik kuvvet ekibi polisine de revirde görev yapan gönüllü doktor müdahale etmişti

16. Haber

Polis Gezi Parkı'na Girdi

15.06.2013 22:39

Gezi Parkı'nda başlayan ve Taksim Meydanı'nda devam eden eylemin 19. gününde polis müdahalesi gerçekleşti.

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın yarına kadar süre tanıdığı Gezi Parkı'ndaki kalabalığa polis akşam saatlerinde müdahale etti.

Gezi Parkı eylemcileri, çadırları terk edip Harbiye'ye doğru ilerliyor. İş makineleri ve temizlik görevlileri park çevresindeki barikatları topladı.

ÖNCE "DAĞILIN" ANONSU YAPILDI

Emniyet güçleri, "*Kanunsuz eylem yapıyorsunuz, son uyarımız, dağılin*" anonslarının ardından, parkta bulunan yaşlı, kadın ve çocukların dışarı çıkarılması gerektiğini belirten bir anons daha yaptı.

MÜDAHALE AKŞAM BAŞLADI

Ardından müdahale başladı. TOMA araçları Gezi Parkı'nın girişine su sıkmaya başladı. TOMA'ların arkasında yer alan çevik kuvvet ekipleri de parka girdi.

Parktan ve Taksim Meydanı'ndan İstiklal Caddesi ile Sıra Selviler yönüne dağılan kalabalığa doğru TOMA'larla su sıkıldı.

ÇADIRLAR SÖKÜDÜ

Öte yandan Gezi Parkı'na atılan gaz bombaları sonucu parkın içinden dumanlar yükselmeye başladı. Parkta kalanların çadırları söküldü.

PARK KONTROL ALTINA ALINDI

Polis, Taksim Meydanı ve Gezi Parkı'nı tamamen kontrol altına aldı.

17. Haber

KESK İş Bırakacak!

14.06.2013 00:44

KESK, Gezi Parkı'na olası bir polis müdahalesinde 240 bin üyesiyle iş bırakacağını ve Türkiye genelinde meydanlara yürüyeceğini açıkladı...

Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK), Gezi Parkı'na olası bir polis müdahalesinde 240 bin üyesiyle iş bırakacak ve Türkiye genelinde meydanlara yürüyecek.

İstanbul'da yaklaşık 40 bin üyesiyle Parka gidecek olan konfederasyon, "Gezi Parkına müdahale tehditlerinin pervasızca dillendirildiği bugünlerde de KESK tepkisini en üst düzeyde gösterecektir. Direnişin başından bu yana halkın yanında ve parçası olan KESK, tarihsel sorumluluğunun gereklerini yerine getirmekte tereddüt etmeyecektir" açıklamasını yaptı.

KESK'in açıklaması şöyle:

"(...) Özellikle son iki gündür Başbakan ve İstanbul Valisi tarafından direnişin merkezi olan Taksim Gezi parkına müdahale edileceğinin sinyalleri verilmektedir. Bilinmelidir ki, böyle bir girişim sorunu içinden çıkılmaz hale getirecektir. Ülkenin her yeri Gezi Parkına çevrilecek ve ortaya çıkacak tüm sorunların tek sorumlusu AKP iktidarı olacaktır.

KESK nasıl ki, kamu emekçilerinin iş ve ücret güvencesine 657 sayılı DMK'da yapılması planlanan değişikliklere karşı 5 Haziran için almış olduğu Grev kararını 4 Haziran tarihinde başlatarak Gezi Parkı direnişiyle buluşturmuş ve 4-5 Haziran tarihlerinde hizmet üretmeyerek tüm şehirlerde merkezi meydanlara akmışsa, Gezi Parkına müdahale tehditlerinin pervasızca dillendirildiği bugünlerde de tepkisini en üst düzeyde gösterecektir. Direnişin başından bu yana halkın yanında ve parçası olan KESK, tarihsel sorumluluğunun gereklerini yerine getirmekte tereddüt etmeyecektir.

Bu kapsamda KESK; tüm kamu emekçilerini başta İstanbul olmak üzere tüm illerde Saat 21.00 itibariyle başlayacak eylemlerde direnişin aktif bir parçası olmaya çağırılmaktadır. Yine bu gece Gezi Parkına müdahale edilmesi halinde yarın sabah itibariyle işyerlerine giderek tüm kamu emekçilerini direnişi sahiplenmeye çağırarak ve iş bırakarak şehirlerin merkezi meydanlarına yürüyecektir. Bu kararımız sadece bu gece için değil, Gezi Parkına saldırı yaşandığı an itibariyle de geçerli olacaktır.

KESK olarak; eşit, özgür ve demokratik bir Türkiye'nin kurulması mücadelesinde kamu emekçilerini, işçileri, gençleri, kadınları ve tüm halkımızı direnişin parçası olmaya ve mücadeleyi büyütmek için bir adım daha öne çıkmaya çağırıyoruz."

KAYNAKÇA

- Aktaş, Ü. (1996). *Düşünsel Yöntemler ve Toplumsal Hareketler*. İstanbul: Şafak Kitap Evi.
- Alankuş, S. (2013). ‘Başka’ Bir Habercilik İhtiyacı ve Hak Odaklı Habercilik. Çınar, M. (Ed.). *Medya ve Nefret Söylemi* içinde. İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları.
- Alpsoy, S. (2014). *Gezi Komplosu*. İstanbul: Umran Yayınları.
- Alver, F. (2009). Kültürel Çalışmalarda Medya Metinlerinin Okunması Sürecinde İzleyicinin Konumlandırılması. Şeker, M. ve Tülay Ş. (Ed.). *Terör ve Haber Söylemi* içinde. İstanbul: Literatürk, 25-60.
- Arpacı, M. (2014). “Antikite’den Modernliğe Kentler, Sokaklar Ve Toplumsal Hareketler”, *Sokağın Belleği 1 Mayıs 1977’den Gezi Direnişi’ne Toplumsal Hareketler ve Kent Meydanı*. D. Fırat (drl.) Ankara: Dipnot Yayınları.
- Arrighi, G., Hopkins, K., Wallerstein, I. (2004). *Sistem Karşısı Hareketler*. C. Kanat, C. Sökmen (çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Arık, B. (2009). Hrant Dink Cinayeti Haberlerinin Söylemi. Şeker, M. ve Tülay Ş. (Ed.). *Terör ve Haber Söylemi* içinde. İstanbul: Literatürk, 240-290.
- Arsan, E. (2009). “Medya-Güç İdeoloji Ekseninde Merve Kavakçı Haberlerinin İki Farklı Sunumu”, *Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi*. Ç. Dursun (drl.). Ankara: Elips Kitap.
- Aşkın, M. (2007). Kimlik ve Giydirilmiş Kimlikler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 10.2, 213-220.
- Atabek, Ü. (2007). “Söylem Çözümlemesi”, Medya Metinlerini Çözümlemek-İçerik Göstergibilim ve Söylem Çözümleme Yöntemleri. G. Atabek ve Ü. Atabek (drl.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Atacan, F. (2014). “‘Ekmek, Özgürlük, Sosyal Adalet’: Mısır’da Muhafızların Talepleri Açık Değil Mi?”, *Sokağın Belleği 1 Mayıs 1977’den Gezi Direnişi’ne Toplumsal Hareketler ve Kent Meydanı*. D. Fırat (drl.) Ankara: Dipnot Yayınları.
- Avcıoğlu, G. Ş. (2011). Yapısal Kimlikten Seçimlik Kimliğe; Kimliğin Medya Aracılığıyla Yeniden Üretimi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 8.2, 359-370.
- Aygül, Z. (2012). “Atatürk’ün Gençliğe Hitabesi’nin Eleştirel Söylem Analizi ile İncelenmesi”, *Söylem Çalışmaları*. S. Arkonaç (drl.) Ankara: Nobel Yayın.
- Aziz, A. (1982). *Toplumsallaşma ve Kitle İletişim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Yayın No:2.
- Aziz, A. (2013). *Siyasal İletişim*. Ankara: Nobel Kitap.

Bayraktaroğlu, A. M. ve Bayraktaroğlu, B. (2009). Gazetelerde Yer Alan Haber Fotoğraflarında Kötünün Sunumu Üzerine Bir İnceleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi*. 04.

Benlisoy, F. (2013). *Gezi Direnişi: Türkiye'nin Enteresan Başlangıcı*. İstanbul: Agora Kitaplığı.

Camus, A. (2014). *Başkaldıran İnsan*. T. Yücel (çev.). İstanbul: Can Yayınları.

Cannetti, E. (2012). *Kitle ve İktidar*. G. Aygen (çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (orijinal basım tarihi: 1992)

Cheviron, N. (2009). “Haber-Yorumdan Seyir ve Gösteriye”, Y. İnceoğlu ve N. Çomak (drl.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları

Chomsky, N. (2012). *Medya Gerçeği*. A. Yılmaz ve O. Akınhay (çev.). İstanbul: Everest Yayınları. (orijinal baskı tarihi: 2002).

Chomsky, N. (2013). *Occupy İşgal Et*. O. Akınçay (çev.). İstanbul: Agora Yayınları.

Claire, M., Tschopp, C. (2014). *Şiddet, Siyaset Ve Medenilik*. A. İnel, P. Selek (çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Coşkun, M. K. (2004). Eski ve Yeni Toplumsal Hareketler: Türkiye’de Demokratik Açımlar. *Doktora Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Coşkun, M. K. (2007). *Demokrasi Teorileri ve Toplumsal Hareketler*. Ankara: Dipnot Yayınları.

Çağlar, A. (2000). Türk Polisi’nde Sosyalleşme ve Polis Kültürü. *Polis Bilimleri Dergisi*. 2.7-8, 87-110.

Çakır, A. (2014). *Söylem Analizi Ne Demek İstiyorsun?*. Konya: Palet Yayınları.

Çayır, K. (1999). *Yeni Sosyal Hareketler*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Çelik, H. ve H. Ekşi. (2008). Söylem Analizi. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 1.27, 99-117.

Çetinkaya, Y. D. (2008). *Toplumsal Hareketler: Tarih, Teori ve Deneyim*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Çınar, M. (2013). Habercilik ve Nefret Söylemi. Çınar, M. (Ed.). *Medya ve Nefret Söylemi* içinde. İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları.

Çoban, B. (2010). *Toplumsal Hareketler Ve Radikal Medya, Yeni Toplumsal Hareketler*. İstanbul: Kalkeon Yayınları.

Çoban, S. (2014). “ “İktidar”ın “Medya”sı”, *Medya ve İktidar- Hegemonya, Statüko, Direniş*. E. Arsan ve S. Çoban (hzl.). İstanbul: Evrensel Basım Yayın.

- Çoban, S. (2013). *Hegemonya Aracı ve İdeolojik Aygıt Olarak Medya*. İstanbul: Parşömen Yayıncılık.
- Dağtaş, E. (2007). *Türkiye’de Sivil İtaatsizlik Toplumsal Hareketler ve Basın*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Demir, Ö. ve Acar, M. (1993). *Sosyal Bilimler Sözlüğü*. İstanbul: Ağaç Yayınları.
- Demiroğlu, E. (2014). Yeni Toplumsal Hareketler: Bir Literatür Taraması, İstanbul: Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi, Cilt 2, Sayı.
- Devran, Y. (2010). *Haber Söylem İdeoloji*. İstanbul: Başlık.
- Dijk, T. (2008). *Discourse and Power*. Çin: Palgrave Macmillan.
- Dijk, T. (1988). *News as Discourse*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Dijk, T. (2007). “Bir Söylem Olarak Haberin Disiplinler Arası Çözümlemesi”, Ü. Atabek (çev.) *Medya Metinlerini Çözümlemek-İçerik Göstergebilim ve Söylem Çözümleme Yöntemleri*. G. Atabek ve Ü. Atabek (drl.). Ankara: Siyasal Kitabevi (orijinal baskı tarihi 1991)
- Duman, D. (2006). Discursive Construction of Female Image in Turkish Women’s Magazine’s: A Socia-Historical Approach to Critical Discourse Analysis. *Doktora Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dilbilimi Bölümü.
- Durna, T. ve Kubilay, Ç. (2010). Basının Şiddeti: Siyasal Gösterilerde “Polise Taş Atan Çocuklar Örneği. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. 65.3, 51-85.
- Dursun, Ç. (2004). “Türkiye’de İşçi Sınıfı Kimliğinin Medyada Temsili: 1970-1997”, *Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi*. Ç. Dursun (drl.). Ankara: Elips Kitap.
- Dursun, Ç. (2004). “İslamcı Basında Kemalizm Karşıtlığının Kurulması”, *Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi*. Ç. Dursun (drl.). Ankara: Elips Kitap.
- Dursun, Ç. (2004). “Haberde “Gerçekliğin İnşa Edilmesi” Ne Demektir?”, *Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi*. Ç. Dursun (drl.). Ankara: Elips Kitap.
- Erdoğan, İ. (2002). *İletişimi Anlamak*. Ankara: Erk Yayınları.
- Erdoğan, İ. Alemdar K. (2010). *Öteki Kuram*. Ankara: Erk Yayınları.
- Ergun, D. (2000). *Kimlikler Kıskaçında Ulusal Kişilik*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Fiske, J.(1996). *İletişim Çalışmalarına Giriş*. S. İrvan (çev.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Fiske, J.(1999). *Popüler Kültürü Anlamak*. S. İrvan (çev.). Ankara: Ark Yayınları.

- Fiske, J. (2003). *İletişim Çalışmalarına Giriş*. S. İrvan, (çev.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Foucault, M., Chomsky, N. (2005). *İnsan Doğası İktidara Karşı Adalet*. T. Birkan, (çev.). İstanbul: Bgst Yayınları.
- Geray, H. (2011). *Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş*. Ankara: Genesis Kitap.
- Giddens, A. (2008). *Ulus Devlet ve Şiddet*. C. Atay (çev.). İstanbul: Kalkedon Yayınları. (orijinal baskı tarihi:1985)
- Giddens, A. (2014). *Siyaset, Sosyoloji Ve Toplumsal Teori*. T. Birkan (çev.). İstanbul: Metis Yayınları. (orijinal baskı tarihi:1995)
- Girard, R.. (2004). *Kültürün Kökenleri*. M. Yaman, A. Er (çev.). Ankara: Dost Yayınları.
- Gleason, P. (2014). Kimliği Tanımlamak. F. Mollaer (Ed.). *Kimlik Politikaları Özdeşlik, Tanınma ve Farklılık* içinde. Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Gölcü, A. (2009). Bir Mücadele Alanı Olarak Haber Metinleri: Kuzey Irak'a Yapılan Sınır Ötesi Operasyonun Yazılı Basında Sunumu. Şeker, M. ve Tülay Ş. (Ed.). *Terör ve Haber Söylemi* içinde. İstanbul: Literatürk, 209-240.
- Gölcü, A. (2009). Haber Söyleminde Medya-Siyaset İlişkisi: 29 Mart 2009 Yerel Seçimleri. *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi*. 29, 81-101.
- Göregenli, M. (2013). Nefret Söylemi ve Nefret Suçları. M. Çınar (Ed.). *Medya ve Nefret Söylemi* içinde. İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları.
- Hall, S. (1981). Notes on Deconstructing 'the Popular'. *Cultural Theory: An Anthology*, 72.
- Hardt, M., Negri, A. (2013). *Duyuru*. A. Yılmaz (çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (orijinal baskı tarihi: 2012)
- Hepkon, Z. (2006). İletişim Bilimleri ve Kültürel Çalışmalar. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Yıl:5 Sayı:9 Bahar 2006/1.
- Howarth, D. ve Stavrakakis, Y. Introducing Discourse Theory and Political Analysis. D. Howarth, A. J. Norval ve Y. Stavrakakis (Ed.). *Discourse Theory and Political Analysis- Identities, Hegemonies and Social Change* içinde. Manchester: Manchester University Press.
- Işık, G. (2011). *Toplumsal Hareketler*. İstanbul: Nobel Akademik Yayınları.
- Ives, P. (2011). *Gramsci'de Dil ve Hegemonya*. E. Ekici (çev.). İstanbul: Kalkedon Yayınları. (orijinal baskı tarihi:2004)

İnal, A. (2009). Haber Medyası, Siyaset ve “Terör”. Şeker, M. ve Tülay Ş. (Ed.). *Terör ve Haber Söylemi* içinde. İstanbul: Literatürk, 11-26.

İnal, K. (2013). *Gezi, İsyân, Özgürlük*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

İnceoğlu, Y. (2013). Tartışmalı bir Kavram: Nefret Söylemi. Çınar, M. (Ed.). *Medya ve Nefret Söylemi* içinde. İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları.

İnceoğlu, Y. ve Çoban, S. (2014). “Öteki”leştirme Sürecinde Medyanın Yeri. *Azınlıklar, Ötekiler ve Medya*. Y. İnceoğlu ve S. Çoban (drl.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

İnceoğlu, Y., Çomak, N. (2009). “Teun A. Van Dijk”, *Metin Çözümlemeleri*. Y. İnceoğlu ve N. Çomak (drl.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Kalfa, C. ve Ataay, F. (2008). Küresel Toplumsal Hareketler, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 16.2, 127-149.

Kaypakoğlu, S. (1994). Toplumsallaşma Sürecinde Kitle İletişimi, *Marmara İletişim Dergisi*. Sayı:5

Keskin, Z. (2004). “Türkiye’de Haber İncelemelerinde Van Dijk Yöntemi”, *Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi*. Ç. Dursun (drl.). Ankara: Elips Kitap.

Kılıç, S. (2002). Çevreci Sosyal Hareketlerin Ortaya Çıkışı, Gelişimi ve Sona Ermesi Üzerine Bir İnceleme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. 57.2, 93-108.

Kongar, E. ve Küçükkaya, A. (2013). *Gezi Direnişi*. İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.

Korkmaz, A. (2014). *Kamuda Sosyal Politika*. Ankara: Memursen Yayınları.

Melucci, A. (2014). Süreç Olarak Kolektif Kimlik. F. Mollaer (Ed.). *Kimlik Politikaları Özdeşlik, Tanınma ve Farklılık* içinde. Ankara: Doğu Batı Yayınları.

Meyer, M. (2009). *Retorik*. İ. Yerguz (çev.). Ankara: Dost Yayınları. (orijinal baskı tarihi: 2004).

Negri, A. (2006). *Yıkıcı Politika-21. Yüzyıl İçin Bir Manifesto*. A. Sarı (çev.). İstanbul: Otonom Yayınları.

Oktar, L. (2001). Bilimsel Söylem ve Toplumsal Değişim. *Dilbilim ve Uygulamaları*. 2, 71-80.

Oskay, Ü. (2011). *İletişimin ABC’si*. İstanbul: Der Yayınları

Özer, Ö. (2011). *Haber Söylem İdeoloji*. Konya: Literatürk.

Özkazanç, A. (2009). Toplumsal Vatandaşlık ve Neo-Liberalizm Sorunu. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. 64:1, 247-274.

- Parekh, B. (2014). Kimliğin Mantığı. F. Mollaer (Ed.). *Kimlik Politikaları Özdeşlik, Tanınma ve Farklılık* içinde. Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Pazarbaşı, B. ve Koç, S. (2009). 03 Ocak 2008'de Diyarbakır'da Yaşanan Bombalı Terör Eylemi ve Basın Söylemleri. Şeker, M. ve Tülay Ş. (Ed.). *Terör ve Haber Söylemi* içinde. İstanbul: Literatürk, 158-208.
- Rigel, N., Batuş, G., Yücedoğan, G., Çoban, B. (2005). *Kadife Karanlık (21. Yüzyıl İletişim Çağını Aydınlatan Kuramcılar)*. İstanbul: Su Yayınları.
- Rousseau, J. J. (2010). *Toplum Sözleşmesi*. A. Alper (çev.). İstanbul: Oda Yayınları.
- Searle, J. (2005). *Toplumsal Gerçekliğin İnşası*. M. Macit, F. Özpilavcı (çev.). İstanbul: Litera Yayıncılık. (orijinal baskı tarihi: 1995)
- Sen, A. (2010). *Kimlik ve Şiddet*. A. Kardam (çev.). İstanbul: Optimist Yayınları. (orijinal baskı tarihi:2006).
- Smith, P. (2007). *Kültürel Kuram*. S. Güzelsarı ve İ. Gündoğdu (çev.). İstanbul: Babil Yayınları. (orijinal baskı yılı:2001).
- Şah, U. (2012). "Eşcinsellik Hastalığıdır [ve Dahası] Sapkınlıktır: Bir Eleştirel Söylem Analizi Denemesi", *Söylem Çalışmaları*. S. Arkonaç (drl.) Ankara: Nobel Yayın.
- Şeker, M. (2009). Dağlıca Baskını Haberlerinin Söylemi. Şeker, M. ve Tülay Ş. (Ed.). *Terör ve Haber Söylemi* içinde. İstanbul: Literatürk, 89-156.
- Şeker, T. (2009). Malatya Zirve Yayınevi Olayı Haberlerinin Söylemi. Şeker, M. ve Tülay Ş. (Ed.). *Terör ve Haber Söylemi* içinde. İstanbul: Literatürk, 291-348.
- Şen, F. (2012). Toplumsal Hareketler ve Medya: "Wall Street İşgali"nin Medyada Temsili. *Global Media Journal Turkish Edition*. 2.4, 138-167.
- Therborn, G. (2008). *İktidarın İdeolojisi İdeolojinin İktidarı*. İ. Cüre (çev.). Ankara: Dipnot Yayınları.
- Thompson, E. P. (2006). *Avam ve Görenek*. U. Kocabaşoğlu (çev.). İstanbul: Birikim Yayınları.
- Tural, S. (1992). *Kültürel Kimlik Üzerine Düşünceler*. Ankara: Ecdad Yayınları.
- Vergin, N. (2006). *Siyasetin Sosyolojisi Kavramlar, Tanımlar, Yaklaşımlar*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Williams, R. (2003). *Televizyon, Teknoloji ve Kültürel Biçim*. A. Türkbağ (çev.). Ankara: Dost Yayınları.
- Wodak, R. ve M. Meyer (Ed.) (2001). *Methods of Critical Discourse Analysis*. Great Britain: Sage Publications.

Yaylagül, L. (2010). *Kitle İletişim Kuramları*. Ankara: Dipnot Yayınları.

Yeğen, U. (2002). “Haberde Yeni Olan Nedir?”, *Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi*. Ç. Dursun (drl.). Ankara: Elips Kitap.

Yıldırım, Y. (2013). *Sosyal Forum'dan Öfkeliilere*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Yılmaz, H. (2013). *Siyasal Nefret Söylemi ve Medya*. Konya: Literatürk.

Zıllıoğlu, M. (2007). *İletişim nedir?*, İstanbul: Cem Yayınevi.

http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2013/06/130617_duran_insan

<http://www.etimolojiturkce.com/kelime/polis>

Bianet Sitesi Haber Kaynakları:

<http://bianet.org/bianet/cevre/146973-vekil-geldi-polis-ve-dozer-cekildi>

<http://bianet.org/bianet/yasam/147047-gezi-parki-nda-gece-nobetine-devam>

<http://bianet.org/bianet/kent/147085-taksim-e-ulasim-engeli>

<http://bianet.org/bianet/yasam/147125-gezi-parki-ndaki-yangin-sonduruldu>

<http://bianet.org/bianet/insan-haklari/147128-polis-saldirisi-besiktas-a-sicradi>

<http://bianet.org/bianet/siyaset/147162-erdogan-in-gezi-eylemi-yorumu-tencere-tava-hep-ayni-hava>

<http://bianet.org/bianet/toplum/147255-gezi-parki-nda-yapilasma-istemiyoruz>

<http://bianet.org/bianet/yasam/147302-alt-gecit-koprusunden-dusen-polis-hayatini-kaybetti>

<http://bianet.org/bianet/insan-haklari/147342-kugulu-park-ta-cadirlar-kaldirildi>

<http://bianet.org/bianet/toplum/147376-fule-edogan-in-konusmasi-hayal-kirikligi>

<http://bianet.org/bianet/yasam/147437-komiser-sari-tilmedi-dustu>

<http://bianet.org/bianet/insan-haklari/147462-caglayan-da-44-avukat-gozaltina-alindi>

<http://bianet.org/bianet/insan-haklari/147514-izmir-de-sac-ceken-polisler-aciga-alindi>

<http://bianet.org/bianet/siyaset/147521-guler-cadirlarin-yakilmasini-engelledik>

<http://bianet.org/bianet/insan-haklari/147570-gonullu-doktorlara-sorusturma>

<http://bianet.org/bianet/insan-haklari/147615-istanbul-taksim-e-yuruyor>

<http://bianet.org/bianet/siyaset/147621-kesk-alanlardayiz>

(erişim tarihi: 16 Kasım 2014)

Haber Vaktim Sitesi Haber Kaynakları:

<http://www.habervaktim.com/haber/328187/onder-kepcenin-onunde-durdu.html>

<http://www.habervaktim.com/haber/328378/gezi-parkindaki-nobet-tuttular.html>

<http://www.habervaktim.com/haber/328562/taksimde-ulasim-durdu.html>

<http://www.habervaktim.com/haber/328706/polis-barakasini-atese-verdiler.html>

<http://www.habervaktim.com/haber/328358/besiktas-ve-sislide-buyuk-hasar-var.html>

<http://www.habervaktim.com/haber/328868/erdogan-bu-filmi-oncesinden-gordu.html>

<http://www.habervaktim.com/haber/329103/taksim-diktatorleri-konustu.html>

<http://www.habervaktim.com/haber/329205/dustu-mu-dusuruldu-mu.html>

<http://www.habervaktim.com/haber/329318/kugulu-parkta-gerginlik.html>

<http://www.habervaktim.com/haber/329410/geziye-surpriz-ziyaretci.html>

<http://www.habervaktim.com/haber/329525/sehidin-babasi-o-paylasimla-ilgili-konustu.html>

<http://www.habervaktim.com/haber/329785/eylemci-avukatlara-polis-mudahalesi.html>

<http://www.habervaktim.com/haber/329988/o-polisler-icin-karar-cikti.html>

<http://www.habervaktim.com/haber/330056/icisleri-bakani-gulerden-flas-aciklama.html>

<http://www.habervaktim.com/haber/330208/saglik-bakanligindan-gezi-operasyonu.html>

<http://www.habervaktim.com/haber/330332/polis-gezi-parkina-girdi.html>

<http://www.habervaktim.com/haber/330134/kesk-is-birakacak.html>

(erişim tarihi: 15 Kasım 2014)

(Linkler 12 Ocak 2015'te tekrar kontrol edilmiştir.)

ÖZGEÇMİŞ KİŞİSEL BİLGİLER

ADI VE SOYADI Cemile Erden

DOĞUM YERİ VE TARİHİ Kadıköy- 22 Mart 1989

MEDENİ HALİ Bekar

E-MAIL cemile.erden@outlook.com

ADRES (EV) Hattat Kamil Sok. Kısmet Apt. No:16/1 Bahçelievler /İstanbul

TELEFON (CEP) 0543 848 44 01

EĞİTİM DURUMU

1995-2000 Bahçeleriçi İlköğretim Okulu

2000-2001 Akşemseddin İlköğretim Okulu

2001-2003 75. Yıl İMKB Beyazıt İlköğretim Okulu

2003-2007 Amasya Anadolu Lisesi

2007-2011 Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dilbilimi Bölümü

2012-2014 İstanbul Arel Üniversitesi Medya ve Kültürel Çalışmalar Yüksek Lisans Programı

YABANCI DİL İngilizce (2014 YDS İlkbahar Dönemi Puanı: 90,00)

İŞ TECRÜBESİ

2008 Hititler Tercüme- Freelance Tercümanlık (Ankara)

2008 Optimar Araştırma Danışmanlık Organizasyon A.Ş.- Anketör (Ankara)

2009 Omega Yurtdışı Eğitim Danışmanlığı- Hacettepe Üniv. Temsilciliği (Ankara)

2009-2010 De Facto- Mağaza Satış Elemanı (Part-time) (Ankara)

2010 Casa Dell'Arte Art & Leisure Hotel-Resepsiyonist/Rezervasyon Elemanı (Muğla)

2011- Devam Ediyor Türk Hava Yolları- Kabin Memuru (İstanbul)